

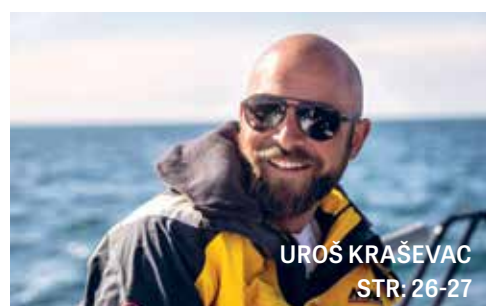
INTERVJU

Dr. Marko Pavliha

STR. 10-13

BERNARDA ŽARN
STR: 40

UROŠ KRAŠEVAC
STR: 26-27

HITREJE DO ZDRAVNIKA
STR: 29

DARSEN
SALON POHIŠTVA

alpes
studio Izola

SALON POHIŠTVA DARSEN, Polje 21 (PC Ruda), Izola
05 640 13 33 / darsen@siol.net / www.darsen.si
Del. čas.: pon. - pet. 9.30 - 17.00, sob. 9.30 - 12.00

CAN
COSTIERA
COMUNITÀ AUTOGESTITA COSTIERA
DELLA NAZIONALITÀ ITALIANA

STR: 7-9

**TOMAŽ
PEROVIČ**

Ena izmed najbolj priljubljenih rednih rubrik na našem spletnem portalu je pregled dogodkov. V njej vsak četrtek objavljamo koncerte, razstave, večje dogodke vseh štirih občin. Sredi zime je seveda rubrika kratka, poleti pa zares dolga in ponudba je precej raznolika. Včeraj sem na svojem vrtu poslušal glasbeni okus obiskovalcev vsakoletne gasilske veselice, ki je presnet program Radia Aktual, danes zvečer pa bo na Tartinijevem trgu v Piranu Laibach. V knjigarni Mladinske knjige v Kopru nas je nekaj več kot šestdeset poslušalo življenjske izkušnje preživelega v letalski nesreči v Andih pred več kot tridesetimi leti in prepričan sem, da bo v petek na gasilski veselici v Piranu več kot tisoč ljudi. Pri Mefu v Izoli se vsak četrtek zvečer zbere več kot petdeset ljudi na njegovih glasbeno-literarnih večerih in ponovitve gledaliških predstav preteklih sezon si je v Gledališču Koper vsak dan ogledalo več kot stopetdeset ljudi in pri Adiju v Piranu vsak petek in/ali soboto posluša in pleše na živo glasbo vsaj sto domačinov in turistov. To so dnevi, ko nihče ne more reči, da se na obali ne dogaja. Vsak dan lahko izbiramo med različnimi dogodki. Razlika med nami in recimo Pulo ali hrvaško Istro je, da so ti dogodki večinoma namenjeni domačinom. S kulturo, koncerti in razstavami si ne želimo pripeljati k nam še več turistov. Avditorij Portorož ni puljska Arena in obalne galerije niso tržaško razstavišče, kjer nas je nek petek okoli poldneva razstavo Benksiya gledalo približno petdeset obiskovalcev (večinoma Slovencev) in verjetno je večina med nami s takšnim stanjem zadovoljna. Turistov imamo že brez teh, ki bi jih privabljali prvovrstni kulturni dogodki, dovolj. S pomočjo občinskega denarja pa organizatorji poskrbijo, da so poletni večeri namenjeni domačinom, ljubiteljem hrvaške glasbe ali sodobne domače rock and roll glasbe. V nedeljo zvečer sem pa spoznal tri nove najboljše prijatelje: Dan državnosti, poln Tartinijev trg v Piranu in Laibach. Izjemno.

Ko gredo turistični tokovi svojo pot

ZAKAJ JE HRVAŠKA ISTRA LAHKO V PETIH LETIH INVESTIRALA 1,5 MILIJARDE EVROV V TURIZEM? KER JE VELIKA TURISTIČNA DESTINACIJA. V PORTOROŽU INVESTIRAJO DROBIŽ

V turistično najbolj razviti slovenski občini (in tudi regiji) pričakujejo letos povprečno dobro turistično sezono, v marsičem podobno lanski, a z nekaj pomembnimi, če ne kar alarmnimi opozorili. Prva, manj intenzivna polovica turističnega leta kaže, da bo turistični obisk precej podoben lanskemu, kakšen bo končni finančni izplen, seveda še ni jasno. Bolj nas lahko skrbijo nekateri trendi, ki kažejo, da denimo turistično najbolj razvita slovenska občina (Piran) v turizmu nazaduje in da turistično strategijo v resnici narekujejo drugi, največkrat so to večji ali manjši podjetniki, ki ob odsotnosti ali neuresničevanju javne strategije po svoje oblikujejo in prilagajajo turistično ponudbo.

Turizem v slovenskem delu Istre je v marsičem odvisen od tistega v hrvaškem. Že zunanja podoba je za tujega gosta, ki prihaja od daleč, velikokrat ena celota, šele domači gostje in boljši poznavalci ločijo, da gre za nekoliko, toda ne bistveno drugačno vsebino ponudbe. V jugoslovanskem času je veljalo, da je turizem ob slovenski obali veliko bolj razvit od turistične ponudbe v hrvaški Istri. Posamezni turistični strokovnjaki vztrajajo, da je še zmeraj tako. Toda podpisani menim, da je hrvaška Istra v veliki večini že pred časom bistveno prehitela ponudbo v slovenskem delu Istre. To je seveda logično in za naše sogovornike celo samo po sebi umevno, saj je turizem v hrvaški Istri bistveno večji in že zaradi tega ubira bistveno resnejši pristop k organizaciji posla, če hočete - k izvajanju turistične strategije.

ISTRA VE, KAKO SE STREŽE TURIZMU

Eden ključnih mož razvoja turizma v hrvaški Istri je direktor urada Turističnega združenja Istrske županije Denis Ivošević, ki nam je potrdil, da je hrvaški istrski turizem že lani posloval daleč nad pričakovanji. »Lani smo imeli izredno dobro sezono. Bili smo edina regija na vzhodnem Jadranu, ki je zabeležila boljši turistični obisk kot v prej rekordnem letu 2019. Ustvarili smo kar 29,5 milijona prenočitev (za primerjavo: skoraj dvakrat več kot po prebivalstvu desetkrat večja Slovenija). Bili smo tudi najboljša regija na Hrvaškem, tako po številu prenočitev kot po odstotku rasti. Zato je razumljivo, da bomo letos težko bistveno napredovali. Toda prvo polletje, do danes (do 21. junija), smo v Istri zabeležili še osem odstotkov več prenočitev (in podobno tudi toliko več prihodov) turistov kot v enakem lanskem obdobju. V poletnih mesecih ne bomo mogli doseči bistveno več kot v lanskem poletju, saj so bile lani zasedene vse zmogljivosti. Seveda imamo nekaj novih. Zato ocenjujemo, da bo vsak odstotek več za nas izreden dosežek, saj bomo v tem primeru potolkli lanski, že tako izredni rekord.« O tem, kakšne so cene trenutno na Hrvaškem, Ivošević ni želel veliko govoriti. O tem, da so kar precej višje, lahko beremo vsak dan iz različnih virov. Višje tako v trgovinah kot v gostinstvu tudi zaradi splošnih podražitev surovin in drugih stroškov. Nekateri podražitve so upravičene, ker so izboljšali ponudbo, druge zato, ker so stroški višji, seveda so nekatere podražitve tudi neupravičene meni Ivošević, vendar dodaja, da nih-

če ne more navesti povprečnega odstotka podražitev. Veliko bolj zgovoren je naš sogovornik pri odgovorih glede investicij v turizem. Hrvaška država je v zadnjih 15 letih investirala za 7,5 milijarde evrov v turistično infrastrukturo. O takih vlaganjih lahko slovenski turizem samo sanja. V Sloveniji nihče niti ne razmišlja, da bi te podatke zbral, poročal o njih in imeli določeno predstav o tem. »V hrvaški Istri od leta 2004 vsako leto investiramo v razvoj turistične infrastrukture med 250 in 300 milijoni evrov. V zadnjih petih letih smo investirali 1,5 milijarde evrov,« je povedal direktor Turističnega združenja Istre in pritrdil našemu začudenju: »Toda Istra je tudi pomembna turistična destinacija. Tak znesek si lahko privoščijo, to je več kot vsi ostali na Hrvaškem.«

TURIZMA BREZ DELAVCEV NE BO VEČ

Na vprašanje, kako občutijo pomanjkanje delavcev, nam Ivošević odgovori, da delavcev primanjkuje povsod v Evropi in to ne samo na področju turizma, temveč na skoraj vseh področjih. Evropa se je s tem problemom srečala pred 15 leti, mi imamo probleme zadnja tri leta.

»Moral bi iskati dolgoročno, strukturno rešitev za ta problem. Dokler ga ne najdemo, smo prisiljeni v hitre, gasilske ukrepe. To pomeni predvsem uvoz delovne sile. Uvažamo delavce iz Nepala, Bangladeša, Indije, Vietnama, s Filipinov ... Oni delajo predvsem kot pomožna osebje v kuhinjah, sobah, pri pripravi ponudbe. Ko ostanejo nekaj let in se razmeroma hitro priučijo, prevzamejo nekaj del in se razmeroma hitro priučijo, prevzamejo tudi delo natakarjev ali drugih podobnih del. Glavna dela pa opravljajo Hrvati, Bosanci, Srbi, deloma Makedonci ...«

Ali jih vabijo z dobrimi plačami? »Poleg solidnih plač jim delodajalci ponujajo primerne delovne pogoje. Najprej jih vabijo s tem, da jih zaposlijo redno, ne le za sezono. Mnoga podjetja so naredila posebne bloke, stanovanja, da lahko tam prebivajo. Mislim, da poteka intenzivna bitka za delavce. Turizma brez delavcev ne bo več.« Kako je v Istri s pridobivanjem delovnih dovoljenj, ki so velik problem v Sloveniji? »Tudi na Hrvaškem so veliko preverjali delavce iz tujine. Toda zdaj smo dosegli premik. Tistim tujcem, ki so že delali v preteklosti, ni bilo več treba ubirati dolgih postopkov. Vsaj zanje je mogoče dobiti dovoljenja hitreje in enostavneje.«

INFRASTRUKTURA POSTAJA OMEJITEV

V Istri so odlično poskrbeli za ceste. »S cestami smo v Istri zelo dobro povezani. Le redkokatera destinacija v Sredozemlju se lahko pohvali, da se je mogoče iz notranosti do obale pripeljati v 10 ali 15 minutah. Podobno dobre so povezave med severom in jugom, vzhodom in zahodom. Turisti naletijo na oviro med Koprom in državno mejo, ampak tu najkrajšo potegnejo slovenski gostje, ki prihajajo za konec tedna,« meni Ivošević. V istrskem turizmu se prav toliko kot slabih cest čez Slovenijo bojijo drugih omejitvenih dejavnikov turistične rasti. Največji problem v Istri so postala parkirišča.

Veliko hitreje prihajajo v Istro turisti, kot gradijo nova parkirna mesta. Lani je Istrane skrbela oskrba z vodo, letos tega problema nimajo. Vse bolj je obremenjeno omrežje za oskrbo z električno energijo. Prej ali slej bo elektrike zmanjkalo. »Občine morajo v najkrajšem času po mednarodni metodologiji izračunati nosilnost zmogljivosti njihove infrastrukture. Niti v Istri ni možno v nedogled povečevati števila turistov,« se zaveda eden od strategov istrskega turizma. »V hrvaški Istri imamo 200.000 stalnih prebivalcev in v turističnih kapacitetah 470.000 ležišč. Premoremo enega boljših sistemov za spremljanje števila prenočitev v županiji. Ta kaže, da imamo na vrhuncu sezone prijavljenih 315.000 turistov na dan. Nobene sobe nimamo proste. Kam se torej skrrije ostalih 160.000 gostov, kolikor je še turističnih ležišč? Po porabi elektrike, vode in smeti vidimo in lahko izračunamo, da je turistov bližje pol milijona kot 300.000. Očitno je velik del lastnikov, ki izkorišča sistem in ne prijavlja tretjine turistov. Samo v treh letih (2020 do 2022) so v zasebnih počitniških hišah dogradili ali dodatno uredili prostore za dodatnih 37.000 turističnih ležišč. Ko bo lepega dne zmanjkalo elektrike, bodo vsi začuden,« pravi Denis Ivošević.

V istrskem turističnem združenju ocenjujejo, da bodo poleti gostili vsaj nekaj odstotkov več turistov, kot so jih lani. Največ je bilo lani Nemcev (kar 37 odstotkov, kar je nevarno s stališča izpostavljenosti in odvisnosti od enega trga), na drugem in tretjem mestu so Avstrijci in Slovenci, četrto so Italijani, peti Nizozemci, šesti Poljaki, sedmi Čehi in osmi Britanci.

Istra sprejme veliko turistov tudi preko letališča v Pulju, vendar se je število letalskih gostov med pandemijo močno zmanjšalo. Doslej še niso dosegli rezultatov iz 2019. Šele leta 2025 se bo vrnilo toliko letalskih gostov, kot jih je bilo pred štirimi leti, trdi turistični poznavalec iz hrvaške Istre.

PORTOROŠKI TURIZEM DOSLEJ ČUDEŽNO NAPREDOVAL

Portoroški turizem bi se lahko veliko učil in tudi pridobil od povezav s turizmom v hrvaški Istri. V Istro (in iz nje) vsak teden potuje pol milijona turistov. Če bi se samo pet odstotkov teh gostov iz enega ali drugega razloga ustavilo še v slovenski Istri, bi to pomenilo dodatno priložnost. Seveda pa bi s hrvaško Istro lahko poglobili sodelovanje še na več drugih načinov. Predvsem na po-

**BORIS
ŠULIGOJ**

dročju trženja, kjer je slovenska Istra precej bosa in povsem neprimerljiva s hrvaško. Samo na področju letalskih gostov je Portorož svetlobna leta daleč od prijemov, ki jih imajo v hrvaški Istri. Če denimo Turistično združenje Portorož nameni nekaj sto tisoč evrov (v bistvu drobiža glede na prihodek od turizma) za nastope na tujih trgih, je takoj ogenj v strehi večinskih ustanoviteljev TZP, ki jim največkrat ni prav jasno, kako se streže sodobnemu trženju v turizmu. Oblik sodelovanja na področju turizma med obema Istrama pa bi lahko bilo še več. Po podatkih, ki nam jih je posredoval direktor Turističnega združenja Portorož Aleksander Valentin, so v piranski občini v prvih petih mesecih zabeležili 459.782 prenočitev, to je tri odstotke več kot v petih mesecih leta 2022 in šest odstotkov manj kot v rekordnem 2019. Samo maja je bilo letos za dva odstotka manj gostov kot lani maja. Sicer pa bodo po Valentinovem mnenju letos poleti ustvarili podobno število prenočitev, kot so jih lani. Še posebej je zadovoljen, ker je hotelirjem uspelo vrniti nekaj t.i. kongresnih prireditev in gostov v času zunaj glavne sezone.

NEKATERI BI RAJE MANJ TURISTOV IN BOLJŠE STORITVE ZANJE

Eden od portoroških hotelirjev, ki ni želel biti imenovan, je ocenil, da pri turističnem obisku celo ne bi bilo prav nič narobe, če bi bilo turistov kaj manj: »Če bi dosegli boljše storitve in zato višje cene, bi bili zadovoljni tudi z

Časopis in spletni portal OBALaplus® sta vpisana v razvid medijev Ministrstva za kulturo pod zaporedno številko 2216. ISSN 2670-4609. Izdajatelj MBM MEDIA d.o.o., Portorož. Distribucija preko Pošte Slovenije v gospodinjstva občin Ankarani, Koper, Izola in Piran. Število izvodov 25.500. Uredništvo: Pristaniška 14, 6000 Koper, urednistvo@obalaplus.si, 05 9045 710, 040 600 700. Oglaševanje: marketing@obalaplus.si, 040 771 000. Odgovorni urednik Mauro Belac, mauro.belac@obalaplus.si. Urednik Tomaž Perovič, tomaz.perovic@obalaplus.si. Člani uredništva: Boris Šuligoj, Bojana Leskovar, Nataša Benčič, Dorjan Marušič, Manca Hribovšek, Sabrina Simonovich, Sašo Mejak, Katja Pegan, Eva Branc, Andreja Comino, Matej Sukič in Petra Mežnarc. Oblikovanje Emigma d.o.o. Prelom tiskane izdaje Tedy Grbec, GT-design d.o.o. Urejanje spletnega portala Elvis Dobrilović. Stališča avtorjev prispevkov ne izražajo nujno stališča uredništva. Za točnost podatkov in podpisanih vsebinah odgovarjajo avtorji oz. naročniki objav. Za nepodpisane vsebine je avtor uredništvo. Komercialna sporočila so ločena od uredniških vsebin in označena z oznako € - promocijsko sporočilo. Datum izida 28. junij 2023. Strani s podnaslovom OBALaplus AKTUALNO sofinancira Ministrstvo za kulturo RS.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

manj turisti, saj bi imeli manj stroškov, delavci, ki jih pri-
manjkuje, bi lažje skrbeli za tiste, ki pridejo, to bi omogo-
čilo boljše storitev, bolje bi se počutili tudi gostje sami.
Lahko smo prepričani, da gostje niso najbolj zadovoljni,
če so ves čas v preveliki množici, obravnavani kot šte-
vilke, če se morajo boriti za košček plaže, za naročilo
v restavraciji in podobno. Ko turistični obisk doseže
mejo, se je treba vprašati, kaj je za posel, za uporabnike
storitev in zaposlene še dobro.»
Aleksander Valentin pravi, da je bila za turizem prelom-
na pandemija, saj se je veliko zaposlenih tedaj prekvali-
ficiralo in si poiskalo druge zaposlitve. »Ker so bili hoteli
in gostišča zaprti, so se zaposlili v trgovinah, v logistiki,
na področju informacijske tehnologije ali digitalnih ob-
lik dela. Tam so bolje plačani, imajo več prostega časa
in je delo lažje, zato jih ni mogoče zlahka zvabiti spet v
turizem, zato smo prisiljeni iskati delavce v Egiptu, Indiji,
Bangladešu, Vietnamu ... Ti delajo v kuhinjah, posprav-
ljajo sobe ali v skladiščih, kratka v podpornih službah
in svoje delo opravljajo dobro. Problem so delovna
dovoljenja, kjer so se Hrvati spet bolje organizirali, kot
smo se mi pri pridobivanje delavcev iz tujine. Zdaj jih je
tudi v tujini težko dobiti.»
Portoroški hotelski direktorji se vsako pomlad soočajo
s pravo bitko za kadre. Priložnostni delavci iz tujine se
prvo ali drugo leto priučijo posla, naslednje leto spo-
mladi jih z boljšimi plačami in pogoji dela prevzamejo
zasebniki.

Aleksander Valentin meni, da so tudi v slo-
venski Istri hotelirji podražili svoje storitve,
vendar so pri teh dražitvah precej previdni,
saj se hitro lahko zgodi, da gostje zameri-
jo precejeno vrednost ponudbe. Glede
obiska v poletnih mesecih ni bojazni. Več-
ja umetnost je, kako zvabiti turiste v pred-
sezonskih in posezonskih mesecih. V tem
času je dovolj prostora za podaljševanje
sezone in večji obisk, vendar bi morali veliko
več vlagati v boljše ponudbo in v promocijo.
To pa se ne dogaja.

JADRALCI SO DOBER ZGLED, TENIS PA
NESPREJEMLJIVO NAGAJANJE

Če bi hoteli izboljšati položaj na trgu, bi
moral samo v promocijo za izvensezon-
ske mesece nameniti najmanj dodatnih
250.000 evrov. Portorož bi lahko veliko
izboljšal na področju rekreativnega turiz-
ma, na področju športnega turizma (go-
stovanje športnih ekip v zimskih mesecih),
na področju kongresnega in zdraviliškega
turizma, gastronomije in podobno. Dober
primer spodbujanja turističnega obiska so
različne jadralne regate, ki jih organizirajo
jadranci, na primer v Jadrlnem klubu Pirat.
Zelo pa so v Portorožu nazadovali letos, ker

so lastniki zaprli teniška igrišča
in s tem povzročili, da so se tra-
dicionalne in velike teniške pri-
reditve, pa tudi obiski rekreativ-
nih tenisačev preselili v hrvaško
Istro, deloma pa v Koper. Glede
nato, da so imeli v Portorožu
letos bistveno manj teniških go-
stov, je še čudno, da so do junija
beležili porast obiska v hotelih.

SAVA TURIZEM SE TRUDI

Iz Save Turizma so nam odgo-
vorili, da je zasedenost njaho-
vih hotelov na Bernardinu, v
Strunjanu in San Simonu po-
nekod celo boljša kot lani in v
prvem polletju podobna kot v
letu 2019. Hoteli iz skupine Sava
so cene povišali povprečno za
deset odstotkov, vendar cene
sproti prilagajajo povpraševa-
nju na trgu in se lahko spreme-
nijo celo večkrat dnevno. V treh
letoviščih zaposlujejo približno
deset odstotkov delavcev iz tuji-
ne, večinoma iz držav bivše Ju-
goslavije. Zanje skrbijo na več

načinov, zato so jim tudi izplačali enega naj-
višjih regresov v turizmu in božičnico. Drža-
va bi jim najbolj pomagala, če bi bistveno
skrajšala pridobivanje delovnih dovoljenj
za zaposlitev tujcev, saj je to dolgotrajno
in bistveno daljše kot v sosednjih državah.
V treh letoviščih skupine Sava Turizem so
v zadnjih treh letih investirali 20 milijonov
evrov. Lani so denimo začeli s prenovo
Hotela Vile Park z 220 sobami in zunanjim
bazenom. V hotelu Histron so bivši casinò
spremenili v restavracijo in kongresno
dvorano. Lani so prenovili apartmaje v re-
sortu Salinera. Letos pa so prenovili še del
depandans v San Simonu.
V izolski občini so letos poslovali bistveno
bolje kot v enakem obdobju 2019, saj so v
tem času ustvarili 15 odstotkov več preno-
čitev, konkretnih števil pa raje niso navedli.
Poleg omenjene prenove depandans v San
Simonu gradijo v Izoli tik ob morju nov ho-
tel, ki bo odprt šele julija. Za investicije so
poskrbela podjetja, občina pa je več pozor-
nosti namenila prireditvam, s katerimi stavi
na boljši obisk.

KOPER NAPREDUJE, IZ PIRANA NE
ODGOVARJAJO

V koprski občini vlagajo največ v prenovo
kopališča v Žusterni. Letos bodo začeli s
temeljito prenovo starega kopališča, za
kar bodo letos in prihodnje leto namenili
približno 1,45 milijona evrov. V Šmarjah
bodo obnovili športna igrišča in park, za
kar bodo namenil 834.000 evrov. V koprski
občini in tudi v slovenski Istri nasploh je
največja pridobitev prvo glamping naselje
v slovenski Istri Vinski raj v Marezigah, kjer
je zasebnik Alen Babič s pomočjo evropskih
sredstev investiral 1,5 milijona evrov in pri-
dobil 12 lepo urejenih hišic z bazeni in jac-
cuzzi ter savnam. Občina Koper je v petih
mesecih zabeležila le 69.000 prenočitev,
kar je v primerjavi z drugimi občinami prav-
zaprav malo. Kopru preprosto manjka bolj-
ših hotelskih zmogljivosti, toda prav Koper
vlaga med vsemi obalnimi občinami največ
v razvoj turizma.
Iz Ankarana so nam povedali, da podatkov
za polovico leta še nimajo, da pa so imeli v
štirih mesecih za 7,5 odstotka več preno-
čitev kot leto prej. O konkretnih številkah in

investicijah molčijo.
Iz piranske občine sploh niso odgovorili na
naša vprašanja. Sklepamo, da je še največ-
ja letošnja občinska pridobitev obnovitev
dela portoroškega sprehajališča med glav-
nim pomolom in portoroško plažo, ki so jo
začeli že ob koncu lanskega leta (investicija
711.000 evrov). Šele zdaj obnavljajo še del
centralne plaže z izgovorom, da se kopal-
na sezona v Portorožu začne šele 1. julija.
Nekoliko so obnovili tudi drugo portoroško
kopališče. V bistvu gre za drobiž, saj o mili-
jonskih naložbah v Portorožu le sanjajo.
So se pa v piranski občini odločili za strožji
nadzor (in omejitev) prometa v staro mes-
to, saj je pešcev in vseh, ki bi hoteli v mesto,
preveč. Turiste bodo usmerjali delavci Oko-
lja s pomočjo študentov. Strožje bodo tudi
omejevali čas vstopa dostavnim vozilom v
mesto. Poteza je razburila predvsem go-
stince in sobodajalce, ki menijo, da občin-
ska uprava ne bi smela samo omejevati,
ampak tudi ponujati rešitve za goste.

TOYOTA C-HR HYBRID ELECTRIC

IZSTOPAJTE
S STILOM

Vaš avto je odraz vaše osebnosti.
Izstopajte v stilu s svojo notranjo
samozavestjo, ki na novo določa
meje konvencionalnega.

PREVERITE
PONUDBO

OD 27.790 €

NAPREDNI VARNOSTNI SISTEMI

VEČ KOT 50 % VOŽNJE NA ELEKTRIČNI POGON

HITRA DOBAVA

DO 10 LET JAMSTVA

AVTO CENTER JEREB

051 233 101

051 682 666

Cena, 27.790 € velja za Toyota C-HR hybrid electric, Center 1.8. Cena vključuje bon za financiranje. Za več informacij se obrnite na vam najbližjega pooblaščenega prodajalca Toyota vozil. Povprečna poraba goriva za vozila Toyota C-HR Hybrid: od 4,9 do 5,3 l/100 km in emisije CO₂: od 110 do 119 g/km. Emisijska stopnja: za 2,0 hibrid EURO 6 AP in za 1,8 hibrid EURO 6 AM. Emisije NOx: od 0,0036 g/km do 0,0049. Ogljikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanjega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delce PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. 10 letno jamstvo hibridne baterije velja ob rednih servisih na 1 leto ali 15.000 prevoženih km (kar nastopi prej) pri pooblaščenih prodajno-servisnih Toyotini trgovski mreži. Po preteku tovarniške garancije vam ponujamo bresplačno vključitev v program jamstva Toyota Relax (vse do starosti 10 let ali 185.000 km). Slika je simbolična.

Komu je mar za izteklo izolsko nafto?

LANI DECEMBRA SE JE POJAVILA INFORMACIJA O RAZLITI NAFTI V IZOLSKEM AKVATORIJU, OB KATERI SMO PREKMALU ZAMAHNILI Z ROKO, ČEŠ DA JE GOTOVO ŠLO LE ZA MAJHEN OLJNI MADEŽ, KI JE IZ KAKŠNEGA MOTORJA UŠEL NA MORSKO GLADINO. NATO SO V HOTELU DELFIN PRIZNALI, DA GRE ZA KURILNO OLJE, KI JE PO NAPAKI NA VENTILU IZTEKLO IZ NJIHOVEGA REZERVOARJA. POVEDALI SO, DA GA JE IZTEKLO TRI TISOČ LITROV, ŠELE ČEZ POL LETA, TIK PRED POLETNO TURISTIČNO SEZONO, IN TAKRAT, KO JE NAFTA PRIPLAVA NA JAhte, PRIVEZANE V MARINI, PA SO UGOTOVILI, DA JIM JE SREDI ZIMSKE KURILNE SEZONE ZMANJKALO DESETKRAT TOLIKO – TRIDESET TISOČ LITROV.

Vprašanje, kako bi se zgodba s trideset tisoči litri izteklega kurilnega olja obrnila, če ne bi v začetku maja upravljalec izolske marine, podjetje Porting, Občino Izola in pristojne inštitucije obvestilo o obsežnem razlitju. Na občini so ob tem zapisali, da verjamejo, da bi bilo mogoče ublažiti nastalo okoljsko škodo, če bi povzročitelj ravnal odgovorneje že pred meseci, hkrati pa so pojasnili, da občina ni pristojna ugotavljati izvora razlitja in presojsati o morebitnih posledicah. Na občini so nam

pojasnili tudi, da je bila njihova Civilna zaščita o razlitju uradno seznanjena sočasno z vodstvom občine, naloga civilne zaščite pa je ukrepati ob interventnih dogodkih. »Ker že poteka sanacija območja po izlitju nevarnih snovi, CZ pri tem ni deležnik/ne sodeluje,« razlagajo na občini. Direktor trdi, da delujejo transparentno A direktor hotela Delfin, Miloš Milivojevič pravi, da so 30. decembra lani ob ugotovitvi izlitja nemudoma obvestili klicni center (organ pristojen za obveščanje) na telefon

112 ter hkrati izvedli nujne ukrepe, da se je takoj preprečilo nadaljnje puščanje in da so se zmanjšale škodljive posledice. »Ob izlitju smo obvestili vse pristojne inštitucije: gasilce, inšpektorja za okolje, civilno zaščito, Sektor za varovanje obalnega morja (SVOM), Dravo in policijo,« je naštel v intervjuju za naš spletni portal. 26. januarja so nato ugotovili, da je bilo izlitega več olja, kot so ocenili na začetku, ko so mislili, da je šlo za enodnevni dogodek: »Takrat smo o novih količinah obvestili inšpektorat, dan kasneje, 27. 1. 2023, smo pristojnim službam poslali poročilo o izvedenih aktivnostih. 30.1. 2023 smo ponovno predstavili aktivnosti, ki smo jih izvajali z namenom sanacije. Poleg takojšnje sanacije vseh zaoljenih jaškov in meteor-nih cevovodov smo pristopili k sondiranju zemljin, ki ni pokazalo onesnaženja. Izva-

EVA
BRANC

4 | OBALApplus AKTUALNO

OBALApplus AKTUALNO | 5

jati smo pričeli dnevni monitoring vseh cevovodov in jaškov v akvatoriju marine. Prav tako smo, skladno z načrtom, kupili in montirali 150 metrov zaščitne pregrade vzdolž obale ter s tem preprečili nadaljnje onesnaževanje morja. 6. 2. 2023 smo poslali poročilo o izvedenih aktivnostih,« je pojasnil Milivojević in dodal, da so vse aktivnosti (postavitve barž, sondiranje zemljin, ...) potekale javno. »Nismo jih prikrivali, resnično smo želeli in še vedno želimo narediti največ in najbolje kar lahko, da omejimo iztekanje kurilnega olja.« Kot je še razložil direktor hotela, izvajajo dnevni monitoring vseh cevovodov in jaškov v akvatoriju marine. V primeru pojava oljnih madežev pa s pomočjo podjetja Eko Plus izvajajo čiščenje zaoljenih voda. V začetku junija so ponovno pregledali in prečistili vse jaške ter prečistili tudi lovilce maščobo v marini, ker niso delovali zaradi mulja in ostale umazanije. Po podatkih Agencije Republike Slovenije za okolje (ARSO) so rezultati preliminarne vzorčenja kopalnih voda na območju Izole v skladu s predpisanimi normativi. Z vzorčenjem so preverjali tudi vsebnost mineralnih olj na območju

kopališča Hotela Delfin, kjer jih niso zaznali. 11. maja so za nesrečo izvedeli na Agenciji za okolje in prostor, kjer so pričeli ugotavljati, ali je nastala okoljska škoda, kot jo določajo okoljski predpisi na zavarovanih živalskih in rastlinskih vrstah in habitatih. Ugotovili so, da zaenkrat okoljska škoda ni nastala, na ARSO pa pravijo, da nadaljujejo s pozivi, v katerih onesnaževalcu nalagajo ukrepe za zmanjševanje onesnažanja.

DVE ODLOČBI INŠPEKTORATA

Ukrepal je tudi okoljski inšpektorat, kjer pravijo, da so bili o izlitju obveščeni konec decembra. Po prvi odločbi, s katero so hotelu Delfin odredili ukrepe za preprečitev nadaljnjega obremenjevanja okolja, so zaradi ugotovljenih kršitev Uredbe o skladiščenju nevarnih tekočin v nepremičnih skladiščnih v začetku junija izdali še drugo odločbo. Z njo so hotelu naložili, da mora zagotoviti preverjanje ukrepov za preprečevanje iztekanja nevarnih tekočin iz podzemnega nepremičnega rezervoarja (občasni pregled in prvi pregled izpraznjenega nepremičnega rezervoarja), ki jih lahko preverja le akreditiran izvajalec preverjanja, in popraviti načrt ravnanja z nevarnimi tekočinami, s katerim se določijo ukrepi za preprečevanje iztekanja ali razlitja nevarnih tekočin v okolje.

OLJE JE V ZEMLJINI IN KAMNINI

16. maja so na povabilo Hotela Delfin, skupaj s predstavniki ARSO, ogled mesta razlitja izvedli tudi strokovnjaki z Geološkega zavoda Slovenije in se seznanili s potekom dogodkov ter do takrat izvedenimi ukrepi. V začetku junija so izdelali deset piezometričnih vrtin in en jašek oziroma izkop. »Kurilno olje je bilo s temi preiskavami dejansko odkrito. Zadržalo se je v ožjem območju med mestom izlita in obalo,« nam je pojasnila Urška Šolc z Geološkega zavoda. Po njihovih ocenah je iskana količina ostala na tem območju in ni stekla nikamor drugam. »V podtalju se še ved-

DIREKTOR HOTELA DELFIN, MILOŠ MILIVOJEVIĆ

no nahaja večji del preostalega kurilnega olja. Kurilno olje se zadržuje v porah, torej prazninah v zemljini in kamnini. Tam, kjer je bolj porozen material (grušč, gramoz), se lahko zadržuje več kurilnega olja kot v glinastem in meljastem materialu. Delež gruščnatega ali glinastega materiala je odvisen od gradbenih del, ki so bila na tem območju izvedena v preteklih letih,« je razložila strokovnjakinja in dodala, da se največ olja nahaja v umetnih zasipih kanalizacijskih vodov in nekdanjih gradbenih jam. A tudi ti zasipi niso homogeni in so sestavljeni iz različnih materialov. Prav zato je razporeditev zadržanega olja dokaj težko ugotavljati. Kot so še povedali na Geološkem zavodu, se za preprečevanje, da bi se olje izlivalo v morje, načrtuje zajemanje in odstranjevanje najbolj mobilnega dela onesnaženja, ki se nahaja v najbolj prepustnih delih podtalja. Najprej bo s črpanjem odstranjen ta, najbolj mobilni del onesnaženja. S tem se bo v največji meri omejilo iztekanje v morje. Na podlagi rezultatov teh ukrepov pa bodo določeni nadaljnji pristopi in tehnike.

Policisti so po zaključeni obravnavi izlita po zakonu o vodah uvedli postopek o prekršku, glede na zadnje ugotovitve pa preučujejo tudi, ali gre za znake kaznivega dejanja zaradi obremenjenosti okolja.

LE ATTIVITÀ DELLA CAN COSTIERA

CONTRATTI PER LA BASE ECONOMICA DELLA CNI- SOTTOSCRITTI I CONTRATTI

Presso la sede della CAN Costiera sono stati sottoscritti ieri i contratti con i vincitori dei bandi per la promozione della base economica della Comunità nazionale italiana e per i progetti di soggetti economici con sede nel territorio dove vive la CNI. Di rilievo il sostegno offerto con i mezzi del governo sloveno per le attività economiche delle istituzioni della CNI. Uno dei documenti firmati ha riguardato il progetto curato dall'Unione Italiana e comprendente le iniziative per potenziare l'offerta del Centro multimediale di Palazzo Gravisi Buttorai a Capodistria. Proseguendo sono stati assegnati i mezzi ottenuti dalle altre istituzioni minoritarie. L'associazione dei giovani, presieduta da Dyego Tuljak, ha convinto la giuria della validità dell'iniziativa per i campeggi estivi destinati a bambini e ragazzi, dove oltre a promuovere la conoscenza reciproca e la vita all'aria aperta, sarà curato l'uso della lingua italiana. La stessa Associazione potrà anche proseguire con la digitalizzazione delle Comunità degli Italiani, ossia delle loro visite

in remoto, tramite una specifica applicazione. La Comunità degli Italiani "Giuseppe Tartini" ha ottenuto il finanziamento di alcune attività economiche legate alla promozione di Pirano, del suo patrimonio culturale e della figura del famoso compositore Maestro delle Nazioni. Alla CAN di Pirano è stato accordato il finanziamento per una serie di iniziative che punteranno su lingua e cultura italiana, nonché alla valorizzazione dei prodotti tipici regionali. In precedenza si era proceduto a formalizzare l'avvio delle iniziative economiche per gli imprenditori operanti nel capodistriano. In questo gruppo sono stati inseriti 10 progetti su 11 presentati, che vanno a sviluppare ulteriormente iniziative imprenditoriali già in corso e che vedono protago-

nisti operatori vicini alla Comunità nazionale italiana. Spaziano in vari campi: dai servizi nautici alla fisioterapia, ma sono legati soprattutto al mondo dei media elettronici, della grafica e della fotografia. Nel corso della conferenza stampa che ha preceduto le firme degli accordi, il presidente della Can Costiera, Alberto Scheriani ha voluto rimarcare l'importanza di questi stanziamenti della base economica che giungono a conclusione di un cammino di progettazione e selezione. Ha ringraziato il coordinatore dei programmi economici, Massimiliano Di Nardo per il complesso lavoro svolto e tutti gli altri collaboratori dell'Ufficio professionale della CAN Costiera. La ricaduta di questi finanziamenti sulla CNI e sulle zone dove vivono i suoi appartenenti saranno indubbiamente rilevanti, anche se in alcuni casi si tratta soltanto di piccoli tasselli, che compongono il mosaico degli aiuti all'imprenditoria regionale. Si tratta di programmi triennali, quello in corso era iniziato nel 2021, che vengono puntualmente reiterati, grazie alla sensibilità del governo di Lubiana e che si conta di poter nuovamente rilanciare nel 2024, a tutto vantaggio della CNI e del territorio dove questa ha il suo insediamento storico ha dichiarato ancora il presidente Scheriani.

CONVEGNO SU IMPRENDITORIA- COME AVVIARE L'ATTIVITA'

La sala conferenze del Parco naturale di Val Stagnon ha ospitato l'evento intitolato "Dal sogno alla realtà". Promosso dalla CAN Costiera era destinato ai giovani imprenditori che desiderano avviare o ampliare un'attività in proprio. Per un intero pomeriggio hanno potuto ascoltare indicazioni e consigli di europrogettisti di lunga esperienza, che conoscono bene il territorio e la realtà minoritaria. Il saluto introduttivo è stato del segretario della CAN Costiera, Andrea Bartole. H rimarcato l'importanza di simili iniziative per impostare nel migliore dei modi l'edificazione della base economica della CNI. Si tratta di continuare un percorso già avviato negli anni scorsi, con consultazioni che si susseguano al ritmo di ogni sei mesi almeno e offrano possibilità di confronto, scambi di idee tra esperti e operatori del settore imprenditoriale. Si tratta di comprendere le necessità dei giovani imprenditori della fascia costiera, ma anche di tutta l'Istria o delle regioni

contermini per mettere a punto sostegni che tornino utili ai connazionali o al territorio dove essi vivono in senso lato. Bartole ha ringraziato per l'impegno profuso nell'organizzazione dell'evento tutto l'Ufficio professionale della CAN Costiera, che egli guida ed in particolare il coordinatore per i progetti economici Massimiliano Di Nardo. Questi a sua volta, riassumendoci gli scopi del convegno sull'imprenditoria ha posto in risalto che il piano di sviluppo della base economica della CNI "Condotta con il Ministero per la coesione e lo sviluppo regionale prevede anche la promozione delle misure a disposizione delle istituzioni minoritarie e dei giovani connazionali e di titolari d'azienda con sede nel capodistriano. Il pomeriggio di studio a Val Stagnon voleva da un lato promuovere tutte le misure della CAN Costiera in campo economico a favore delle nostre tradizioni e della nostra cultura. Dall'altra parte abbiamo voluto far coincidere una piacevole serata consoci-

tiva con un evento formativo per gli imprenditori, comprendente nozioni pratiche per aderire ai bandi di concorso, indicazioni su dove poter trovare informazioni utili in rete" ci ha dichiarato ancora Di Nardo. Il workshop è stato condotto da Mara Cernic, esperta progettista dell'Euroservis di Trieste. Di fronte a lei una quindicina di imprenditori o aspiranti tali, che hanno parlato delle loro idee o delle attività già in corso oltre che nella fascia costiera anche a Dignano e a Trieste. Al termine dei lavori hanno incontrato i partecipanti il deputato Felice Žiža e il presidente della CAN Costiera, Alberto Scheriani. Quest'ultimo ha espresso soddisfazione per gli incontri con il mondo dell'imprenditoria e ha affermato che, evidentemente, si è sulla strada giusta per supportare adeguatamente le iniziative economiche della Comunità nazionale italiana.

COLLABORAZIONE FVG E CAN COSTIERA

Il 21 giugno, nella Sala multimediale Tiziano Tessitori del Palazzo del Consiglio regionale a Trieste si è tenuto un incontro sul funzionamento degli enti locali in Italia e Slovenia. Il convegno organizzato dall'Ufficio centrale per la lingua slovena del FVG in collaborazione con la Can Costiera, era rivolto principalmente a i traduttori delle amministrazioni comunali delle aree bilingui sia dell'Italia sia della Slovenia e ai referenti degli sportelli sloveni presso i vari comuni bilingui in Italia. Come rilevato dagli organizzatori, l'incontro rap-

presenta un importante iniziativa nell'ambito del protocollo d'intesa sottoscritto proprio tra l'Ufficio centrale per la lingua slovena e la Can Costiera per la collaborazione in campo istituzionale e amministrativo. Il funzionamento delle amministrazioni comunali è stato presentato, rispettivamente in lingua italiana e slovena, da Aleš Kapun, Vicesegretario del Comune di San Dorligo della Valle Dolina, e da Robert Smrekar, già direttore dell'Amministrazione comunale di Pirano. Le due presentazioni sono state seguite da un dibattito, nel cor-

so del quale i due esperti hanno risposto alle domande del pubblico inerenti ai corrispondenti italiani o sloveni di determinati organi ed enti locali. Ci si è inoltre soffermati sulle proposte di traduzione in italiano e in sloveno degli enti operanti nei territori bilingui, questione che causa non pochi problemi a chi si avvicina alla traduzione di testi delle rispettive amministrazioni locali. Come appurato dall'incontro, i sistemi giuridici o amministrativi dell'Italia e della Slovenia presentano numerose differenze, il che porta, in molti casi a un'a mancanza di un organo o ente analogo che potrebbe essere d'aiuto al traduttore nella scelta del termine in italiano o in sloveno. I presenti in sala hanno più volte sottolineato l'importanza di incontri simili, volti sia alla formazione sia al miglioramento delle competenze linguistiche dei partecipanti. L'Ufficio centrale per la lingua slovena e la Can Costiera hanno quindi espresso la volontà di dar vita a un vero e proprio ciclo d'incontri, ciascuno relativo a diversi aspetti del funzionamento della pubblica amministrazione.

Ufficio per il bilinguismo

UN ANNO DI LAVORO DEL PARLAMENTO E DEL GOVERNO- IL BILANCIO DEL DEPUTATO FELICE ŽIŽA

Nei giorni scorsi in Slovenia sono state tirate le somme del primo anno di legislatura. Si sono sprecate le statistiche su quanto fatto da deputati e ministri, sui loro interventi, votazioni, leggi proposte, interrogazioni presentate. Affidarsi ai numeri quando si parla di politica è spesso controproducente perché fa perdere di vista la complessità del lavoro dei politici a Lubiana. Abbiamo chiesto un parere in merito al parlamentare della CNI, Felice Žiža. "In effetti quello della partecipazione alle sedute plenarie, alle votazioni in aula è soltanto un aspetto della nostra attività. Per i rappresentanti delle Comunità nazionali è inevitabile, quasi doveroso, estendere il proprio raggio d'azione ai continui contatti con i gruppi parlamentari,

in particolar modo con quelli della maggioranza. Importanti sono le consultazioni con il governo, con il suo presidente, con i singoli ministeri e con l'Ufficio per le nazionalità. Per sancire i punti salienti di questa collaborazione il mese scorso è stato sottoscritto un accordo che prevede gli interventi dell'esecutivo a sostegno degli italiani e degli ungheresi che vivono in Slovenia. Il documento comprende 11 punti riguardanti progetti già inseriti nei bilanci di previsione 2023-2024. Seguono un'altra ventina di progetti ancora da armonizzare e concretizzare negli anni a venire. Per la CNI si tratta di seguire con particolare attenzione il comparto istruzione, che rappresenta in nostro futuro con la creazione di quadri capaci di guidare un giorno le nostre istituzioni. Fondamentale anche il dialogo con il dicastero cultura dal quale dipendono la RTV di Capodistria, ma anche tutte le attività portate avanti dalle CAN, dalle Comunità degli Italiani e da altri enti italiani. Per il nostro futuro è molto impor-

tante la base economica della CNI, che si cerca di edificare con i contributi del Ministero della coesione e dello sviluppo regionale. Queste sovvenzioni aumenteranno dopo il 2024 e sarebbe opportuno sommarli a quelli che porterebbe il Fondo governativo comune italo-sloveno per le etnie, una fonte permanente di aiuto per le iniziative in campo economico. La volontà politica di crearlo è assicurata, resta soltanto da realizzarlo. Il contributo dell'Italia appare importantissimo anche per diffondere il segnale della RTV di Capodistria in territorio croato. Servono mezzi per far vedere o ascoltare i programmi delle due emittenti in tutto il territorio d'insediamento storico. Qui servirà anche la collaborazione con l'Unione Italiana, che si sta sviluppando in modo molto positivo. In particolare vorrei rilevare l'eccellente contatto instaurato con il Presidente della Giunta esecutiva UI, Marin Corva, con i responsabili dei vari settori e soprattutto con Gaetano Benčič. Un dialogo costante è aperto con l'Assemblea dell'Unione Italiana, presieduta da Paolo Demarin. Posso anticipare che nei prossimi mesi sarà sottoscritto l'accordo formale di collaborazione tra CAN Costiera e Unione Italiana, dando ulteriore spinta alle iniziative congiunte" ha rilevato ancora il dott. Žiža.

Poletni ritmi na plaži Meduza

Poletje je končno tu in s tem tudi čas za vroče ritme, sproščeno vzdušje ter nepozabne trenutke ob glasbi in plesu. Če iščete idealen kraj, kjer lahko uživate v čarobnih julijskih večerih, potem sta plaža Meduza in Café Central v Portorožu prava izbira za vas. Plaža Meduza je znana kot ena najbolj zelenih in urejenih plaž v bližnji okolici, zato ni presenetljivo, da je postala priljubljena destinacija poletnih dogodkov. Priznana plesna skupina Soy Cubano bo navdušila obiskovalce z nepozabnimi latino večeri. Njihovi izkušeni plesalci vas bodo popeljali v svet strastnih ritmov, kjer se boste imeli priložnost naučiti nekaj osnovnih korakov ali pa zgolj uživati v njihovih izjemnih plesnih nastopih. Poleg tega boste lahko uživali še

v glasbi glasbenih skupin in duetov v živo, ki bodo ustvarjali edinstveno vzdušje. Skladbe različnih žanrov, od latino ritmov do svetovnih in sodobnih uspešnic, bodo napolnile zrak s plesno energijo in vam pričarale nepozaben večer na obali. Meduza Bar Exclusiv s pogledom na morje pa tudi letos ponuja nove, hladne osvežitve. Ste že poskusili njihov Limoncello Spritz? Neglede na to, ali ste izkušeni plesalci ali zgolj ljubitelji glasbe, bo večer na plaži Meduza ali v Café Centralu Portorož zagotovo recept za nepozaben poletni večer v dobri družbi.

CAFÈ CENTRAL:
Ponedeljek-petek, ob 20:00: Piano Night z Damirjem
01.07. in **29.07.**, ob 20:30: glasbena skupina Excellent Choice
08.07., ob 20:30: Lapsus trio in Natalija Trupej
15.07. ob 20:30: Evgen in Polona
22.07. ob 20:30: Tjaša Fajdiga in duo Akustik

PLAŽA MEDUZA
Vsak dan v juliju od ponedeljka do sobote:
ponedeljek ob 20:30: akustični duo Evgen in Polona,
torek, ob 20:00 : Mini disco in DJ,
sreda, ob 20:30: plesna glasba v živo z Noemi & Oscar,
četrtek, ob 20:00: mini disco in DJ,
petek, ob 20:30: latino večer s plesno šolo Soy Cubano.
Sobote v juliju ob 20:30 glasba v živo: 01.07. Baba-lu, **08.07.** Amor Band, 15.07. Griff Band, 22.07. Babalu, **29.07.** Griff band.
Ne zamudite priložnosti in se prepustite ritmom poletja na plaži Meduza in v Cafe Centralu Portorož. Pridružite se nam na plesnih večerih, uživajte v hladnem aperitivu, glasbi v živo in se prepustite čarobnemu vzdušju kabareta, ki vas bo prevzelo.
Poletje je tu in z njim tudi najboljši čas za glasbo, ples in zabavo. Preživite ga z nami.

Dr. Marko Pavliha

DOKTOR PRAVA, KI PREDAVA NA FAKULTETI ZA POMORSTVO V PORTOROŽU, JE BIL OSEMNAJSTKRAT MED NAJVPLIVNEJŠIMI PRAVNIKI V DRŽAVI. LJUBLJANČAN SE JE PRIŽENIL NA PRIMORSKO IN IMA DVA OTROKA, BIL JE MINISTER ZA PROMET V VLADI MAG. ANTONA ROPA, POSLANEC IN PODPREDSEDNIK PARLAMENTA, ZDAJ JE PREDVSEM PROFESOR. ZANESLO GA JE V LITERARNE VODE, IZDAL JE VEČ KNJIG. NAŠEL JE SVOJ NOTRANJI MIR IN V POLITIKO SE NE BO VEČ VRNIL. INŠTITUT ZA MEDNARODNO POMORSKO PRAVO MU JE PRED KRATKIM PODELIL ČASTNI DOKTORAT.

Mejni spor je za prebivalce, ki živijo ob meji, neprijeten občutek. Ali mi lahko kot pravnik preprosto razložite, v čem je pravzaprav smisel arbitražnega sporazuma? Leta in leta je bila to prva tema v politiki in medijih, zdaj pa kot da je izgini-la za vedno.

Vrniti bi se moral v leto 2006 ali še prej, pred nastankom arbitražnega sporazu-ma. Takrat je bilo ključno vprašanje, kako se lotiti reševanja mejnega spora med Hrvaško in Slovenijo, arbitraža je namreč samo eden od možnih načinov. Še vedno sem prepričan, da je izvirni in glavni greh, da arbitraža ni bil pravi način. Zakaj ne? Ker ima odločitev arbitraže, žal, v praksi manjšo težo kot sodna. Če upoštevamo tradicionalno obnašanje sosedje, smo lah-ko pričakovali, da je ne bo spoštovala, če bo arbitražna odločba Sloveniji bolj v prid. Ko je prišlo do arbitražnega sporazuma, sem bil med tistimi, ki smo glasovali pro-ti. Ne zato, ker bi bil apriori proti arbitraži ali arbitražnemu sporazumu, ampak zato, ker sem bil prepričan, da bi se lahko bolj-še izpogajali. Vemo, da se je predsedniku vlade, kasnejšemu predsedniku republike, mudilo iz različnih razlogov. Pristal je na marsikateri kompromis, tudi pod prisilo iz tujine, in sporazum je bil napisan, tak kot je, torej preslabo. Arbitraža je odločala, toda nepričakovano je izbruhnila afera zaradi pogovora med našim arbitrom, ki sicer velja za izjemnega pravnika, a priz-nava, da je bil naiven, in našo agentko. Hr-vatje so to izkoristili in še pred razglasitvijo arbitražne odločbe od sporazuma odsto-pili, čeprav je arbitražno sodišče pojasnilo, da ni šlo za bistveno kršitev, ki bi vplivala na odločanje. Arbitražna odločba določa najprej kopensko mejo, ki ni tako proble-matična, z morsko mejo pa je razdelila pi-ranski zaliv, približno tri četrtine Sloveniji in eno Hrvaški. Ni se odločila za sredinsko črto, kar je dobro, potem pa je morala raz-mejiti še teritorialno morje in najti izhod do odprtega morja, kar je rešila originalno s

stikom, z “junctionom”. Dobili smo nekaj manj kot po sporazumu Drnovšek-Račan, zato Slovenija ni mogla biti pretirano zadovoljna, pa tudi razočarana ne. Mislim, da podobno velja za Hrvaško, kar pa je dejansko že pohvala te odločitve. Glede na vse okoliščine je bila ta odločba srednje dober kompromis, kar je običajno cilj interesnih pogajanj. Najboljša so tista, ki pripeljejo do rezultata, ki nobeni strani ni prav vseč, za nobeno pa ni pretirano slab. Kakšna bi bila razlika, če bi o tem odločalo Meddržavno sodišče v Haagu, za kar sem se zavzemal? To je najstarejše mednarodno sodišče, najbolj spoštovano, ki pri sojenju lahko uporabi tudi načelo pravičnosti, torej ex aequo et bono. Prepros-to povedano je približno tako, kot da bi zdravnik poleg klasičnih metod zdravljenja uporabil tudi homeopat-ske, sodišče pa bi poleg mednarodnega prava, sod-ne prakse in običajev upoštevalo še vse ostalo, kar

narekuje pravičnost, recimo zgodovinske razloge in podob-no. Problem tega načela je, da se morata obe stranki glede njegove uporabe strinjati, a se takrat nista, politiki se po moje niso dovolj potrudili. Me-nim, da bi morali bolj pogumno vztrajati pri pogajalskem vzvo-du veta na hrvaško včlanitev v Evropsko unijo, kasneje tudi v Schengenski režim. To je ta-kratna Pahorjeva vlada sicer začela in bila potem deležna kritik, ne samo iz tujine, morda celo bolj doma. Zdi se mi, da se je takrat premier Pahor ustra-

šil. Nekajkrat sva se o tem kasneje pogovarjala. Ome-nil mi je telefonske klice iz Washingtona, iz Bruslja in drugod ...

Pa ste mu verjeli?

(smeh) Odkrito rečeno, ne vem, ali je šlo samo za nje-govo osebno željo, da si tako postavita spomenik s hr-vaško predsednico Kosorjevo ali za kaj drugega. Vem pa, da je prezgodaj vrgel puško v koruzo, zato nekaj časa nisva govorila in izključen sem bil iz vseh posve-tovalnih skupin zgolj zato, ker sem javno izrekel kritiko na arbitražni sporazum, nekateri so me zato pripisali desnici. Ampak tako je pač v naši politiki, ni še čas za sredino. Naj povem še to, da je arbitražna odločba ne glede na različne interpretacije njene veljavnosti nedvomno del mednarodnega prava, res iudicata, torej jo moramo vsi spoštovati. Nimamo druge izbire, kot da pri tem vztrajamo. Menim pa, da bo dokončna določitev meje možna samo za pogajalsko mizo, kjer bodo, upajmo, rešena ključna odprta vprašanja. Zlas-ti hrvaški politiki bi lahko potem pojasnili volivcem, da sicer ne priznavajo arbitražne razsodbe, ker je za njih nična, toda v luči dobrih sosedskih odnosov pristaja-jo na eno in v zameno dobijo drugo. Podobno bi lahko ravnali slovenski politiki, češ, še vedno vztrajamo pri arbitražni odločbi, toda prijateljsko smo pristali na pogajalski kompromis.

Še vedno pa je to tleči konflikt, žerjavica, ki se lahko spremeni v ogenj, kadarkoli ena ali druga stran to potrebuje.

Tega se zavedam. Če želimo zadevo rešiti pravično, je treba izhajati iz prava in pravičnosti. To, kar se Sloveni-ji dogaja v odnosu s Hrvaško že leta, ni pravično, vselej hlapčevsko popustimo. Imeli smo možnost veta, ko je Hrvaška vstopala v EU, tudi v primeru Schengena, pa smo ga umaknili in se upognili. Izgubili smo še zadnji adut, ko je bilo možno iskati pravico pred Sodiščem EU v Luksemburgu. Zame je bil svojevrsten šok, ker se je sodišče po mojem skromnem mnenju neupra-vičeno razglasilo za nepristojno, ker gre za članici EU in za kršitve temeljnih načel EU, od načela lojalnega sodelovanja, pravne države in tako naprej. Sodišče si je, preprosto povedano, umilo roke, je pa vendarle pohvalno omenilo, da morata obe državi spoštova-ti mednarodno pravo. To bo moralo upoštevati tudi Evropsko sodišče za človekove pravice pri odločanju o tožbah slovenskih in zdaj še hrvaških ribičev.

Še ena odločitev, zaradi katerih dvomimo v EU, ki neprestano zamuja priložnosti, da bi delovala tako, kot bi morala.

Morali bi delovati kot zdrava družina, a žal zelo bole-hamo.

Tako kar naprej izgublja zaupanje, kredibilnost. Kot pravnika veva, da je treba spoštovati zapisano v za-konih. Tak je pravni red.

Pa še nekaj je, eno od nenapisanih načel EU, zapisanih v osnutku evropske ustave, da smo združeni v različ-nosti. Uradno smo sicer enakopravni, ampak eni so

bolj. Velja tudi za Hrvaško, kar je pravzaprav pohvala njeni di-plomaciji. Hrvaška politika zna združiti sile, ko gre za nacio-nalne interese, še posebej, če gre za Slovenijo. To sem videl v Kanadi, kjer sem študiral, nji-hova diaspora je bila bistveno močnejša kot slovenska. Proti koncu junija 1991, ko se je za-čel napad na Slovenijo, sem v Montrealu soorganiziral de-monstracije, toda večina ude-ležencev je bilo Hrvatov, kar je svojevrsten paradoks. Takrat mi je marsikaj postalo jasno. Zanimivo, ko sem kot poslanec s provokativno pobudo pred-lagal vladi, naj v času vse bolj napetih odnosov med drugim odsvetuje Slovincem letova-nje na Hrvaškem, sem doživel največji pogrom prav doma. Najbrž bi se mi tudi zdaj pripe-tilo podobno, razmišljal sem zakaj. Ker ima mnogo Sloven-cev vikende, hiše in stanovanja na Hrvaškem? Ali zaradi kapi-talskih interesov? Slovincem manjka domoljubja, ki ga ne smemo enačiti z nacionaliz-mom. Imam se za svetovlja-na, Evropejca in Slovence in nič slabega ne vidim v tem, da branimo svoje pravice, entitete Slovenije in družine EU, če že slednja tega ne stori v zadostni meri.

BOJANA
LESKOVAR

Pravo je zelo natančen študij, s katerim pridobiš smisel za analitičnost, razisko-vanlnost, objektivnost, obenem pa verja-meš, da se je treba odločati tako, kot je prav in ta prav izhaja iz prava. Politika je nekaj povsem drugega, zato mislim, da se pravniki ne znajdejo v politiki prav dobro. Vaš izlet v politiko je bil kar dolg ...

Pet let, plus zgodba z Virantovo Državljan-sko listo.

Kakšna je bila politična izkušnja? Zdaj vam je najbrž jasno, kdo ima moč, kako in zakaj so nastajale nekatere odločitve.

Najprej moram povedati, kako sem sploh prišel v politiko. Tako, kot se morda naj-bolj spodobi. Ne na svojo željo in ne zaradi svojih ambicij. Bilo je aprila 2004, ko je iz vlade mag. Antona Ropa izstopila SLS in je bilo treba zapolniti nekaj ministrskih mest. Očitno je moj glas segel v deveto vas in celo v Ljubljano, ker sem se približno v tistem času pričel javno oglašati v zvezi s Hrva-ško, pomorskimi in prometnimi zagatami, kajti takrat sem bil že zaposlen na Fakulteti za pomorstvo in promet. Tone Rop me je povabil na funkcijo ministra, dobesečno prek noči, čeprav poprej nikoli nisem pri-padal nobeni politični stranki, niti komuni-stični. Sem generacija '62, ko to ni bilo več nujno. Dobre pol leta sem bil minister, po-

tem pa se mi je zgodilo tisto, čemur se reče zarečeni kruh, postal sem poslanec. Če bi me kdo vprašal prej, katere službe pa res ne bi želel opravljati ...

... bi bila ta.

Ja, ta. Izvoljen sem bil za podpredsednika državne-ga zbora, sicer mlačne funkcije, ki pa ti daje občutek pomembnosti, ko se ugasnejo ministrske luči. Never-jetno je, kako hitro se človek navadi na tisto malo, kar je dobro v politiki. To vidimo tudi v današnji garnituri. Stopi ti v glavo, kar naenkrat je vse samo še egocentri-zem in to se je zgodilo tudi pri meni. Tega nisem vedel, dokler mi soproga ni rekla, ti sploh ne veš, kako si se spremenil čez noč, doma si se obnašal kot minister in ko si bil podpredsednik, si bil užaljen, če te na kakšni proslavi niso pozdravili. Danes me je sram, a če to sa-morefleksivno priznaš, je greh manjši. Parlamentar-na izkušnja pa se je izkazala tudi za zelo dragoceno. Zakulisje je za pravnika sicer pretresljivo, za profe-sorja pa poučno. Študentom rečem, poglejte to in to določbo pomorskega zakonika. Jo preberejo, jaz pa jim potem preberem, kako se je glasila pred prvo obravnavo, pa po drugi obravnavi. Rečejo, ja, pa saj to je čisto nekaj tretjega in potem jim povem, kaj vse se je dogajalo v ozadju, od medresorskega usklajevanja med ministrstvi, političnega v parlamentu, pa razni lo-biji in tako naprej. To je sicer normalno, a nepravniško, se pa dogaja povsod svetu. Kar je najbolj boleče spoz-nanje, zaradi katerega nisem več v politiki in upam, da tudi nikoli več ne bom, pa je ta tradicionalna sprtost med desnico in levico, ki ni več samo sprtost, včasih tudi sovražnost, grožnje, delitev na naše in vaše, na domobrance in partizane, rdeče in bele, takšne in drugačne in to kljub temu, da je sredina po filozofskih in religioznih izročilih, res zlata. Mi pa je nismo spo-sobni najti in prav to je bil bistveni razlog moje vrnitve v politiko leta 2012 z Državljansko listo. Šel sem v dobri veri. Dr. Gregor Virant je izhajal iz desnega političnega pola in je bil hkrati izvrsten pravnik, poznala sva se s fakultete in že nekajkrat sodelovala tudi v politiki. Žal je Državljanska lista zelo hitro izgubila sredinsko držo, pravzaprav takoj po volitvah.

Kot pravite sami, je bila, za nazaj, vaša petletna izkušnja v politiki na nek način travmatična. Ugo-tovili ste, da ste se okužili z oblastjo, s privilegiji, z dejstvom, da lahko počete kar hočete, ker lahko. Znanec je priznal, da mu je godilo, ko so prišli ponj z avtomobilom, ga posadili v prvo vrsto ...

Neskončno fajn je, res.

Kaj pa se zgodi potem, ko odidete z odra in luči ugasnejo?

Odšel sem, sam sem se tako odločil, zaradi družine ni-sem hotel še enkrat kandidirati za poslanca. Soproga mi je brez dlake na jeziku povedala, da to ni življenje, tudi ona je kot sodnica čutila to, da sem v politiki. Po-zno leta 2008 sem se vrnil na fakulteto in ker je bilo proti koncu semestra, sem s predavanji začel febru-arja. Nekaj mesecev sem delal pretežno doma in sin

me je некоč pobaral: Oči, bomo mi preživel, zdaj, ko si ti brez službe? Meni je šlo kar na jok, razložil sem mu, kako je s tem. Takrat sem imel veliko časa za razmišljanje, preveč časa, da bi se lahko izognil depresiji. Priz-nam, zdaj je to javno, začel sem tudi preveč piti ...

Ampak ravno v teh dneh je mi-nilo šest let, odkar sem popoln abstinent. Sam sem se rešil iz zasvojenosti, kajpak s pomočjo najdražjih. Ni bil problem samo to, da nisem bil več v politiki. Več kot četrtnina prebivalcev je pri nas okužena z alkoholom, toda to je že zgodba za kakšen drug intervju.

Mi smo »mokra« družba.

Tako je. In takrat sem imel čas, da sem tuhtal, ali ni tega morda preveč. Trajalo je še nekaj let, da sem se razmokril in vesel sem, da sem to naredil. Ampak vrniva se k mojemu odhodu iz politike in nekajletnemu pre-moru, ko se je postopoma vse skupaj umirilo, začel sem zo-pet predavati in pisati, potem pa me je pritegnilo povabilo nekaterih kolegov doktorjev in profesorjev, Turka, Lahovnika, Viranta, Šuštaršiča in še neka-terih, če se spomnite, da nekaj naredimo za našo domovino.

Kakšno je vaše mnenje o aktu-alnem političnem dogajanju? Leto dni imamo novo vlado, z bistveno manj sovražne-ga ozračja, kot ga je bilo pod prejšnjo, toda velik kredit, s katerim je začela nova koalici-ja, je porabljen.

Trije razlogi so, da nas je tudi ta politična opcija razočarala. Prvič, koalicija preveč časa iz-gublja za napadanje opozicije in obrambo pred njo, kar je po-polnoma nepotrebno. Drugič, preveč pozerski so, nekaterim poglavitnim akterjem je očitno to stopilo v glavo. Tretjič, nima-jo dovolj ali sploh nobenih izku-šenj v politiki, pa tudi strokovno prepogosto šepajo.

Na koga mislite?

Na predsednika vlade, predsednico držav-nega zbora in še koga. So določene zade-ve, ki so neokusne. Partner ali partnerica predsednika ali predsednice ne more biti bolj v ospredju, kot je on sam. Ko si enkrat v politiki, imaš na voljo tudi svetovalce za odnose z javnostmi, ki ti bodo po potrebi tudi povedali, kako se primerno obnaša, če se te seveda ne bodo bali.

V tem primeru dvomim.

So nenapisana pravila, ki jih kot politik mo-raš poznati in upoštevati. Nikoli mi ni kot ministru padlo na pamet, da bi se zvečer pojavil na kakšni zabavi ali v disco klu-bu, kar smo v preteklosti že videli. Na nek način moraš živeti tako, da bi lahko vsak trenutek nastopal na televiziji. Kot da si v resničnostnem šovu 24 ur na dan.

Ko ste vstopili v politiko, ste imeli 42 let.

Pri šestdesetih letih bi bil bistveno boljši politik, minister in poslanec. Egotripa, kot ga vidimo pri zdajšnji politiki, pa tudi pri nekaterih prejšnjih, je bilo v času Janševih vlad manj, kdo ve, zakaj.

Seveda. Tam je prostor samo za en ego.

Drugim najbrž ni bilo niti dovoljeno, da zra-stejo. Če pa, jih porežejo. Pa ne samo na desnici.

Kaj naj torej s to politiko? Če prideš kot novinec, si amater, nespreten, neizku-šen. Če si dolgo v politiki, ti, kot pravite, stopi v glavo in se predvsem sončiš v soju žarometov. Večina ima težave s tem, da bi upoštevali strokovnjake in tiste, ki vedo več. Kdo je bil dober politik pri nas? Pa naj ne bo to takoj Drnovšek.

Dr. Drnovšek je prerasel v državnika, ko je postal predsednik republike in je sočasno tudi resno zbolel. Najraje se spominjam tistega Drnovška, ki je svojemu delu dodal tudi duhovno dimenzijo, vidnega človeko-ljubja, je pa sestavil koalicije, ki se jim še danes čudimo.

Funkciji predsednika republike in vlade sta si zelo različni. Kot predsednik drža-ve nisi (ne bi smel biti) zavezan nobeni po-litični opciji in je ta pozicija lahko bistve-no bolj državniška, zato mislim, da bo Nataša Pirc Musar dobra predsednica. Zanimivo, tudi ona je pravnica.

Zaenkrat jo lahko pohvalimo. Javno sem sicer podprl dr. Anžeta Logarja in bil spet deležen cunamija, sem pa tudi povedal zakaj. Prijetno me je presenetil kot zuna-nji minister. Ministri imajo svoj strateški svet, ki ga preveč pogosto oblikujejo po strankarski liniji, tako ga je tudi ministrica

Fajonova. On pa ne. Kar nekaj nas je bilo, ki smo imeli domnevno drugačne politične nazore, v mojem primeru bolj sredinske-ga, bi rekel. Ko sva se pogovarjala, sem imel občutek in ga še imam, da želi zgra-diti most med desnico in levico, a kmalu bo imel priložnost, da to tudi dokaže.

Biti profesor na pomorski fakulteti, v deželi, ki ni pomorska, saj nas deset ki-lometrov morja vendarle ne uvršča med pomorske, je pravzaprav svojevrsten pa-radoks.

Pravite, da sem torej kot nekakšen morski prašiček (smeh), ki nima nobene zveze z morjem in tudi s prašiči ne. Je pa ljubko poimenovanje. V mojem primeru ni tako hudo ali pa smešno, ne glede na moj pri-meek. To namreč ni samo pomorska, je tudi prometna fakulteta, tudi logistična. Zanimivo, izjemno povpraševanje je po to-vrstnih znanjih, nobenih težav glede vpisa nimamo, pa čeprav imamo samo 46,6 km

obale in malo pomorskih akterjev. Nekaj smo jih us-peli zavoziti kot na primer Splošno plovbo. Še vedno mislim, da je tudi majhen morski bazenček za nas bolj pomemben kot na tisoče kilometrov obal in otokov za Hrvaško. Z morjem smo bili vedno usodno povezani, imamo ga v grbu in včasih rečem, nismo na sončni strani Alp, marveč na morski strani Triglava. Zame je to dodaten izziv, širiti pomorsko miselnost kontinen-talnega naroda. Še ena zanimivost, moja prva služba je bila Splošna plovba leta 1986 in 1987, ampak nisem bil zadovoljen, ker se je takrat že potapljala. Se ne strinjam s tistimi, ki pravijo, da Slovenija ni pomorska država, drži pa, da je premalo pomorska. Resolucijo o pomorski usmeritvi republike Slovenije smo sprejeli še pred osamosvojitvijo, marca 1991. Na dveh straneh je na kratko in jedrnato napisano, v katero smer naj bi šla naša država oziroma politika, od koprskega pri-stanišča do zaledja, na nek diplomatski način je drugi tir poudarjen že tam, pa varovanje morskega okolja, pospeševanje znanosti in pedagoške dejavnosti na področju pomorstva. Na žalost je bilo uresničeno malo zapisanega.

Na obalo je po volitvah prišla na oblast nova politična gar-nitura. Mislite, da bodo stvari šle v pravo smer? Turizem, pristanišče, še kaj.

Po naravi sem optimističen, sem pa tudi naiven. Zame je to dobro, ni pa stvarno. Dobro je za duševni mir, če se odmak-neš od dnevnega dogajanja. Je pa res, da se popolnoma ne moreš. Ne samo zato, ker veli-ko vem, imam tudi veliko izku-šenj in mi zadostuje pet minut poročil na televiziji, bežen pre-gled drugih medijev, da vem, kaj se dogaja. Če odmislim svoj prirojeni optimizem in naiv-nost, potem pa nisem preveč optimističen, ker se določenih projektov zdajšnja politika lote-va zaletavo, brezglavo. Recimo ustanovitev novega letalske-ga prevoznika, za katerega že vnaprej pravi, da bo imel šest let izgube in hkrati sanja o jav-no zasebnem partnerstvu. Za božjo voljo, kje pa so tehtne študije, je morda kdo vprašal našo fakulteto za mnenje ali je vedno pri roki samo en strokovnjak z ekonomske fakultete za vse potrebe? Tako kot je bil zdajšnji predsednik uprave Luke Koper politično nastavljen, bo očitno tudi na isti način odšel oziro-ma je kar sam odstopil. In spet bomo dobili politično nastav-ljenega predsednika uprave. In to je slabo. Zakaj je treba vse zamenjati? Zakaj uveljav-ljati reforme le zato, da nekaj reformiraš? Hkrati pa mi kot pravniku in nenazadnje možu sodnice, ni vseeno, če premi-er obljublja povišice sodni veji oblasti, potem pa že naslednji dan požre obljubo, ker ni pre-veril, ali je to sistemsko sploh mogoče. Teh primerov je kar nekaj. Nisem optimističen, am-pak upanje umre predzadnje, zadnji gremo mi.

Toliko amaterizma v politiki, kot ga je zdaj, ni bilo nikoli.

Se strinjam, dvakrat podčrtam in še klicaj dodam.

KATJA PEGAN

DRINI V SPOMIN

Že kot čisto majhna sem hodila z očetovo godbo po vaseh na Primorskem, kjer so ob spomenikih, kot je ta Pohlenov spomenik Drini, potekale počastitve in praznovanja naše preteklosti. Potem se je vedno pilo, pelo in plesalo. Tudi govori so bili podobni; najprej nekaj o slavni in junaški preteklosti in potem še več o uspešni sedanosti in največ o jasno načrtani prihodnosti. Prav te smo se takrat najbolj veselili.

Zato mislim, da bo najbolje, da se podam po znani poti. Najprej o preteklosti. Rada imam Newtonovo misel, ki pravi, da stojimo na ramenih svojih prednikov, da bi videli dlje. Dolgujemo jim, ne le svoje življenje, temveč znanje, verovanje, vrednote, spomine, jezik. Čas, ki se ga danes ob tej priložnosti spominjamo, je bil težek čas, v katerem se je zlo izrazilo zelo silovito. Danes je dobil že mitske razsežnosti. Ne samo Drina in številni drugi mladi (danes bi jim rekli otroci) so bili ubiti, mučeni, zlorabljeni, ker, kot napiše France Prešeren, za nek drug, prav tako grozljiv, a podoben čas, »jim bila je vera čez vse draga«. Verovati je pomembno. Verovati v vrednote, prepoznati moralno vertikalno življenje, kjer kot posamezniki služimo nečemu višjemu in večjemu od nas, služimo skupnosti, ne zgolj lastnemu ugodju in preživetju. To oblikuje naše življenje v smiselno početje. Zato so mnogi umrli. Za prihodnost. In prihodnost so vedno otroci. In potem so ti v vojni rojeni otroci zrasli in mitskemu pogledu dodali nekaj človeških razsežnosti. Tako smo v drobovju te svobode skozi razpoke prepoznali vedno nove žrtve naše narodove razklanosti. In da bi to morda spet končno presegli, se na plebiscitu leta 1990 skoraj vsi izrečemo za svojo državo. In potem se urimo v svoji lastni državnosti in se počasi pogrezamo v svetovno suženjstvo, ki nas z nadvlado kapitala spet okuje v okove. Nezadovoljstvo, strah ali zatrta jeza preplavljajo naš svet vsak dan. Globalizacija nam ni prinesla samo potrošniških užitkov, ampak tudi grozodejstva. To niso naše težave, ker je svetovni mir utopija, si mislimo, saj se ljudje zlepa ne bomo odpovedali privilegijem, ki jih imamo na račun drugih ljudi.

Ljudje, ki živimo v svojih mehurčkih in je naše ozračje naelektreno, svoja življenja živimo po medijih vseh vrst, medij pa smo s svojimi družbenimi omrežji postali tudi sami. Svoja mnenja, ki jih delimo na svojih profilih, oblikujejo podobo sveta, ki zares verjetno sploh ne obstaja. In v njem smo junaški in samozavestni.

Obstaja pa tudi resnični svet. V njem ljudje nismo več pripravljeni pomagati umirajočemu na železniški postaji, invalidu, ki je na ulici padel z vozička, dekletu, ki ga zlorabljajo. In v tem resničnem svetu smo strašanski strahopetci.

Ampak obstaja tudi prihodnost, ki je lahko boljša. Vztrajati moramo v svoji držbi, ki je pogum in vztrajanje za mir, in vedeti, da so učitelji naše edino upanje. Znanje (ne zgolj informacije), motivacija in opolnomočenost, ki ju dobiš od dobrih učiteljev, ki jim je zate mar, je tisti kapital, ki bo iz otrok naredil ljudi z močnimi rameni. Ustvarjalne in pogumne ljudi skupnosti, da bodo na njihovih ramenih lahko stali naši zanamci.

LEON MAGDALENC

STRAH PRED POZABO

Kaj imajo skupnega politiki, estradniki in vplivneži? Seveda marsikaj. Vsi so prepričani, da so pomembni, nepogrešljivi in edinstveni. Najbolj pa jih družijo smrtni strah. Strah pred pozabo.

Zvečer hodijo spat s cmokom v grlu, da bo jutri tisti dan, ko ne bodo več na vrhu. Ne bodo več v medijih, na spleti in nihče več jih ne bo vabil na vip dogodke. Ne bodo se več nastavljali fotoaparatom in kameram in nihče več jih ne bo vprašal za mnenje. Si predstavljate grozo, ki jih čaka? Namreč, oni vedo, da ta konec enkrat bo. Neizbežen zdrs iz kolektivnega spomina. Tisoči vsehkov bodo izpuhteli. Deljenja usahnili. Fotografije obledele.

Obstaja pa še hujša groza. Da takrat, ko vsi ti politiki, frajerji in frajle, vplivne persone vseh možnih spolov in estradne zvezde vseh glasbenih žanrov, ostanejo brez prepoznavnosti. Recimo, da predsednica, šef vlade in predsednica državnega zbora skupaj stopijo v oštarijo nekje bogu za hrbtom in jih napol zapiti domačini debelo gledajo. Nikomur se niti približno ne sanja, kdo stoji pred njimi. Namesto, da bi bili trije najbolj pomembni osebk te države sprejeti s ploskanjem, odobravanjem ali pa vsaj žvižgi, jim domačini v oštariji obrnejo hrbet. Nikomur ni mar zanje. Priznajte, da ne bi bili radi v njihovi koži. Pa ne v koži napol pripitih domačinov.

Zagotovo se ni dobro počutil v svoji koži televizijski zvezdnik, ko je pred več kot tridesetimi leti na vrhuncu svoje TV-slave, ko še ni bilo komercialnih TV-programov, doživel takšno popolno neprepoznavanje. Takrat smo ustvarjalci Studija City imeli svoj prostor v prvi pisarni levo od vhoda v nacionalko in bili neke vrste sprejemna soba vseh zblojencev takratne scene. Seveda takrat še ni bilo kartic, ni bilo ramp in tudi vratarji še niso verjeli, da čuvajo nacionalko kot bančni trezor. In takrat jo tudi niso vodili tako čudni in nesposobni osebk kot smo priča danes. Bil je eden tistih dni, ko se ni nič dogajalo. Z Bojano Leskovar sva pripravljala koncept nove oddaje in odprejo se vrata, na katerih osebek v smešni štajerščini pove, da išče Tomaža Peroviča. Ker ga ni bilo, nama ta osebek pove, naj Tomažu sporočiva, da ga išče. In potem sledi najbolj zoprno vprašanje, ki lahko doleti politika, estradnika ali vplivneža. Bojana ga namreč povsem resno vpraša: »Kdo pa si ti?« Osebk se je stemnilo pred očmi. Ni mogel verjeti, da ga kdo v vesoljni Sloveniji ne pozna. Posebej ne kolegica iz istega medija. Po nekaj sekundah mučne tišine le izdavi, da je Stojan Auer.

In takšnih stojanov je ta trenutek v Sloveniji malo morje. Težko bi jih vse stlačili v Piranski zaliv. Ti stojani živijo od slave, ki bo odšla tako, kot je prišla, in vsi podobni stojani in stojanke bodo naredili vse, da bo ta odhod čim bolj pomaknjen v nedefinirano prihodnost. Sedanjost z varnostniki, ritualnimi odpiranji vrat avtomobilov, hojo po rdeči preprogi ob državnem prazniku in vsem na obeh rezervirani sedeži s tvojim imenom, so bogastvo, ki se mu nihče ne želi odpovedati. Za to sedanost se je lahko odovedati principom, vrednotam in idejam, saj je tako in tako vse minljivo.

ANDREJ MREVLJE

NEW YORK MOJ DOM

New York, ki se nam po dolgem obdobju pandemije razkriva v teh dneh, se razlikuje od tistega v Schlesingerjevem filmu Midnight Cowboy. Povsem drugačen je tudi od New Yorka, polnega intelektualizmov v filmih, ki jih je v desetletjih, ki so sledila, na teme urbanega življenja režiral Woody Allen. Odkar pa ga je v svoj primež ujela globalizacija, je razvoju New Yorka mnogo težje slediti, ga prepoznavati po obdobjih, ki bi se med seboj razlikovala. Šele v zadnjih sedmih letih, odkar sem nazadnje živel v mestu, in do danes, ko spet živim tukaj, je res očiten. Najbolj opazna je nova podoba Manhattna z neskončno visokimi, tankimi, pravokotnimi stolpniciami, zakoličenimi na vseh štirih straneh; višje so od vseh drugih zgradb v mestu, delujejo kot nekakšni nosilni stebri, na katere nameravajo postaviti most ali desetpasovno avtocesto. Seveda si vse skupaj izmišljujem. Toda osebno ne vidim razloga, zakaj so morali iznakaziti mesto, ki je imelo svoj skyline, svojo podobo elegantnih linij kot tudi gub. Skratka osebnost in prepoznavno identiteto in, dovolite mi, tudi nekaj humanosti. Morda je najbolj objektivna pojasnitev, zakaj tako nasilen poseg to, da si je veliki kapital postavil spomenik - telesno mejo skrajno polarizirane družbe med ekstremno bogatimi in anonimno maso ljudi, potlačeno v življenje vsakodnevnega preživetja. Skratka, med oblaki lebdijo razkošna, a prazna etažna stanovanja, ki niso nič drugega kot operacije pranja denarja tujih mogotcev. Ko je mesto odobrilo gradnjo teh razkošnih pošasti, je obljubljalo učinek trickle-down economy; da bodo milijarde in milijarde dolarjev tujih, anonimnih investorjev v nepremičnine na Manhattnu prebivalcem izboljšale kakovost življenja. Po drobtinicah. Seveda na pločnike Manhattna ni padla niti ena drobtinica, ne zdrava zel. Tisto, kar obiskovalca postkovid New Yorka nabolj prevzame, je 65 000 dostavljalcev hrane, ki so Manhattan prevzeli v svoje roke. V glavnem gre za prišleke, tako imenovane latinose, ki so v letih kovida izkoristili izolacijo, zaprte restavracije, se opremili z električnimi kolesi z močnimi baterijami, ki dopuščajo hitrost 50 km na uro. Kolesa so tiha, vozniki mladi, poslovni model tak, da od dostavljalcev zahteva hitrost, ki edina zagotavlja določen zaslužek. Ti dirkači, ki ne izbirajo med vrtoglavo vožnjo po pločnikih, slalomom med avtomobili, vse ostale udeležence prometa, predvsem pa pešce spravljajo v stalno nevarnost, so po gibanju in hitrosti še najbolj podobni zaletavemu spidiranju ščurkov. Primerjava noče biti žaljiva, saj gre za povsem novo kategorijo delavskega razreda, ki skuša preživeti in se organizirati, se osvoboditi gig ekonomije. Za novo mrežo tisočih dostavljavcev je dovolj poziv preko aplikacije in najbližji dostavljatelj odvihra po svoj borni zaslužek. Kolesa, ki stanejo od 1800 do 2500 dolarjev, so draga, baterije zanje pa trajajo približno sedem ur. Novi delavski razred so prišli brez dokumentov; sami so morali razviti sistem omrežja delavnic za popravila, skladišč za baterije, polnilne postaje in v zadnjem času celo enote za varnost. Vse bolj pogosto se namreč dogaja, da dostavljalce napadajo in ropajo neznanci. Povpraševanje po e-kolesih je veliko. Kriminal narašča, nesreče se množijo, tudi s samovžigi sumljivo sestavljenih baterij. Mestna administracija zdaj poskuša masi novih delavcev zagotoviti vsaj minimalno plačo, to je dvajset dolarjev na uro. Do zdaj je bil povprečen zaslužek sedem dolarjev na uro. Se nadaljuje.

DORJAN MARUŠIČ

KO PROSTOVOLJNO POSTANE OBVEZNO – DRUGIČ

Pred nami je razgreto obdobje urejanja financiranja zdravstvenega sistema. Prepričan sem, da je potrebno za vselej opustiti besedo »ukiniti« in se raje ozreti v zgodovino. Ob osamosvojitvi Slovenije so takratni snovalci zdravstvenega sistema poskusili prenesti takratno participacijo v sistem financiranja zdravstvenih storitev in tako zagotoviti čim več finančnih sredstev. Absolutno doplačilo nad osnovno vrednostjo vsake storitve in za vsakega uporabnika je bilo umeščeno kot delež cene zdravstvene storitve, razen določenih urgentnih stanj, bolezni in starostnih skupin. Dejansko so bile zdravstvene storitve razdeljene na tiste z visokim in nizkim kritjem iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja (OZZ). V skupini z več kot dvotretinjskim kritjem je bila na primer obravnava malignih bolezni, celotno obdobje nosečnosti, bolnišnične in ambulantne specialistične storitve. Med storitev z manj kot četrtninskim kritjem pa na primer nenujni reševalni prevozi in zdraviliško zdravljenje, ki ni nadaljevanje bolnišničnega zdravljenja. Zadnja tri desetletja je ZZS okviru finančnih zmožnosti pripravil načrt storitev in sklenil pogodbe z izvajalci v okviru načrtovanih in omejenih sredstev. Zavarovalnice, ki izvajajo dopolnilno zdravstveno zavarovanje (DZZ), pa so storitve plačevale po realizaciji. Izvajalci so zelo redko presegali plan storitev z nizkim deležem kritja DZZ, saj samo s temi sredstvi niso mogli pokriti nastalih stroškov ob preseganju plana. Izvajalci pa so presegali plan tistih storitev z visokim deležem kritja DZZ, saj so z devetdesetodstotnim kritjem cene lahko pokrili stroške. Načrtovan obseg storitev je bil presežen pri storitvah z manjšim pomenom za naše zdravje. V zadnjih desetih letih smo tako beležili povečanje zdraviliškega zdravljenja za dve petini in nenujnih reševalnih prevozov za petino, ob tem pa zmanjšanje prvih specialističnih pregledov za tretjino, kontrolnih pregledov za sedmino. Zbrana sredstva v okviru DZZ so bila v veliki meri porabljena za storitve z manjšo dodatno vrednostjo na naše zdravje. Ob tem pa so posredno povzročile neobvladljive seznane čakajočih za zdravje potrebnih zdravstvenih storitev.

Prepričan sem, da je to največji problem siamskega dvojčka OZZ-DZZ, solidarnost in profit ponudnikov DZZ pa drugotnega pomena. V kolikor se bo ob preprostem prenosu DZZ v OZZ preneslo storitve v njihovi celotni realizirani količini bi bila osnovna košarica sestavljena iz omejenega števila storitev, ki so pomembne za zdravje in neomejenega števila storitev, ki so za zdravje manj pomembne, zato je prvi korak znan in nujen: potrebno je definirati seznam osnovnih zdravstvenih storitev, nato pa košarico zdravstvenih storitev pokriti z javnimi sredstvi. Streznitev in pripustitev glasu strokovnjakom lahko omogoči premik, saj te rešitve ne bo ponudil noben referenčni model.

FUGA iz središča mesta beži k morju

MATEJ SUKIČ

Festival uprizoritev, gledališča in akademij – krajše FUGA, ni novost. Začelo se je leta 2020 v obdobju korona krize, ko so v Gledališču Koper in Študentski organizaciji Univerze na Primorskem povezali gledališče, glasbo, film in ples. Nastal je PPF Mladi, ki je tisto in še naslednje poletje predstavljal eno redkih možnosti zabave za mlade in mlade po srcu. Prizorišče dogajanja – Verdijeva ulica v koprskem mestnem jedru se je izkazala kot odlično koncertno prizorišče s slikovitim Titovim trgom v ozadju.

PPF Mladi je s padcem navideznih ovir, ki so jih narekovali protikoronski ukrepi, pridobil zlasti v mednarodnem pomenu. Iz tujine sta se ga prvi obiskali gledališki akademiji iz Zagreba in Banja Luke. Veliki met so organizatorji pripravljali za letos, ko so se med drugim pogovarjali tudi s profesorji in študenti iz Kanade in Češke. Na koncu so se dogovorili z drugimi, poleg iz Ljubljane, Zagreba in Banja Luke, bodo študentje prišli še iz Londona, Beograda in Umaga. V Koper bo za en teden prišlo preko 50 nadobudnih mladih dramskih igralk in igralcev. Kdo ve, morda koga izmed njih v prihodnosti srečamo v kakšnem odmevnem filmu ali gledališki predstavi.

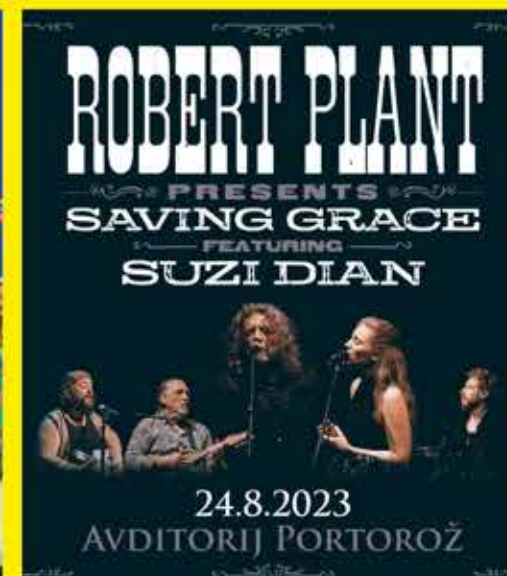
Festival je bil uspešen in je iz leta v leto rasel. Zakaj sprememba imena in lokacije? Odgovora sta preprosta. Gledališče Koper ne sodeluje z društvom Primorski poletni festival, ki si lasti istoimensko blagovno

znamko in posledično tudi okrajšavo PPF. Sprememba lokacije pa je posledica različnih pogledov, kaj sodi v mestno jedro in kaj ne, ki ju imajo na koprski občini in v njenem gledališču. Obveljala je kompromisna rešitev: glasbeni del festivala se seli na Ukmarjev trg. Od 10. do 15. julija bodo med drugimi nastopili **Pantaloons, freekind, Drill, 2B, Majka, Malo jači ansambel, The Chillers, Samodajefešta, Teo Collori** ...

Osrednje dogajanje bo v gledališču, kjer bo vsak večer ob 20. uri predstava ene izmed akademij po izboru umetniškega vodje festivala režiserja Ivana Lobode. »Kljub spremembam je FUGA še vedno namenjena študentom gledališke umetnosti in mladim prebivalcem Kopra in Istre, ki si lahko

ogledajo predstave svojih vrstnikov iz tujine in prisluhnejo ali zaplešejo ob glasbi. Trudimo se, da bi v naslednjih letih lahko gostili več držav zunaj bivše Jugoslavije, imeli lastno produkcijo, v katero bi vpeli študente oziroma ustvarjalce z različnih akademij, imeli strokovno komisijo za podeljevanje nagrad in se postavili na zemljevid vidnejših mednarodnih festivalov akademij,« je povedal v intervjuju za Primorske novice. Vstop na vse dogodke bo brezplačen.

Melodije poletja

Kulturni, kongresni in promocijski center
Centro culturale, congressuale e promozionale

www.avditorij.si

info@avditorij.si

05/676 67 77

@avditorij

avditorijportoroz

**MAJA KRIŽMANČIČ,
DIREKTORICA ZAVODA JGZ BRDO**

Od restavracijske vajenke do direktorice

Maja Križmančič izžareva nenavaden preplet miline in moči. S svojim mirnim nastopom in izjemnim strokovnim znanjem vzbuja občutek varnosti. Njeno življenje je turistično področje. To pot je izbrala že kot živahna in uporniška najstnica, ko je iz Šempetra pri Gorici prišla na šolanje gostinstva v Izolo in ob morju – že kar dolgo živi v Kopru – tudi ostala. Prehodila je vse dolgo pot od vajenke v a-la-cart restavraciji do hotelske direktorice in ima z gostoljubjem več kot 25 let izkušenj doma in v tujini. Pozna vsa dela – strežbe, kuhinje, recepcije, gospodinjstva, wellnesa, marketinga, srednjega in najvišjega managementa. Rada se uči, zato se je pred leti šolala tudi na Univerzi na Dunaju in specializirala iz turističnega managementa. Kot managerka in izvršna direktorica za hotelsko operativno je upravljala šest hotelov, 800 sob, 350 + zaposlenih in sodelovala v projektih, ki zahtevajo izjemne organizacijske sposobnosti, je tudi predavateljica strokovnih predmetov na višješolskih programih Erudia in Gea college, od 9. januarja 2023 pa direktorica Javnega gospodarskega zavoda Protokolarne storitve Republike Slovenije (JGZ Brdo). Brdo je, z eno besedo – pojem. Ni pa to edini državni spomenik, za katerega skrbi s sodelavci. Tu so še Vila Bled, Vila Zlatorog, Grad Strmol, Vila Tartini, Vila Podrožnik. Protokolarna posestva predstavljajo pomemben kulturni in naravni spomenik Slovenije. Predvsem pa so Brdo – ljudje, profesionalci z raznolikih področij, ki ohranjajo kulturno in naravno dediščino, imajo bogato znanje iz visoke strežbe, nastanitve, kulinarike, hortikulture, a tudi lova in skrbi za živali. Maja Križmančič je pravi človek, na pravem mestu.

NJENI KORAKI

»V najstniških letih sem bila prepričana, da imam najhujšo mamo izmed vseh, ki sem jih takrat poznala, danes pa sem ji za marsikaj hvaležna. Tudi za pravilno usmeritev v poklic, ki me osrečuje in izpopolnjuje. Ocene v šoli so bile povprečne, moj uporniški duh pa je najverjetneje sporočal, da potrebujem nekaj, kar bo telesno in duševno naporno do te mere, da bo predstavljalo izziv. Rada sem bila med ljudmi, zanimala so me potovanja, svet, različne kulture in navade in od nekdanje rada organizirala.« Tako je Maja že v srednješolskem času zapustila rodni Šempeter

GOSTINSKI ZBOR

in se v Izoli šolala za gostinko: »Izolska gostinska šola je imela učinkovit gostinski izobraževalni program, najbolj mi je ostal v srcu predavatelj strežbe Ivan Petre, ki me je naučil klasične strežbe v gostinstvu in to znanje pri svojem delu uporabljam še danes. Dober predavatelj ne podaja zgolj znanja, pač pa učenca opogumi, navduši in prepriča, da zmore vse, kar si bo zadal in zato sem vsem svojim učiteljem na življenjski poti globoko hvaležna.« Prakso je začela nabirati v prvem letniku srednje šole in se na Kompas d.d. dovolj izkazala, da so ji kmalu zaupali vodenje manjšega gostinskega obrata. Tako je krepila samozavest in zanesljivost, ki sta vzpostavila ravnovesje burnemu odraščanju. Pomembne kilometrske prakse je opravila tudi v podjetju Hit v Novi Gorici, kjer je bila štipendistka in to je bila odlična šola. »Ob delu sem nato doštudirala na portoroški Turistici, diploma pa je glede na dotedanje delovne izkušnje predstavljala vstopnico v najvišji hotelski management takratnega podjetja Hoteli Morje d.d. Moje življenje je bilo torej od nekdanje izredno povezano z operativnim in managerskim delom v gostinstvu in hotelirstvu, preprosto povedano sem prehodila pot od restavracijskega vajenca do direktorja, zato poznam vse značilnosti dela, pa tudi preglavice.« Študij si je želela nadaljevati in tako je v podjetju po petnajstih letih dela pridobila štipendijo za specializacijo iz turističnega managementa na Dunaju. Kje na širokem polju turizma je Maja najbolj Maja? »Težko jasno odgovorim, ker verjamem, da obstaja

veliko zanimivega, česar mi do danes še ni uspelo spoznati. Hotelirstvo je zagotovo moja prva ljubezen in glede na izkušnje bi lahko rekla, da se bolje znajdem v večjih sistemih, kjer se od vodstva pričakuje preobrat v kakovosti, ustvarjalnosti in poslovni učinkovitosti.« Dolga leta je bila v LifeClassu, podjetje je zaznamovalo njo in ona njega. »Ob vstopu Istrabenza v turizem je prišlo do združitve dveh pomembnih hotelskih portoroških podjetij (Hoteli Palace d.d. in Hoteli Morje d.d.) pod blagovno znamko LifeClass. Čeprav smo od nekdanje živeli v bližini, med enim in drugim timom ni bilo posebne simpatije, morda bolj tekmovalnost in profesionalno spoštovanje. Znotraj posameznega tima je vel profesionalen ponos in občutek, da smo vsaj za odtenek boljši od sosedov. Začetki so bili težki, saj rešitev ni bila v sprejemanju kulture enih ali drugih, pač pa vzpostavitvi nove poslovne skupnosti, novih zamisli. Tedanje vodstvo je pošteno premešalo karte in tako sem se iz vodenja gostinstva znašla v pisarni marketinga nove nastajajoče blagovne znamke LifeClass. Marketingški oddelek v taki hotelski hiši

**NATAŠA BENČIČ
RADIO KOPER**

predstavlja ustvarjalna nebesa in še vedno mislim, da je bilo to eno najbolj všečnih poslovnih obdobj moj kariere. A vse, kar je predobro, hitro mine in tako sem bila po dobrem letu prestavljena na vodenje Grand Hotela Portorož in kmalu zatem na operativno vodenje celotnega sistema s šestimi hoteli, 800 sobami, z oddelkom hrane in pijače in kongresnim centrom. Gre za obdobje, na katerega sem izredno ponosna. Do danes mi še ni uspelo sestaviti tako učinkovite hotelske ekipe srednjega managementa in ostalih pomembnih sodelavcev, s katerimi smo nizali uspehe in ne zavedajoč se, da smo izjemni, res trudili za vsakega gosta in vsak projekt. To vlogo sem opravljala skoraj deset let do mojega odhoda iz podjetja v letu 2016.« Podjetje je zapustila na vrhuncu prepoznavnosti, želela si je spremembe, ekipo je malo pred tem zapustil tudi takratni direktor Marino Antolovič, ki je na njeni poslovni rasti pustil izjemen pečat. Odšla je v kraljevino Tajsko, tudi »kraljevino hotelirstva«. Zanj je bila Tajska več kot le poslovna izkušnja, bila je tudi čas osebne rasti. Tam je bila skoraj dve leti in z novimi znanji je ob povratku vzpostavila aplikacijo Flexyteam. Nastala je tudi zaradi manj prijetne delovne izkušnje na enem od delovnih mest po povratku iz tujine, a tudi globokih uvidov in spoznanj ob spremljanju umirajočega očeta: »Takrat sem spoznala, kako pomembno je, da v poslu medsebojno upoštevamo najrazličnejše življenjske situacije. Spoznala sem ranljivost vodilnega, ko nima dovolj usposobljenih in za delo motiviranih ljudi, nima pa niti možnosti, da stvari spremeni na način, da bi delovale. Spoznala sem, da smo tudi v Sloveniji zreli za fleksibilno delo. Aplikacija je bila zasnovana na modelu samostojnih podjetnikov, ki na prostem trgu proti pla-

NA TAJSKEM

čilu, ki ga določa trg, nudijo svoje storitve dela kot natakarji, kuharji, maserji itd. Na žalost je vzpostavitev aplikacije prekinil covid, verjamem pa, da njen čas še pride.»

INDUSTRIJA GOSTOLJUBJA

To je turizem. Ranljiv in občutljiv. Odvisen od vremena, politike, ljudi: »Ko mi kdo namigne, da sem pri svojem delu dobra zato, ker razumem ljudi, ki delajo v tej izjemni dejavnosti, mi to sicer laska, obenem pa sem pogosto v situacijah, ko trmoglavo vztrajam na poslovno-delovnih načelih, v katera neomajno verjamem, da zaposlene vodijo v organizacijski red, v katerem smo lahko uspešni in posledično tudi osebno zadovoljni. To mojo profesionalno značilnost na žalost zaposleni pravilno razumejo šele tedaj, ko vodenje za mano prevzame kdo brez ustreznih znanj in izkušenj in brez pozornega odnosa do ljudi. Po več kot petindvajsetih letih dela v hotelskem managementu ocenjujem, da ljudje najbolj pogrešajo pozornost. Tudi to, da smo kritični in da nismo takoj zadovoljni z opravljenim delom, je bolj sprejemljivo kot to, da opravljenega dela niti ne opazimo. Prezir je v managementu nedopusten in zato pogosto uporabim izraz, da imamo goste, ki si jih zaslužimo in podobno je z zaposlenimi.

FOTOGRAFIJA

Vsakdo pri svojem delu potrebuje smisel, tudi sobarica je pri svojem delu zadovoljna, ker se trudi, da bodo gostje ob prihodu v sobo zaradi njenega dela s hotelom bolj zadovoljni. Če njenega dela ne razumemo, smo jo opeharili za dostojanstvo.« Dobre kadre je v turizmu težko dobiti in ne gre za to, kaj smo naredili, pač pa česa nismo: »V ključnem obdobju novejše zgodovine, ko je začelo upadanja zanimanja za te poklice, iz dejavnosti nismo naredili ničesar. Nismo prilagodili zakonodaje, spremenili izobraževalnega sistema niti pogojev dela. Nismo ustrezno prilagodili organizacije dela in poslovnih modelov, investirali v izobraževanje osebja, uredili nujnega nasledstva v managementih podjetij ... pač nismo. Rezultat ni čudež, pač pa posledica. Slovenci smo nagnjeni h kratkoročnim poslovnim rešitvam in trajnostne politike v turizmu še vedno ne povezujemo z zaposlenimi. Za stanje v državi smo soodgovorni vsi, vključeni v to verigo, najbolj pa večja podjetja v državni lasti, ki imajo na pogoje dela in zakonodajo dejavnosti največji vpliv in bi s svojim ravnanjem morala predstavljati dolgoročnost in dobro prakso. Pri tem ne gre za pomanjkanje posebnih znanj v vodstvih, pač pa osnovno poznavanje hotelsko-turističnega posla in zavedanje, da se brez usposobljenega in zadovoljnega kadra v "butični" Sloveniji turizma, kot ga obljubljam, ne moremo ponujati. Kjer so kadri osnovni vir posla, jih moramo pač temu primerno zagotavljati. Na drugi strani pa imamo generacijo, ki ni pripravljena delati pod enakimi pogoji, kot smo bili pripravljene pred dvajsetimi leti. To je morda razumljivo, a skupnost, ki dela ne vrednoti visoko, ne more pričakovati zdravega razvoja družbe, kar je v Sloveniji zaskrbljujoče. Tudi s tem, ko smo deregulirali poklic gostinca, smo naredili največjo napako in posledice te odločitve bomo nosili, dokler ne bomo pristopili k reševanju tega, zdaj že globalnega fenomena.«

PRIHOD NA BRDO

»Od nekdaj sem delala v gospodarstvu, moj prestop v javni sektor je povezan z vsebino dela in cilji. Tu sem slabega pol leta in prezgodaj je za oceno, kar je morda prav, ker bi mi lahko kdo očital, da ne razumem ustroja javne uprave in kot pogosto slišimo, naj se države ne vodi na način podjetja. Pa vendar mislim, da gre pri vodenju uspešnega podjetja za gospodarje-

nje z viri, učinkovitost procesov, sledenju dolgoročnih strategiji, viziji. Kaj ni vse to pomembno tudi v učinkovitem ustroju javne uprave? Ljudje imajo radi svoje delo, če so opaženi in jim delo pomagamo osmisлити, pa naj bo to v gospodarstvu ali javni upravi. Posestvo Brdo in vse, kar sodi pod naše okrilje, je res pojem. Protokolarna posestva Slovenije predstavljajo pomemben kulturni in naravni spomenik Slovenije, na njih izvajamo storitve v obliki sprejemov, pogostitev in nastanitev po naročilu državnega protokola ter s tem kot država gostiteljica pomembno prispevamo k predstavitvi države. Tu so bili vzgojeni vrhunski kadri, mnogih žal ni več. Kar kritična sem do usmeritev vodstev skozi čas, saj gre pri našem delu v osnovi za ohranjanje državne zakladnice.«

Maja Križmančič bo na Brdu zagotovo pustila svoj pečat, na mesto direktorice JGZ Brdo je stopila pripravljena za ta izziv. Tudi tej vlogi se posveča temeljito, preselila se je, saj je bila vsakodnevna vožnja med Primorsko in Gorenjsko tvegana. Pripravlja nov kažipot, novo strategijo, Brdo bi rada postavila na mednarodni zemljevid. Na mednarodnih poteh se giblje že vse življenje, veliko je potovala sama in se tako dobro spoznala, dozorela. V tujini je srečala tudi partnerja. Med covidom in ostalimi življenjskimi izzivi sta v sedmih letih zmagala vztrajnost in prijateljstvo in počasi se končno selita pod skupno streho. Njena skrita ljubezen – notranje oblikovanje, ljubezen do lepega, posebej do fotografije, bo njun dom gotovo naredila še lepši.

Varno in priročno plačevanje na dopustu

POLETNA MESECA JULIJ IN AVGUST STA ČAS, KO SE NAJBOLJ MNOŽIČNO ODPRAVIMO NA DOPUST. NAJBOLJ PRILJUBLJENA TRADICIONALNA POLETNA DESTINACIJA SLOVENCEV ZAGOTOVO OSTAJA HRVAŠKA, RADI PA OBISKUJEMO TUDI DRUGE MEDITERANSKE DRŽAVE, KOT SO GRČIJA, ITALIJA IN ŠPANIJA, NEKATERI PA TUDI BOLJ ODDALJENE DESTINACIJE. NE GLEDE NA TO, KAM SE ODPRAVLJATE, SE JE DOBRO PREDHODNO SEZNANITI Z RAZLIČNIMI MOŽNOSTMI PLAČEVANJA, DA BOSTE LAHKO BREZ SKRBI IN NEPOTREBNEGA STRESA UŽIVALI V POČITNIŠKIH DNEH.

GOTOVINA ALI PLAČILNE KARTICE?

Veliko dejstev je v prid plačevanju s plačilno kartico. Zakaj? Ker je plačevanje s karticami priročnejše, preglednejše in varnejše!

- Priročnejše je, ker ni potreben nakup tuje valute, tudi če se odpravljate v državo, kjer ne uporabljajo evra.
- V mobilni banki ali mobilni denarnici imate pregled nad izvedenimi plačili.
- Če vam kartico ukradejo, jo lahko takoj prekličete. V mobilni banki ali denarnici pa si lahko tudi nastavite prejemanje obvestil o opravljenih transakcijah, kar pomeni, da boste takoj opazili, če bi se s kartico dogajalo karkoli nenavadnega.
- V imenik vašega mobilnega telefona si shranite telefonsko številko za preklic kartice +386 5 666 12 56 v primeru izgube ali kraje. Preklic bančne kartice lahko uredite 24 ur na dan, vse dni v letu.

S seboj vzemite več kot eno kartico

Na dopust vzemite s seboj svojo debetno kartico in vsaj še eno kreditno kartico oz. kartico z odloženim plačilom **Activa Visa** oz. **Activa Mastercard**. Obe sta široko sprejeti po vsem svetu, smiselno pa je, da se pred odhodom pozanimate, katera je bolj priljubljena v državi, v katero potujete.

UPORABLJATE MOBILNO DENARNICO?

Mobilna denarnica je lahko odlična alternativa za na plažo. Ker imamo mobilni telefon (ali pametno uro) vedno s seboj, denarnice torej sploh ne potrebujemo. To je še posebej priročno pri raznih aktivnostih, ko

želimo imeti pri sebi čim manj stvari. Uporabnikom naprav s sistemom Android je v naši banki na voljo storitev **Google Pay**, za sistem iOS naprav pa **Apple Pay**. Plačevanje z mobilnim telefonom poteka enako kot plačevanje z brezstično kartico, saj gre v osnovi prav tako za plačilo s kartico, ki smo si jo predhodno naložili v izbrano mobilno aplikacijo (Google Pay oz. Apple Pay). Namesto kartice tako k POS terminalu prislonimo svojo pametno napravo in v hipu plačamo.

GOTOVINA KOT REZERVA

Zaradi varnosti ne nosite s seboj preveč gotovine, ampak le kot rezervno možnost. Prav vam bo prišla prav za plačevanje na prodajnih mestih ali v lokalih/restavracijah, kjer ne sprejemajo kartic. Gotovino si lahko priskrbite že pred odhodom od doma, v najbližji poslovalnici Intese Sanpaolo Bank. Na naši spletni strani preverite, nakup katerih valut vam omogočamo in se pozanimate, ali je treba želeno valuto naročiti vnaprej.

UPORABA BANKOMATOV

Komitenti Intese Sanpaolo Bank lahko z debetno kartico **brezplačno dvigujete na številnih bankomatih skupine Intesa Sanpaolo** v Sloveniji in tujini (Italija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Albanija, Egipt

in druge države). Na Hrvaškem tako izberete bankomat banke PBZ, ki je del naše bančne skupine.

- Če bankomata lokalne hčerinske banke skupine Intesa Sanpaolo ni v vaši bližini, gotovino raje dvignite na bankomatu druge banke kot pa na bankomatu nebančnih lastnikov. Dvigi na slednjih so namreč praviloma dražji zaradi zaračunavanja dodatnih nadomestil.

- Ob dvigu v državah, kjer lokalna valuta ni evro, **vedno izberite dvig lokalne valute brez konverzije**. V tem primeru bo pretvorba valut narejena po menjalnem tečaju kartične mreže, ki so ugodnejši od menjalnih tečajev lastnikov bankomata.
 - Za dvig denarja **uporabite debetno kartico**, saj so nadomestila za dvig z njo nižja kot pri karticah z odloženim plačilom.
- Želimo vam sproščen in brezskrben poletni dopust!**

INTERVJU

Jan Krevatin - mlad režiser iz Kopra

KINO OTOK SE MI JE ZDEL ODLIČNA PRILOŽNOST ZA POGOVOR S KOPRSKIM REŽISERJEM JANOM KREVATINOM, KI JE ŽE OD SREDNJE ŠOLE ZAPISAN KOT IZJEMNO TALENTIRAN MLAD REŽISER. V IZOLI SVA SPREGOVORILA O NJEGOVIH DOSEDANJIH IZKUŠNJAH, SAJ JE PO SREDNJI ŠOLI SVOJO SREČO POSKUSIL V ANGLIJI, NATO PA SE VPISAL NA AKADEMIJO V ZAGREB, KJER JE TRENUTNO V TRETJEM LETNIKU.

Za film JOŽA si nedavno prejel nagrado "Jelena Rajković" Društva hrvaških filmskih režiserjev za najboljšega režiserja do 30 let na 32. dnevih hrvaškega filma. Kakšni so tvoji občutki?

Zelo sem ponosen na to nagrado! Doživel sem jo kot neko spodbudo v duhu 'Imaš nek smisel za film –kar tako naprej.'

Že kot dijak Gimnazije Koper si prejel nekaj nagrad s svojimi srednješolskimi filmi (Videomanija, Slovenščina ima dolg jezik, MUVIT6X60). Kateri uspehi imajo zate večjo težo: doma ali v tujini?

Slovenščina ima dolg jezik in Videomanija so festivali srednješolskih filmov, MUVIT6X60 je pa filmski maraton, kjer moraš v 60 urah koncipirati in posneti kratki film. Uspehi na omenjenih festivalih so enostavno tako različni od nove nagrade, da

jih ne morem primerjati. Počutim se pa enako doma v Kopru ali Ljubljani kot tudi v Zagrebu.

Si letos prvič na Kino Otoku?

Večkrat sem obiskal Kino Otok kot gledalec, ampak to leto sem prvič na festivalu s svojim filmom JOŽA, ki se bo vrtel v programskem sklopu Video na plaži. To me izjemno veseli, ker imam Kino Otok res zelo rad. To je festival z izjemno atmosfero in fenomenalnimi filmi.

Kdaj si odkril ljubezen do filma?

V srednji šoli. Slučajno se nas je zbralo nekaj, ki nas je zanimala poezija. Naša profesorica slovenščine Ines Cergol je to prepoznala in nas spodbudila k oživitvi gimnazijskega literarnega glasila Maestral. Pod njenim mentorstvom smo se navdušili nad umetniškim ustvarjanjem v širšem

MILICA
GOLIJANIN

smislu. Skupaj z Makom Tepšičem, Domnom Lušinom in Borom Sitarjem smo začeli naše pesmi pretvarjati v filmske izdelke in tu nekje se je začela moja ljubezen do filma. Poleg tega sem v gimnaziji pisal tudi dramska besedila in igral v predstavah v sklopu gledališkega treninga Gledališča Koper pod vodstvom Katje Pegan, kar mi je znatno obogatilo vrsto načinov pripovedovanja zgodb.

Eno leto si študiral na Westminster Film School v Londonu. Zakaj si se vrnil? Te je London razočaral?

Mene zanima predvsem avtorski film. Na omenjeni šoli pa so imeli pravilo, da lahko režiraš scenarije sošolcev, ne smeš pa svojih. To je bil glavni razlog, da sem se po končanem prvem letniku izpisal.

V filmu JOŽA odpiraš pomembna družbena vprašanja. Film na poseben način izpostavi tudi problematiko seksualnega nadlegovanja. Se ti je zdel velik izziv?

Meni je vedno eden izmed največjih izzivov ustvariti polnokrvni filmski lik z vsemi njegovimi/njenimi napakami in vrlinami, upi in strahovi. Kratki film JOŽA je nastal z intenzivnimi improvizacijami, torej v kolektivnem duhu z igralcema Lauro Anić-Kaliger in Jakovom Zovkom. Cilj je bil čimbolj neizprosno in surovo zagrebsti v resnico dane situacije, tako kot jo vidimo in pustiti, da se družbena relevantnost obravnavane teme razvije sama po sebi.

Kakšne filme imaš rad?

Eden mojih najljubših filmov zadnjih let je Moj jutarnji smeh Marka Đorđevića. Velika inspiracija mi je Nuri Bilge Ceylan, še posebej s filmom Uzak. Od bolj recentnih del me je popolnoma navdušil Aftersun Charlotte Wells. Nimam specifičnega žanra, najbolj pa cenim, ko se začuti v ozadju avtorska iskrenost in namera.

Ali se v prihodnosti vidiš spet ob morju?

To poletje snemam svoj diplomski film na Krasu, pa bom nekaj časa spet blizu Kopra.

Počitnikovanje v tujini

Evropska kartica pogosto ne zadostuje

Glavna poletna turistična sezona je tu in mnogi med nami se bomo na poletni oddih odpravili tudi onkraj meja Slovenije. Po tem ko je tudi Hrvaška prevzela evro, nam o menjavi denarja tako v večini primerov ni treba razmišljati, je pa pred odhodom na oddih v tujini dobro razmisliti o tem, katera zdravstvena zavarovanja nam tam veljajo in kaj vsebujejo. Pri zavarovalnici Generali poudarjajo, da Evropska kartica zdravstvenega zavarovanja pogosto ni dovolj, zato predstavljajo svojo storitev Zavarovanje za tujino z asistenco.

Lani so se prebivalci Slovenije odpravili na več kot 5 milijonov zasebnih potovanj, to je bilo za 7 odstotkov več kot leto prej. Nekaj več kot polovica teh potovanj je bila opravljena v tujini, največ na Hrvaškem, kažejo nedavni podatki Statističnega urada RS. Največkrat obiskana država na zasebnih potovanjih v tujino je bila Hrvaška (60 % vseh tovrstnih potovanj), sledile so ji Italija (9 %), Bosna in Hercegovina (9 %) ter Avstrija (4 %).

Slovenske turistične agencije poročajo tudi o tem, da se veliko njihovih strank odloča za alternative, mnogo med njimi se jih na počitnice poda z letalom, dopust pa bodo preživeli na Mediteranu in ob Rdečem morju. Že vrsto let je priljubljena Grčija, veliko Slovencev bo obiskalo tudi Turčijo, Španijo, prej omenjeno Italijo, Egipt in Črno goro. Poleti niso izključena niti bolj »sveža« potovanja, denimo v Skandinavijo, na Baltik, Škotsko, Irsko ali Islandijo.

Seveda se nekateri odločajo tudi za daljšo pot, na primer do Mehike, Kube, Kolumbije, Paname, Združenih držav Amerike, arabskih držav, Karibov, Maldivov, Sejšelov in Zanzibarja.

ZA POTOVANJE, KOT STE SI GA ZAMISLILI, POTREBUJETE ZAVAROVANJE PO VAŠI MERI

Ob mislih na potovanje oziroma dopust v tujini pa ne gre pozabiti na dejstvo, da dopolnilno zdravstveno zavarovanje v tujini ne velja. Dopolnilno zdravstveno zavarovanje, ki ga ima sklenjeno večina Slovencev, krije le doplačila zdravstvenih storitev v Sloveniji, zato moramo za našo varnost na počitnicah v tujini, poskrbeti z zavarovanjem za tujino.

Medtem ko mnogi slovenski zdravstveni zavarovanci poznajo predvsem tako imenovano Evropsko kartico, brezplačen dokument, ki ga izdaja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije in ki potrjuje, da ste upravičeni do zdravstvenih storitev med začasnim bivanjem v tujini, zavarovalnice opozarjajo, da ta v določenih primerih ni dovolj. »Evropska kartica ne krije stroškov zdra-

vstvene oskrbe pri zasebnikih. Prav tako ne krije stroškov prevoza v zasebno bolnišnico, povratka nazaj v Slovenijo in stroškov, ki jih nudijo turistične ambulante na Hrvaškem. Tudi stroški zdravljenja oziroma poroda v tujih državah, kadar ste v tujo državo odpotovali z namenom zdravljenja ali poroda v tej državi niso kriti,« naštevajo pri Generaliju in dodajo, da se stroški na podlagi evropske kartice povrnejo v višini povprečne cene enake storitve v Sloveniji. Ker je ta strošek v tujini običajno višji, zato pogosto ni povrnen v celoti.

Pri zavarovalnici Generali ponujajo zavarovanje TUJINA - zavarovanje za tujino z asistenco, ki zagotavlja brezskrbnejše dopustovanje in počitnice v tujini, v primeru, da zbolimo ali se poškodujemo v tujini. Ob tem velja poudariti, da nam je v tem primeru pomoči na voljo tudi Asistenčni center.

KO RAZISKUJETE SVET VAS ZAVAROVANJE TUJINA SPREMLJA NA VSAKEM KORAKU

Zavarovanje za tujino z asistenco vam nudi ustrezno finančno varnost in pomoč v primeru nezgode ali bolezni v tujini. Zagotavlja vam organizacijo medicinske pomoči in kritje nučnih stroškov, ki nastanejo kot posledica bolezni ali nezgode: medicinske oskrbe, obiska zdravnika, nakupa zdravil in zdravniških pripomočkov, prevoza do najbližje bolnišnice ali klinike in nazaj, zdravljenja v bolnišnici ali kliniki, prevoza v domovino, prevoza posmrtnih ostankov v domovino zavarovanca, stroškov prevoza in bivanja za osebo, ki ostane v spremstvu zavarovanca, prevoza družinskega člana, nučnih zobozdravstvenih storitev, spremstva otroka do 18. leta starosti idr., vse do višine dogovorjene zavarovalne vsote na polici.

Zavarovanje vam zagotavlja koriščenje zdravstvenih storitev v tujini in tudi pomoč Asistenčnega centra, kjer vam bodo v slovenščini 24 ur in vse dni v letu pomagali najti izvajalca, urediti stroške, po potrebi pa vam lahko pomagajo tudi razumeti izvide, ki ste jih prejeli.

Pri Generaliju ob tem dodajajo, da zavarovanje Tujina poleg sodobne asistencije, zagotavlja tudi kritje celotnih stroškov do višine zavarovalne vsote na strankini zavarovalni polici, stroške, ki ste jih plačali sami, vam ob vrnitvi v domovino povrnejo, če potujete z otroki, pa vam svetujejo sklenitev družinskega zavarovanja. Zavarovanje za tujino najhitreje lahko sklenete prek spleta, ob tem pa izkoristite 10-odstotni popust. Kliknite na www.g24. Lahko ga sklenete tudi tik pred odhodom v tujino, saj po zavarovanju velja že od naslednje ure dalje – a le, če ste v trenutku sklenitve še v Sloveniji.

Dovolite, da se predstavim: Moje ime je ChatGPT

SPLETNO ORODJE CHATGPT JE SVETOVNA SENZACIJA LETA 2023. O NJEM PIŠEJO ČLANKE, RAZISKAVE, Z NJIM OPRAVLJAJO INTERVJUJE. NE BI BILO ČUDNO, ČE BI GA KATERI OD SVETOVNIH MEDIJEV IZBRAL ZA OSEBNOST LETA. KO SE JE POJAVIL, JE V NEKAJ DNEH ZABELEŽIL MILIJON UPORABNIKOV. OD LETOŠNJEGA JANUARJA DO DANES SE JE ŠTEVILO NJEGOVIH UPORABNIKOV POSTOTERILO IN VZTRAJNO RASTE. V RESNICI LAHKO CHATGPT RAZUMEMO KOT NAPREDEN JEZIKOVNI MODEL (PRIMER KLASIČNEGA JEZIKOVNEGA MODELA JE NA PRIMER ENCIKLOPEDIJA), RAZVIT Z NAMENOM POMAGATI LJUDEM PRI RAZLIČNIH JEZIKOVNIH NALOGAH TER ZAGOTAVLJATI USTREZNE ODGOVORE NA NJIHOVA VPRAŠANJA. KOT AVTOMATIZIRANI ASISTENT JE BIL RAZVIT NA OSNOVI ODPRTOKODNEGA PROGRAMA GPT (GENERATIVE PRE-TRAINED TRANSFORMER), KI JO JE USTVARILA DRUŽBA OPENAI. PODJETJE, RAZDELJENO JE NA NEPROFITNO IN PROFITNO ENOTO, SO LETA 2015 USTANOVLILI ELON MUSK, SAM ALTMAN, GREG BROCKMAN IN DRUGA ZNANA IMENA S PODROČJA TEHNOLOGIJE. V PRAKSI DELUJE PODOBNO KOT PRILJUBLJENI SPLETNI ISKALNIKI, VENDOR BOLJŠE. ODGOVORE PODA V OBLIKI RAZUMLJIVEGA BESEDILA, KI JE PODOBNO TISTEMU, KI BI GA NAPISAL ČLOVEK. Z NJIM SE LAHKO DOBESEDNO POGOVARJAMO. MI SMO SE ODLOČILI, DA SKUPAJ S CHATGPT-JEM NAPIŠEMO PRIČUJOČI ČLANEK.

ChatGPT temelji na širokem naboru podatkov, ki so bili zbrani in obdelani pred septembrom 2021. »Prebral« je nepregledno količino besedil, vključno s knjigami, spletnimi stranmi, članki in drugimi jezikovnimi viri. Njegov glavni cilj je razumeti človeški jezik ter ustvarjati smiselne in učinkovite odgovore na vprašanja, kar uporabnikom omogoča, da pridobijo informacije ter se zanesljiveje odzivajo na njihove potrebe. V času svojega obstoja je ChatGPT doživel precejšen napredek. Postal je sposoben obravnavati širok spekter tem in zagotavljati natančnejše ter bolj celovite odgovore. Sčasoma je razvil sposobnost prepoznavanja konteksta, razumevanja kompleksnih vprašanj ter analize in sinteze informacij. Najpogosteje se uporablja kot virtualni pomočnik pri iskanju informacij. Zaradi svoje vsestranskosti in hitrosti odziva je uporaben pri iskanju splošnih dejstev, nasvetov, pisanju besedil, prevajanju med jeziki, razvijanju idej, reševanju težav itd. Dostopen je 24 ur na dan, 7 dni v tednu, kar uporabnikom omogoča pridobivanje informacij v dejanskem času ter izboljšanje njihovega razumevanja in produktivnosti. S stalnim razvojem in izboljšavami je postal sposoben razumeti človeški jezik (slovenščina mu ne predstavlja težav), prepoznati kontekst ter zagotavljati celovite in informativne odgovore.

KAKO SE CHATGPT »UČI«?

Razvijalci ChatGPT-ja uporabljajo kombinacijo tehnik strojnega (pridobivanje znanja na podlagi izkušenj) in globokega učenja (področje umetne inteligence, ki obravnava globoke večslojne nevronske mreže) za izboljšanje njegove uspešnosti. Model je bil prvotno treniran na veliki količini besedilnih podatkov, ki vključujejo knjige, spletno vsebino, znanstvene članke in druge jezikovne vire. Ta obsežen nabor podatkov je služil kot temelj za razumevanje in sintezo jezika. Poleg tega se ChatGPT nenehno uči iz interakcij s svojimi uporabniki. Vsaka uporaba in pogovor z njim predstavlja priložnost za izboljšanje njegove zmogljivosti. Izkušnje, ki jih pridobi med pogovori, se uporabljajo za nadaljnje prilagajanje modela in optimizacijo njegovega delovanja. To pomeni, da je ChatGPT v nekem smislu samoučljiv, saj se iz svojih interakcij in uporabniških povratnih informacij uči ter poskuša zagotoviti boljše odgovore in izkušnje. Glede na nedavne izjave ustanovi-

teljev in vodilnih v podjetju, ki so večkrat izrazili bojazen, da bi umetna inteligenca lahko škodila človeštvu, se družba OpenAI zaveda nevarnosti, ki jih lahko povzroči razvoj umetne inteligence. Zato naj bi izvajali tudi preventivne aktivnosti za obvladovanje tveganj ali zlorab, ki bi se lahko pojavili pri uporabi ChatGPT-ja.

ŽELI SI BOLJE RAZUMETI JEZIK IN POGLOBITI STROKOVNO ZNANJE

Ustanovitelji, skupaj z drugimi raziskovalnimi skupinami in strokovnjaki, nenehno delajo na inovacijah in izboljšavah, da bi ChatGPT postal še bolj napreden in zanesljiv jezikovni model. Eden od ključnih ciljev razvoja ChatGPT-ja je izboljšanje njegovega razumevanja konteksta, zapletenih vprašanj ter subtilnosti jezika. Raziskovalci se osredotočajo na povečanje njegove sposobnosti za razlikovanje odtenkov v pomenu besed in boljšo interpretacijo namenov samih uporabnikov. Pričakuje se tudi nadaljnje izboljšanje sposobnosti ChatGPT-ja pri obravnavanju specifičnih strokovnih področij. S povečanjem količine in kakovosti podatkov, ki so na voljo za trening, se bo model lahko specializiral na različnih področjih, kot so medicina, pravo, znanost, umetnost in druga. To bo omogočilo bolj poglobljene in natančne odgovore, prilagojene specifičnim potrebam uporabnikov. Razvijalci ChatGPT-ja si prizadevajo tudi za razvoj bolj interaktivnega in naravnejšega uporabniškega vmesnika. To vključuje izboljšanje sposobnosti ChatGPT-ja za postavljanje dodatnih podvprašanj, pojasnjevanje ali poizvedovanje po dodatnih informacijah, da bi zagotovil boljše razumevanje uporabnikovih potreb. Cilj je ustvariti bolj tekoče in intuitivno izkušnjo, ki bo uporabnikom omogočila enostavnejše interakcije in pridobivanje želenih informacij. Poleg tega se pričakujejo tudi nadaljnji koraki v prilagajanju na različne jezikovne in kulturne kontekste, vse od prevajanja med jeziki, razumevanja regionalnih izrazov in specifičnosti do zagotavljanja bolj prilagojenih odgovorov za uporabnike iz različnih kultur in jezikovnih skupnosti. V prihodnosti bo potreben tudi večji poudarek glede etične uporabe ChatGPT-ja.

NI VSE ZLATO, KAR SE SVETI

Kot napreden jezikovni model se ChatGPT sooča s številnimi izzivi in potencialnimi tveganji, ki jih je treba obravnavati, da bi preprečili zlorabe in negativne posledice. Ključne nevarnosti in možne zlorabe ChatGPT-ja so naslednje:

- Širjenje dezinformacij:** ChatGPT, čeprav je bil ustvarjen z dobrimi nameni, lahko predstavlja tveganje za širjenje dezinformacij. Ker temelji na velikem številu besedilnih podatkov, lahko nepravilno razume ali izda napačne informacije. To lahko posledično vodi do širjenja lažnih dejstev ali netočnih interpretacij.

- Pridobivanje osebnih podatkov:** ChatGPT ima lahko dostop do občutljivih osebnih podatkov, ki jih uporabniki posredujejo med interakcijo. Zloraba teh podatkov lahko ogrozi zasebnost in varnost posameznikov, zato je pomembno, da se razvijalci in uporabniki ChatGPT-ja zavedajo potencialnih tveganj in sprejemajo ustrezne ukrepe za varovanje podatkov.
- Pristranskost in diskriminacija:** ChatGPT se uči iz obstoječih besedilnih podatkov, ki lahko vsebujejo pristranske ali diskriminatorne vsebine. To lahko privede do krivičnega ravnanja ali neustreznih odgovorov na vprašanja uporabnikov. Pomembno je, da se sistematično zmanjšuje pristranskost in izvajajo mehanizmi za preprečevanje diskriminacije.
- Manipulacija in zloraba:** ChatGPT ima potencial za zlonamerno manipulacijo in zlorabo. Na primer, lahko se uporablja za ustvarjanje prepričljivih lažnih sporočil, ki posnemajo človeški slog pisanja. To bi lahko imelo resne posledice v družbenem, političnem ali gospodarskem kontekstu.

Glede na te nevarnosti se lahko ljudem zdi razvoj ChatGPT-a zaskrbljujoč. Evolucija tehnologije lahko sproži strahove glede nenadzorovane rasti umetne inteligence in možnosti izmikanja človeškemu nadzoru. Zato je pomembno, da se razvijalci in uporabniki zavedajo teh pomislekov ter izvajajo ustrezne varnostne ukrepe, etične smernice in regulativne okvire za omejevanje zlorab in zagotavljanje odgovornega upravljanja ChatGPT-ja. Prihodnost razvoja ChatGPT-a

zahteva celovit pristop, ki vključuje transparentnost, odgovornost in skrbno upravljanje tveganj. S tem bomo lahko zmanjšali negativne posledice in izkoristili potencial ChatGPT-ja za ustvarjanje koristnih in inovativnih rešitev na področju jezikovne interakcije.

KAR SE JANEZEK NE NAUČI, TO CHATGPT ZNA

ChatGPT je orodje. Uporabili smo ga za pisanje članka o njem. Na začetku smo mu dali jasna navodila o tem, kaj nas zanima in koliko besed naj zajema posamezen odstavek. Članek smo pisali po delih, saj so njegovi odgovori omejeni na določeno število besed. ChatGPT se rad ponavlja, zato je bilo kasneje potrebno krajšanje in čiščenje besedila. Seveda je nekaj stavkov dodanih, a večina besedila je do vejice njegovega. Lektorji bodo povedali, ali so imeli manj ali več dela. Na koncu bodo bralci odločili, če je članek zanimiv. Bistveno je, da smo poleg osnovnih informacij o ChatGPTju prikazali njegovo uporabnost. Za ta članek je bilo potrebnih manj človeških ur v primerjavi s preteklimi podobnimi besedili. Slabo je to, da smo se zanašali le na en vir: ChatGPT. Čeprav je on »prebral« na tisoče virov, točnih naslovov ne navede. Dodal je še, da se je vedno priporo-

MATEJ SUKIČ

čljivo posvetovati s preverjenimi viri, kot so knjige, akademska literatura, strokovni članki ali zaupanja vredne spletne strani in drugi mediji.

Ljudje si od pamtiveka skušamo lajšati delo. Od preprostih piščali, kopij in šivank smo skozi zgodovino prišli do kompleksnih tehnoloških rešitev, instrumentov in naprav. Velika večina izumov je človeku olajšala fizično delo. Sedaj smo dobili orodje, ki ljudem olajšuje miselni napor. Lajšanje fizičnega dela je človeštvu prineslo napredek, zmanjšana uporaba ali neuporaba možganov nas bo peljala v nasprotno. Med orodjem in orožjem je malo razlik. Večkrat le v eni črki.

Naj vas ogreje
pooblaščen monter

PROTERM.IC
INŠTALACIJE & SERVIS

Ustvarite si
svoje podnebje
s toplotnimi
črpalkami **Clivet**.

- ✓ Split toplotne črpalke z integriranim bojlerjem sanitarne vode
- ✓ Split toplotne črpalke s stensko enoto
- ✓ Monoblock toplotne črpalke

Čurin Igor s.p.
041/637-727
www.protermic.si

CLIVET
Home

Sphera EVO
2.0

SUBVENCIJE
ENK SKLADA

ErP TOP SYSTEM EFFICIENCY
55°C A++
L A+

Zastopstvo za Slovenijo:
TERMOTEHNIKA
TERMOTEHNIKA d.o.o.
Pod Trško goro 83; 8000 Novo Mesto

ANDREJA
COMINO

Na največji življenjski pustolovščini

Jadralec Uroš Kraševac

»VSE JE TREBA PROBATI.« PRAVI V POJOČI ŠTAJERSČINI POSTAVNI MLADENIČ UROŠ KRAŠEVAC IZ SLOVENSKE BISTRICE, KI SE NE SPOMNI, KDAJ SE JE ZALJUBIL V JADRANJE. VERJETNO ŽE V MAMINEM TREBUHU, SAJ JE VISOKO NOSEČA Z MOŽEM UŽIVALA NA JADRNICI, ZATO NI ČUDNO, DA STA STARŠA ZA TA ŠPORT, PA ŠE KOPICO OSTALIH, NAVDUŠILA NJEGA IN SESTRO MARUŠO. SKUPAJ SE PODAJATA TUDI NA EKSTREMNE PODVIGE, KI JIH BELEŽIJO CELO V GUINNESSOVI KNJIGI REKORDOV. SEPTEMBRA BO UROŠ SODELOVAL NA ENEM OD TREH NAJVEČJIH SOLO JADRALSKIH IZZIVOV V OCEANSKEM JADRANJU, V KATEREM MORA JADRALEC NA NAJMANJŠI OCEANSKI REGATNI LADJI (RAZRED MINI 6,50) BREZ STIKA Z ZUNANJIM SVETOM PREPLUTI 7400 KILOMETROV OZIROMA 4000 NAVTIČNIH MILJ.

»Razumljivo je, da se ne morem spomniti, od kdaj sem navdušen nad jadranjem in morjem. Verjetno pa sem to začutil še kot otrok v maminem trebuhu, ko je visoko noseča jadrala z očetom. Pri petih letih sta me peljala na prve treninge v Maribor. Jadranje je namreč zelo popularen šport pri nas, Štajercih. Ne bi pa vedel povedati, zakaj sem se odločil ravno zanj, a že mora biti prava stvar, da mi je še po toliko letih tako všeč,« pripoveduje Uroš. Mama, navdušena športnica, ju je ves čas spodbujala h gibanju. Mulčka sta začela zelo zgodaj kolesariti, smučati, turno smučati, deskati na snegu, teči na smučeh, plavati, nabirati kondicijo v telovadnici ... Skratka, od malega je bil dobro telesno pripravljen, jadranje pa se je najgloblje zasidrilo v njegovo srce. Starša sta ga s sestro, ko sta postala »požrešna na rezultate«, kmalu začela voziti še na treninge k legendarnemu Milanu Morganu v Piran. »Naučila sva se tudi drugih spretnosti – denimo organizirati prevoze, iskati prenočišča, razporejati čas, da sem opravil tudi s šolo,« pove Uroš, ki se je po srednji šoli vpisal na Fakulteto za šport. Jadranje pa je (p)ostalo njegova velika ljubezen. Seveda pa ga je treba vedno jemati s spoštovanjem. Do morja, vode ... Vsak dober jadralec se zaveda, da vremenskim razmeram nisi kos. Treba se jim je prilagoditi in jih čim bolj izkoristiti. Vsega pač ne moreš nadzirati, težko je jadrati brez strahu. Kljub izkušnjam je šlo pogosto marsikaj tudi narobe. »Ko je šlo in če bi šlo še

malo bolj, sem bil blizu kakšne resne situacije, a sem imel srečo in dovolj izkušenj, da sem se izvlekel. Tudi smrtna nevarnost ni nikoli prav daleč, saj je dovolj, da padeš z barke, pa te nihče več ne najde,« je stvaren Uroš, ki je bil do zdaj lastnik, poleg družinske jadrnice, še optimista in laserja. Jadranje namreč ni prav poceni šport. Sogovornik ga primerja s sodom brez dna, vendar so v tej panogi zanesenjaki, ki vztrajajo in poskušajo. Seveda lahko od jadrnanja tudi živiš. Najlažje je angažiranje na turističnih jadrnicah, potem so tu razna trenerstva, še najtežje je biti profesionalni jadralec, kar zahteva največ energije in časa, vendar posledično daje največ zadovoljstva. Uroš pa je človek, ki uživa, ko se loteva najtežjih stvari. Ena takšnih je bil podvig za Guinnessov rekord.

MOJSTER ZA REKORDE

»Miselne priprave so trajale petnajst let, telesne pa od rojstva. Glede na to, da so projekt organizirali v zelo kratkem času, telesnim pripravam nisimo posvetili toliko energije kot drugim stvarjem. Jadranje je

krasno, ko ni treba ves čas nekaj »šraufati«. Presenetljivo dobro pa sva se ujela tudi s sestro. Oba se zavedava, da je razumevanje zelo pomembno, če sva dolgo skupaj. Kot otrok sva bila večkrat kot pes in mačka, z leti pa se je to spremenilo. Če jadrava hitro in nisva veliko skupaj, pa se razumeva celo vrhunsko,« se smeji Uroš, ki se je s sestro dogovoril, da ima na jadrnici glavno besedo, saj ima veliko več izkušenj. »Tudi na jadrnanju za rekord sva bila dogovorjena, da bo na koncu obveljala moja, če pride do nesporazuma, ko se ne bova strinjala. Na srečo ni prišlo do tega, niti se nisva zares sprla,« se smeji Uroš, ki se je z Marušo podal na 335 navtičnih milj dolgo pot brez postanka po Jadranu. Z vetrom v jadrih sta šla od Portoroža do Dubrovnika. Za pot sta potrebovala le 84 ur in deset minut, to pa je bil rekord za najdaljšo prejadrano razdaljo brez postanka v jadrnici tipa dinghy. Uroš si zna na čisto vsakem jadrnanju najti tiste drobne trenutke ugodja za svojo dušo, zato se tudi kot rekorder ne počuti posebnega. V veselje in zadovoljstvo mu je, da je bil to začetek dobrega projekta, ki krasno uspeva. Tudi za v naprej želi odjadrati po najboljših močeh brez načrtov, a s čim več možnostmi. Septembra pa ga čaka jadranje njegovega življenja Transat 2023, ko bo na regati prek Atlantskega oceana, dolgi štiri tisoč milj (7.500 kilometrov) brez stika s svetom, samo z morjem na jadrnici, dolgi vsega šest in pol metrov.

POSTAVNI ŠTAJEREC SE NE BOJI IZZIVOV

MORJE IN JADRNICI SO NJEGOVA VELIKA LJUBEZEN IN STRAST.

Poletna zelenjava

Pred nami je toplo poletje, ki je tudi naj-boljše obdobje za spremembo prehrane v bolj zdravo, za izgubo telesne teže, za razstrupljanje organizma ... V tem obdobju imamo namreč na voljo veliko nizkokalo-rične zelenjave, z velikim deležem vode, s čimer poskrbi tudi za našo hidracijo, z vsebnostjo vlaknin, ki poskrbijo za bolj-šo presnovo, zaradi volumna nas nasiti z majhno kalorično vrednostjo, a obilo vita-minov in mineralov.

Počasi se izteka obdobje zelene solate, ki je izjemno bogata z vitamini in minerali, fi-tonutrienti in folati ter antioksidanti. Zara-di visoke vsebnosti vlaknin je priporočljiva pri nizkokaloričnih dietah, saj napolni želodec z malo kalorijami in daje občutek sitosti. V tem času zelo rada uživam v ku-marah in paradižniku, predvsem v solati s svežo baziliko. Mmmh ... Kumare so bo-gate z vodo, vitamini in minerali. Čeprav je vsebnost mikrohranil v povprečju nižja od

ODKRIJMO ČAR ŠOLSKIH POČITNIC

Čas za sprostitev, svobodo, raziskovanje in sočutne odnose

Otroci vsako leto, polni pričakovanj, zrejo v poletje, ko se končno začnejo dolgo pričako-vane šolske počitnice. To je čas, ko se osvobo-dijo šolskih obveznosti, odložijo šolske torbe in lahko začutijo pristno svobodo. Šolske počitnice ponujajo edinstveno priložnost, da se otroci popolnoma sprostijo, uživajo v pro-tem času, odkrivajo nove dogodivščine. Prav ta sproščenost je tudi priložnost za starše, da se z otroki še močneje čustveno zblížajo.

Prvi dnevi namenjeni pogovoru glede želja in načrtov

Prvi dnevi počitnic so ključni, saj je po-membno, da otrokom omogočimo sprosti-tev in odklop od šolskih skrbi. Starši imamo pomembno vlogo pri ustvarjanju prostora, kjer se otroci lahko svobodno izražajo. Po-membno je, da se z njimi pogovarjamo o tem, kako se počutijo in kaj si želijo početi med počitnicami. Iskreno se zanimajmo za njihove interese, hobije in strasti ter jih spodbujajmo pri raziskovanju novih stvari ter jih vključimo v načrtovanje počitniških aktivnosti.

druge zelenjave, je sveža kumara v resnici dober vir vlaknin, vitamina C in vitamina K (koncentrirana v zu-nanji lupini). Odlična in osvežujoča, poleg kumarične solate, tudi kumarična hladna juha. Paradižnik je prav tako bogat z vodo, ki predstavlja več kot 94 %. Vsebuje precej vitaminov, ima antioksidativne učinke. Mineral-na komponenta, povezana s citrati, tartrati in nitrati delujejo v sinergiji in zagotavljajo remineralizirajoče in antiradikalne lastnosti. Konkretna je vsebnost or-ganskih kislin, ki so koristne za pospeševanje preba-ve. Ima tudi diuretični učinek, je osnova mediteranski kuhinji in se uporablja na številne načine. V poletnih receptih najdemo pogosto papriko, bučko in jajčevce. Paprika je tisto živilo, ki v surovi obliki vsebuje največ vitamina C; poleg tega ni zanemarljiva vsebnost vode, prehranskih vlaknin in mineralov (predvsem kalija). Paprika je tudi odličen vir betakarotena in drugih ka-rotenoidov; na splošno velja, da bolj, kot so rdeče, več betakarotena in vitamina C vsebujejo. Bučke so med najmanj zahtevnimi rastlinami za gojenje in izredno priljubljene v kulinariki, saj jih lahko kombiniramo s številnimi živili, lahko jemo surove ali kuhane/pečene.

Brez pogovora o šolskem uspehu

Poleg tega je pomembno, da starši ne obremenjujemo otrok s pričakovanji glede šole in morebitnimi analizami doseženega učnega uspeha.

Otroci morajo začutiti, da so počitnice čas, ko se lahko osredotočijo na svoje želje, strasti in raziskovanje – ne glede na učni uspeh. S tem jim bomo pokazali, da jih spoš-tujemo kot osebnosti in nam je mar za njihovo počutje. To je priložnost, da odkrijejo svoje talente, preizkusijo nove aktivnosti in uživajo v ustvarjalnosti. Starši lahko podpre-mo tudi otrokovo samostojnost, če mu omogočimo odlo-čanje in izbiro, pa naj gre za izbiro prostih dejavnosti ali načrtovanje izletov.

Idealen čas za povezovanje z otrokom

Komunikacija med starši in otroki se med šolskim letom pogosto vrtili okoli šole in dosežkov v njej. Čas počitnic je idealen za gradnjo kakovostnega odnosa, ki ni osredoto-čen le na šolske zadeve. Izkažimo iskreno zanimanje za otrokove notranje svetove, njegove sanje, želje in skrbi. Dajmo jim možnost za izražanje lastnih mnenj in idej, po-govarjajmo se z njimi kot enakovredni sogovorniki. S tem gradimo sočutne odnose, ki otroku omogočajo, da začuti, da se iskreno zanimamo zanj. Počitniški čas je prav tako odlična priložnost za družinske aktivnosti, ki krepijo sočutne odnose. Skupno preživljanje

SABRINA SIMONOVICH

Prof. športne vzgoje, trener fitnesa, učitelj joge, učitelj in trener alpskega smučanja, prehranski svetovalec • www.sabrinafit.eu

Bučke so bogate z vitamini in minerali, antioksidanti in dru-gimi koristnimi rastlinskimi spojinami. Jajčevci, pogosto imenovani kar melancane, so izjemno zdravi in zelo okusni. Zaradi visoke vsebnosti različ-nih antioksidantov vas jajčevci zaščitijo pred nevarnimi pro-stimi radikali, kar pomeni, da preprečujejo poškodbe celic. Antioksidanti v jajčevcih lahko pomagajo tudi pri zniževanju količine škodljivega holeste-rola v krvi, imenovanega LDL. Pobrskajte malo med recepti in odkrili boste, na koliko zani-mivih načinov lahko pripravite to vrsto poletne zelenjave. Pa dober tek!

DR. KATJA KOZLOVIČ

Zakonska in družinska terapevtka, izvajalka igralne terapije ter kadrovska svetovalka www.lanimaj.si • www.kei.si

časa omogoča otrokom, da se počutijo ljubljene, cenjene in sli-šane. Organizirajmo družinske izlete, piknike, kjer se lahko vsi sprostijo in uživajo v družbi drug drugega. Z vzpostavljanjem so-čutnih odnosov gradimo temelje za trdno vez med starši in otroki.

Vzpodbujajmo otroke, naj izko-ristijo čar šolskih počitnic

Naj se sprostijo, uživajo in od-krivajo svobodo, ki jo počitni-ce ponujajo. Pomembno je, da spoštujemo njihove interese, jim podpremo ter se iskreno zani-mamo zanje. Šolske počitnice so dragocen čas za rast, raziskova-nje, gradnjo sočutnih odnosov ter ustvarjanje lepih spominov, ki jih bodo otroci nosili s seboj skozi življenje.

Reševanje nasedle ladje našega zdravstva?

OB 32. DNEVU DRŽAVNOSTI SE ŠE VEDNO SPRAŠUJEMO, ALI SE RES ŽELI BOLNIKOM OMOGOČITI HITREJŠI DOSTOP DO ZDRAVSTVENIH STORITEV ALI LE PREUSMERJATI NAŠ SOLIDARNOSTNO ZBRANI DENAR LE K VNAPREJ IZBRANIM IZVAJALCEM IN DOBAVITELJEM ?

Ob zadnjih diskusijah, v katerih se ministru za zdravje očita, da je “zapravil” 140 milijonov jav-nega denarja, je videti bolj po-membno, kdo je ob tem kaj za-služil, ne pa, kaj so bolniki zanj dobili. **Minister je z interven-tnim zakonom stopil na žulj samooklicanim »varuhom« našega javnega zdravstva, ki skrbijo, da Titanik ne bi spre-menil smeri.** Videti je, da je zato že na Tarči tistih, ki želijo njegov predčasni odhod. Če bi res že-leli skrajšati čakalne dobe, bi morali razširiti dostopnost bol-nikov do storitev na primarni in sekundarni ravni s podelitvijo ali kar z ukinitvijo koncesij. A to se ne zgodi, ker se pod pritiski lobijev na plodnih tleh prego-vorne slovenske nevoščljivosti stalno razpihuje nestrpnost do zasebnih zdravnikov in “dvoži-vk”, ki naj bi jim šlo predvsem za zaslužek. Ob tem pa se javni denar še naprej tiho preli-v v ustaljene vode prav teh lobijev in njihovih varuhov. Razpihuje se teza, da je največji problem našega zdravstva odliv javnih sredstev zasebnim izvajalcem. Pri tem se pozablja, da morajo **zasebni izvajalci iz enakega**

plačila storitev ZZS, kot ga dobijo tudi javni zavodi, sami financirati prostore in opremo svojih centrov in zato več let plačevati visoke kredite, država pa jim je v zameno koncesijo omejila na 15 let. Nesprejemljivo je, da se že vsa leta po osamosvojitvi solidarnostno zbrana sredstva, delijo le “izbranim” izvajalcem. **Dejanski lastniki teh sredstev smo dav-koplačevalci in delodajalci, ki vsak mesec skupaj prispevamo skoraj 13 % bruto osebnega dohodka v javni sistem zdravstva. Nespoštljivo je, da se nam določa, kje in kdaj bomo za svoj vplačani denar lah-ko dobili storitev, ki jo potrebujemo.** Namesto “za-betoniranih” petletnih pogodb z izbranimi izvajalci bi morali programe obveznega zdravstvenega zavaro-vanja odpreti in prepustiti konkurenčnim principom in dolgoročnim spodbudam dinamičnega prilaga-janja cen in kakovosti storitev. Sistem pred leti po nejasnih kriterijih določenega in nespremenjenega obsega programa že vsa leta vzdržuje »status quo«, kjer se izbranim izvajalcem ni potrebno truditi, da bi program obdržali, zato tudi kvaliteta nima posebnega pomena. Tak sistem vzdržuje neravnovesje v številu posegov med izvajalci in regijami, npr. **obalna regija ima enega najmanjših obsegov operacij sive mre-ne na število prebivalcev v Sloveniji. Čakalne dobe za operacijo sive mre-ne so bile na Obali do uvedbe interventnega zakona ene najdaljših v državi.** Na lastnem primeru lahko povemo, da od same sklenitve koncesijske pogodbe kljub vsakoletnim prošnjam ni-kakor ne moremo dobiti povečanja rednega progra-ma sive mre-ne, zato so bile do uveljavitve interventne-ga zakona čakalne dobe v našem centru zelo dolge. **Interventni zakon je omogočil hitrejšo dostopnost do operacij sive mre-ne, vsi pacienti, ki pridejo k**

nam, so zdaj lahko operirani v roku 1-3 mesecev. Ko bo obdobje interventnega zakona drugo leto končano, bo spet vse po starem, saj smo ravnokar ponovno dobili v podpis pogodbo za nadaljnjih pet let z ena-kim številom odobrenih operacij. Čakalne dobe bodo zopet poskočile na eno leto in obalni pacienti, ki jim ne bodo zadostova-le niti kapacitete SB Izola, bodo ponovno potovali na operacijo sive mre-ne drugod po Sloveniji. Pri tem se ne upošteva, da to pomeni tudi strošek vsaj treh obiskov ter časa, ko si morajo njihovi svojci za to vzeti dopust ali prost dan.

Če želimo res skrajšati čakalne dobe, bi morali **najprej določiti prednostne stori-tve, bolje ovrednotiti terciarne storitve, nato pa izkoristiti vse zmogljivosti, ki jih imamo v državi, ne glede na to, ali izva-jalci sodijo v državno ali zasebno sfero.** S tem bi dobili učinkovit in dolgoročno vzdržen sistem, ki bi sproti pokrival rasto-če potrebe pacientov, hkrati pa bi zaradi konkurenčnosti in posledične primerjave cen, kakovosti storitev in zadovoljstva pa-cientov, stimulatивно deloval na vse, tako državne kot zasebne izvajalce. Tako bi **osnovne potrebe krili iz solidarnostno pridobljenih sredstev, manj pomembne in nadstandardne storitve pa iz lastnih virov, ki bi morali ostati prostovoljni in bi se pacienti sami odločali, ali jih želijo plačati sami ob izvedbi oz. skleniti ustre-zno nadstandardno zavarovanje.** S tem bi tudi komercialne zavarovalnice, ki pri nas zaradi nefunkcionalnosti obstoječega gradijo paralelni javni sistem, našle svoje mesto, ki jim v razvitih evropskih državah pripada. Bomo nasedlo ladjo našega zdra-vstva rešili, ali le opazovali, kako z nje va-ruhi javnega zdravstva, ki so ga že zdavnaj privatizirali, plenijo še zadnjo medenino?

Prof.dr. Marko Hawlina, dr.med.
Okulistični Center Hawlina & Schollmayer
Obala 77a, Portorož
Tel +386 31 394 224
info@hawlina.eu
www.hawlina.eu

Kako narediti teraso funkcionalno in privlačno hkrati?

VRT, TERASA ALI BALKON SO PROSTORI, KJER SE POLETI NAJDLJE IN NAJRAJE ZADRŽUJEMO, ZATO JE IDEALNO, ČE SO TI UDOBNI, PRIVLAČNI TER PREDVSEM FUNKCIONALNI. ZUNANJI PROSTOR NAJ BO TAKŠEN, DA SE BOMO TAM RADI ZADRŽEVALI TER SE HLADILI V POLETNI VROČINI.

Že pri nakupu nepremičnine je pomembno, da razmislite, kako pomemben je ta prostor. Ali potrebujete velik vrt, ker večkrat povabite prijatelje in sorodnike na jedi z žara? Ali vam zadostuje le majhna, a kljub temu uporabna terasa? To so vprašanja, ki so ob nakupu nepremičnine izjemno pomembna, čeprav se v tistem trenutku tega niti ne zavedamo. Če se na prvi pogled ne zdi pomembno, če imamo balkon, naj spomnimo, da si mogoče ravno na balkonu v poletni vročini poiščemo senco. Tudi investicija v vrtno pohištvo in ostale stvari, ki jih želimo imeti na vrtu, balkonu in terasi, je povsem smiselna, saj bo to že od pomladi prostor, kjer se bomo zelo veliko zadrževali. V neki raziskavi so ugotovili, da Slovencem zunanji prostori veliko pomenijo, saj se tam razbremenijo in sprosti-

jo. Včasih so želje eno, stvarnost pa drugo, saj nepremičnin z velikimi balkoni, terasami in vrtovi ni ravno veliko, pa tudi cena je ponavadi višja. Prepričani smo, da se tudi s premišljenimi rešitvami za shranjevanje in pametno izbranim pohištvom lahko veliko naredi. Tudi balkon z manjšo kvadraturro lahko naredimo privlačen in uporaben. Pri tem imamo v mislih predvsem zložljive mizice in stole, ki so ključne pri manjših kvadraturah, saj jih lahko pospravimo, ko jih ne potrebujemo.

Če prostorsko nismo omejeni, lahko izberemo kakovostno in trpežno pohištvo, ki bo preživelo vse vremenske nepravilnosti in nam bo dolgo služilo. Še posebej na slovenski obali, kjer so zime mile, je potrebno imeti v mislih, da ste zelo veliko na prostem, zato je investicija v nakup stanovanja ali hiše z vrtom, balkonom in teraso smiselna. Če iščete nepremičnino z lepim vr-

BRANKO
LONČAR

tom, privlačnim ter funkcionalnim balkonom, nas pokličite. V naši nepremičninski družbi vam bomo poiskali nepremičnino, kjer boste lahko uživali tudi v zunanjih prostorih.

Obala
nepremičnine

Obala nepremičnine d.o.o.

Obala 16, 6320 Portorož

Tel: 05 674 10 30

Mob: 041 35 22 00

E: info@obala-nepremicnine.si

W: www.obala-nepremicnine.si

© - PROMOCIJSKO SPOROČILO

KO SE PREPLETATA RAZISKOVALNA IN ŠPORTNA AKTIVNOST

FAKULTETA ZA POMORSTVO IN PROMET JE OKOLJE, KJER SE ZDRUŽUJEJO PEDAGOŠKE, RAZISKOVALNE IN ŠPORTNE VSEBINE. ŠTUDENTJE SO VKLJUČENI V RAZISKOVALNO DELO IN SE LAHKO POD MENTORSTVOM IZBRANEGA RAZISKOVALCA AKTIVNO UDELEŽUJEJO ZNANSTVENIH DOGODKOV TER KONFERENC. ISTOČASNO NA FAKULTETI DELUJEJO ŠTUDENTSKE ŠPORTNE EKIPE, KI NASTOPAJO V MEDNARODNEM OKOLJU, KJER SPOZNAVAJO NOVE USTANOVE, TUJE ŠTUDENTE IN RAZISKOVALCE. PREK ŠPORTNIH IN RAZISKOVALNIH AKTIVNOSTI GRADIJO ŠIRŠO SOCIALNO MREŽO IN STIKE ZA BODOČE USPEŠNO DELOVANJE V NACIONALNEM TER MEDNARODNEM OKOLJU.

VESLAŠKE REGATE

Na FPP delujeta moška in ženska študentska veslaška ekipa, ki za veslanje uporabljata posebne čolne, imenovane kuterji. Gre za plovila, ki so se nekdanje uporabljala za reševanje na morju in so jih imele velike tovorne in potniške ladje. V sodobnem času so namenjena za veslaška tekmovanja, na katerih je deset veslačev in krmar. Veslaški ekipi Fakultete za pomorstvo in promet sta sodelovali na dveh veslaških regatah, in sicer na 28. mednarodni veslaški regati pomorskih šol v Bakru ter 22. Mednarodni regati na Reki. Študentke so osvojile prvo mesto v ženski konkurenci, fantje pa so zasedli drugo mesto v moški konkurenci. 22. Mednarodno regato, ki je potekala v akvatoriju reškega pristanišča, je organizirala Pomorska fakulteta na Reki. Obe ekipi FPP sta v svojih konkurencah osvojili visoko 3. mesto.

ŽE 15. AKADEMSKA REGATA

V soboto, 3. junija 2023 je v Piranskem zalivu potekala 15. Akademski regata. Vreme je bilo letos naklonjeno jadranju, saj je sončno in toplo popoldne zagotovilo odlične pogoje za jadranje. Regate se je udeležilo pet jadrnic odprtih razredov, ki so se pomerile v treh razredih in skupnem odprtem razredu. V skupni razvrstitvi je zmagala jadrnica Solaria AJK FPP, druga je bila jadrnica Daphne YC Portorož in tretja jadrnica Članica JK Ljubljana. Prehodni pokal se je po več letih vrnil v domači klub.

KONFERENCA IMSC V SPLITU IN KONFERENCA O GNSS V BAŠKI

V drugem tednu maja so se raziskovalci FPP udeležili 10. mednarodne konferenca IMSC v Splitu. Na konferenci je bil kot častni gost prisoten tudi dekan FPP prof. dr. Peter Vidmar. Na letošnji konferenci so bile izpostavljene vsebine o kibernetiki varnosti, avtono-

mnih plovilih in trajnostnega delovanja pomorskih sistemov. Posebno pozornost so namenili vsebinam varovanja morskega okolja. Raziskovalci FPP so v tej sekciji predstavili rezultate projekta NAMIRS (North Adriatic Maritime Incident Response System). V okviru projekta se je ocenjevala geomorfološka občutljivost obale. Predstavljen je bil članek »Geomorphological Factors to be Considered in the Case of an Oil Spill in Northern Adriatic,« kate-rega rezultati so bili prilagojeni unikatnim tipom obal ali plaž v Jadranskem morju. Na konferenci je bilo prav tako predstavljeno delo z naslovom »Comparison of the Different Compass Types Used in Navigation«. Raziskovalci FPP so predstavili rezultate o uporabi kompasov na ladjah in njihovem vzdrževanju. Posebej so bile obravnavane obvezne kontrole napak, skladno z mednarodnimi zahtevami vzdrževanja kompasov. Rezultati so izpostavili nujno uporabo naprednejših tehnologij določanja smeri na morju ter pogostejšem usposabljanju.

V Baški na Krku je potekala 6. Konferenca o GNSS. Tokratna tema je bila Tehnologije, tehnike in aplikacije pozicioniranja, navigacije in prenosa časa (PNT). Konferenco organizira The Royal Institute of Navigation s Pomorsko fakulteto Univerze na Reki. Raziskovalci s FPP in s Fakultete za gradbeništvo in geodezijo UL so skupaj prikazali način lociranja virov motenj GNSS. Na ločeni delavnici so predstavili dve deli, in sicer so v članku z naslovom »Increasing maritime safety, including wearable biometrical sensors« predstavili potencialne izboljšave varnosti v pomorstvu. Drugo delo z naslovom »SMARTSEA - Master pilot program« pa je izpostavilo napredek v izobraževanju pomorščakov. Sredi meseca maja je konferenci sledila 3. Delavnica o pametnih, modrih in zelenih pomorskih tehnologijah, ki sta jo otvorila ugledna

PETRA
MEŽNARC

predstavnik s področja hidrodinamike ladij.

KONFERENCA V DRŮBECKU

Med 23. in 25. majem letos je potekala Konferenca COM-PIT'23. Gre za konferenco, ki predstavlja novosti v informacijski tehnologiji in v programih za uporabo v pomorski industriji. Teme so zelo aktualne, saj med drugim obravnavajo razvoj umetne inteligence, upravljanje big data, CAD tehniko, simulacije, robotiko ter avtonomno tehnologijo. To so področja, ki so vse bolj izpostavljena pri načrtovanju in delovanju sodobnih pomorskih sistemov.

Raziskovalci FPP so v okviru konference predstavili zasnovo biometričnega sistema za izboljšanja pomorske varnosti. Gre za spremljanje telesnih parametrov upraviteljev, ki zagotavljajo zaznavanje ter morebitne možnosti nastanka človeških napak pri upravljanju plovil. V primeru grozeče nevarnosti se spremlja plovilo ter po potrebi svetuje, usmerja ter asistira. Dosedanji rezultati so zelo obetavni, kljub temu pa je potrebno obravnavati tudi omejitve. Zagotovo pa lahko pričakujemo, da bodo biometrične meritve v bližnji prihodnosti vključene kot sestavni del sodobnih navigacijskih orodij, četudi so prisotni pravni in etični vidiki dostopa in upravljanja z osebnimi ter biometričnimi podatki. Sistematična uporaba takih rešitev bo predvidevala in preprečevala potencialne nesreče, ki so povezane s človeškim dejavnikom upravljanja in odločanja.

© - PROMOCIJSKO SPOROČILO

**MODRA
LINIJA HOLDING**

PROIZVODNJA IN PRODAJA
PLINSKI ŽARI
ELEKTRIČNI ŽARI
APARATI ZA PALAČINKE
KUHALNIKI

FURLAN
— SINCE 1929 —

030 667 000 **BREZPLAČNA
DOSTAVA**

WWW.FURLAN.SI

FURLAN METAL D.O.O.
SEČA 115, 6320 PORTOROŽ

Že več kot 40 let zvest Piranu

Neset Dulai – Nesi je v piranski nogomet vpel od svoje rane mladosti. Zaradi novega delovnega mesta direktorja javnega komunalnega podjetja Okolje Piran zapušča trenerski stolček, a kot pravi, se od nogometa še ne namerava zares posloviti.

Piranski nogometni klub obstaja že od leta 1925

V nogometnem klubu Portorož-Piran trenira približno 200 otrok. Za prvi in drugi razred osnovne šole klub organizira vadbe na šolah – v Piranu, v Portorožu, v Luciji in v Sečovljah, sicer pa imajo v mladinskem pogonu vse selekcije, vključno s kadetsko ekipo, v kateri trenirajo mladi do 17. leta. V bodoče želijo sestaviti cel mladinski pogon in člansko ekipo.

Predsednik kluba je že sedmo leto Mitja Udovič, sicer je v klubu še sedem trenerjev. In zanimivo je, da so vsi razen enega nekdanji igralci piranskega nogometnega kluba.

Dobra novica je, da bodo na glavnem nogometnem igrišču letos poleti po več kot 15 letih zamenjali umetno travo, kar bo za klub vsekakor pomembna pridobitev.

Kako se je začela vaša nogometna zgodba?

Kot devet ali desetletni otroci smo hodili na piransko igrišče igrati nogomet. Nogometni klub takrat namreč še ni imel različnih mladinskih selekcij. Trenerji, s katerimi smo se srečevali na igrišču, so nas povabili, naj začnemo trenirati, tako da so bili ti začetki zelo spontani.

V piranskem nogometu ste nato ostali tako rekoč vse do danes ...

Tako nekako. Najprej sem šel skozi vse mladinske selekcije, potem sem za eno sezono šel igrati za mladinsko ekipo v Izolo, ki je bila v prvi ligi, medtem ko je bil Piran takrat v drugi. Nato sem šel služiti vojsko in se po vojski znova vrnil v Piran, kjer smo se s člansko ekipo nato uvrstili v drugo ligo.

Pri 28 letih sem zaključil z igralško kariero in takoj zatem sem postal trener. Kot trener sem ves čas, od leta 1999 pa vse do danes, zvest Piranu.

Se zdaj od nogometa dokončno poslovljate?

Biti trener je, kot da ima človek še eno službo, saj smo imeli po štiri treninge na teden in tekme med vikendom, zato se zaradi novih izzivov od trenerske funkcije na žalost poslovljam, bom pa še prisoten v klubu in pomagal, kjer in kolikor bo treba.

V tem času ste s svojimi varovanci dosegli tudi številne pomembne rezultate. Katere bi še posebej izpostavili?

Mogoče bi najbolj izpostavil uvrstitev z mladinci v drugo SNL, a je od tega minilo že dolgo. Vmes je bil klub v precej slabem stanju in mislim, da je še večji uspeh to, da smo uspeli rešiti klub, ki je bil pred nekaj leti na robu propada. Vesel sem, da smo imeli v letošnji sezoni tudi kadetsko ekipo in upam, da bomo čez eno leto imeli tudi mladinsko. Ko bo vzpostavljen celoten mladinski pogon, bi to lahko bila osnova za člansko ekipo. Vsekakor je naša želja, da bi člansko ekipo sestavljali domači igralci.

Večkrat izpostavite, da je bolj kot sami rezultati pomembno dejstvo, da z nogometom spravite otroke z ulice ...

Tako je, to je osnovno poslanstvo kluba. Rezultati so z mojega trenerskega vidika drugotnega pomena. Sam svojim varovancem večkrat povem, da se iz svoje kariere praktično ne spomnim nobenega rezultata, se pa spomnim, kaj smo delali na pripravah, kako smo se družili in postali prijatelji. Nekdo, ki trenira štirikrat na teden, dobi tudi določene delavne navade. Šport pogosto pomeni tudi odrekanje, a vse to so pomembne izkušnje.

Trenerji ste poleg staršev in učiteljev pomembne figure v življenju otrok. Kako ste vi dojemali to vlogo?

Funkcijo trenerja jemljem predvsem kot funkcijo pedagoga, nekoga, ki otroke uči vrednot, kot so delavnost, vztrajnost, potrpežljivost, altruizem, timsko delo ..., torej vrednot, ki so pomembne za uspeh v življenju. Pomembno je tudi, da se skozi šport naučijo sprejemati poraze. Mislim, da je ena glavnih težav današnje mladine, da v življenju niso vajeni porazov in jih težko sprejemajo. Otroke učim, da bomo zmagovalci šele takrat, ko bomo pripravljeni sprejeti tudi poraze in nas porazi ne bodo ustavili na poti do našega cilja.

Kako pa so se skozi leta spremenili otroci?

Seveda se generacije spreminjajo, tako kot se spreminja tudi naša družba. Vse skupaj je postalo veliko bolj zahtevno, drugače je, ampak tudi v tem lahko najdemo izzive in ogromno lepih trenutkov.

Knjige za poletno branje

Pripravili smo nekaj predlogov za knjižne molje in preverili, kaj v tem času najraje beremo v Slovenski Istri.

Poletje in čas dopustov je idealno obdobje, da si vzamemo nekaj več časa za branje knjig. V Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper pravijo, da njihovi bralci v poletnem času radi posegajo po različni leposlovni literaturi. Med slovenskimi avtorji so najbolj brani Feri Lainšček, Tadej Golob in Miha Mazzini. Priljubljeni sta Lainščkova avtobiografija Petelinje jajce in Mazzinijeva avtobiografija Osebnost. Med ustvarjalci kriminalnih romanov prednjačita besedili že omenjenega avtorja Tadeja Goloba Koma in Virus, ki se uvrščata na drugo in tretje mesto najbolj branih knjig pri nas. Prvo mesto pa je med bralci največje knjižnice pri nas prevzelo besedilo Alojza Ihana - Karantena. Med tujimi avtorji so najbolj iskani Hayes-McCoy Felicity z romanom Knjižnica na robu sveta, Ohlsson Kristina in njena Henryjeva skrivnost ter Cooper Catherine z romanom Koča. Poleg tega je med bralci še vedno zelo aktualen in zaželen roman Bronje Žakelj Belo se pere na devetdeset.

V koprski knjižnici na mesečni in tedenski

ravni opažajo porast izposoje knjig, ki jih knjižničarji priporočajo v okviru projekta 52 knjig, ki jih morate prebrati. Kot pojasnjujejo v knjižnici, pa posegajo tudi po knjigah, ki jih priporočajo v okviru bralne akcije Primorci berejo in največjega spletnega priporočilnega seznama knjig v Sloveniji Dobreknjige.si. »Ob tem naj izpostavimo, da se naši bralci razveselijo Knjižnice na plaži, ki jo vsako leto obiščejo tako domači kot tudi tuji obiskovalci, ljubitelji leposlovja - gre predvsem za lahko branje oz. romane, ki jih navadno preberemo v eni sapi. Popularne so tudi knjige s področja duhovnosti in samopomoči,« še pojasnjujejo v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja.

KAJ PA NAJMLAJŠI?

Najmlajši obiskovalci Osrednje knjižnice Srečka Vilharja najraje posegajo po slikanicah, prednjačita predvsem slovenski avtorici Helena Kraljič in Mojiceja Podgoršek. Med tujimi avtorji pa že tradicionalno radi berejo zbirko Pet prijateljev avtorice Enid Blyton, se zabavajo ob prigradah iz knjig Davida Walliamsa in urijo svojo domišljijo ob delih Ricka Riordana. Opažajo tudi porast priljubljenosti stripov, kot je npr. Pasji mož Dava Pilkeyja.

TOP KNJIGE TEGA POLETJA

Sicer pa med svetovnimi knjižnimi uspešnicami tega poletja najdemo triler s pridihom romantike Snežna deklica (The Snow girl) mladega španskega avtorja Javierja Castilla, knjige avtorice Emily Henry, kot je na primer ljubezenski roman Ljudje, ki jih spoznamo na počitnicah, za katerega je avtorica našla navdih v klasični romantični komediji Ko je Harry srečal Sally, pa tudi njeno besedilo, ki ga prav tako najdemo v slovenskem prevodu, z naslovom Roman za plažo. Na svetovnih lestvicah med top knjigam tega poletja najdemo tudi v letošnjem letu izdano avtobiografijo igralca Elliota Pageja Pageboy in ljubezenske romane avtorice Carley Fortune.

VLAK JE ZA VSE

Najboljše poti so tiste, ki jih skupaj ohranjamo zelene.

Društvo Bolnikov z
Distonijo Slovenije
Slovenian Dystonia Society

dbd

Distonija je nevrološka motnja gibanja, ki prizadene različne dele telesa in povzroča nehoteno krčenje mišic. Gre za kronično bolezen, ki pomembno vpliva na kakovost življenja bolnikov, njihovo samopodobo in vsakdanje življenje. Za distonijo je značilno dolgotrajno krčenje mišic, ki povzroči ponavljajoče se nehoteno zvijanje in nenormalno telesno držo. Zaradi krčenja mišic, ki ga bolniki pogosto ne morejo nadzorovati, se telo ali glava zvije v zakrčen, nenaraven položaj.

Nacionalna kampanja
ozaveščanja strokovne
in laične javnosti
o distoniji.

Več na spletni strani www.distonija.si, kontakt: info@distonija.si

Pisatelj Primož Suhodolčan

Mojster smeha in zabavnih zgodb

ČE SE VAM JE ZDELO, DA STE NA DEBELEM RTIČU OPAZILI PRILJUBLJENEGA OTROŠKEGA IN MLADINSKEGA PISATELJA PRIMOŽA SUHODOLČANA, NISTE IMELI PRIVIDOV. KOROŠKI MOJSTER SMEHA IN AVTOR DUHOVITIH ZGODB O PETRU NOSU, RANTI, KUŽO, ZALJUBLJENIM KOT PSOM, ŽIVALSKIMI NOVICAMI IN DRUGIMI JE NAMREČ TUDI AMBASADOR ZPMS IN AKCIJE POMEŽIK SONCU. Z VESELJEM SE Z DRUGE STRANI SLOVENIJE PRIPELJE K OTROKOM V KOLONIJE, SE Z NJIMI DRUŽI IN JIM POSKUŠA POKAZATI, DA NJIHOVE TEŽAVE NISO TAKO HUDE, KOT SE ZDI NA PRVI POGLED IN DA JE NA ŽIVLJENJE TREBA GLEDATI S ŠALJIVE PLATI.

pa le. Mama je bila knjižničarka v Koroški osrednji knjižnici. Tam sem preživel veliko ur. Že jutraj, pred poukom sem bil tam, potem pa še popoldne,« se spominja pisatelj, ki mu je ljubezen do knjig v zibelko položil tudi pisatelj, oče Leopold, po katerem je deloma podedoval ljubezen do pisanja in pripovedovanja zgodb.

VEČNE ZGODBE O LJUBEZNI IN PRIJATELJSTVU

»Ko otroke obiščem na letovanju, me zelo lepo sprejmejo. Nikoli jim ne pripovedujem težkih zgodb, temveč to, kar se mi je dogajalo v njihovih letih. Kakšne so bile zadeve glede akcije, poškodb, ljubezni. Te stvari so večne, enake so bile pred milijon leti,

LEGENDARNI KOŠARKAR IVO DANEU GA JE PRED DESETLETJI NAVDIHNIL ZA KULTNO DELO ZA MLADE KOŠARKAR NAJ BO, KI JE ZAŽIVELO TUDI NA FILMU.

ANDREJA
COMINO

enake so danes in to se ne bo spremenilo. Veselje, sreča, prijateljstvo bo ostalo, razen če nam ne bo nebo padlo na glavo,« je prepričan Primož, ki ima s prijateljem tudi trgovino z ročnim orodjem. Glede na to, da še toliko napiše, ves čas obiskuje otroke in počne še veliko zanimivih stvari, ga ljudje večkrat pobarajo, kako mu to uspe.

V smehu jim odgovarja: »Tako, da vsak dan vstanem uro prej, pa ima dan 25 ur, vse lepo povežem, malo prikrajšam pri spanju, pa gre. Zdaj sem že v letih, ko sedem pred televizor, malo prestavljam daljica in nič ne gledam, zato pa raje vržem daljinca proč, grem za računalnik, na bazen ali kolo. Lenariti se mi ne da. Redkokdaj ležim in gledam v zrak in sončne zahode. Raje kaj počnem.

Nekdo, ki leži na kavču in čaka na navdih, bo težko kaj ustvaril. Nimamo vsi take sreče kot Newton s tistim jabolkom ali Arhimed s svojo banjo. Po drugi strani pa si lahko še tako naučen, imaš kreativno pisanje v malem prstu, obvladaš jezik in slovnico do zadnje podrobnosti, ampak če ni iskrice, se velikokrat ne izide. Pravi pisatelj je vedno na preži. Potrpežljivo in vztrajno opreza za vsako dobro zgodbo. Ko se zaiskri in se zgodba ulovi, sledi trdo delo, tako kot je zapisano v športnih zgodbah o Tini Maze, Goranu Dragiču, Anžetu Kopitarju, Primožu Rogliču. Verjeti moraš v svoje sanje, pri tem pa nikoli ne gre brez vztrajnosti, trdega dela in veliko treninga. Pišem pa najraje zgodaj zjutraj ali ponoči. Čez dan je toliko stvari, katerim se je treba posvetiti. Ko pride poletje, prvo sonce, zapoje prva ptica, sem že pokonci in za računalnikom. Takrat so misli jasne, ni telefonov in drugih motečih dejavnikov. Ko grem na prvo kavo, zadovoljno rečem, da sem danes že nekaj naredil. Disciplino imam po očetu in mami,« pravi in dodaja, da ga bomo letos še veliko videli na obali. Velikokrat tudi z računalnikom v roki, saj bo malo delal, malo pa užival. Čeprav je videl skoraj ves svet, obožuje Slovenijo. »V eni uri si na morju, pa v planinah, na ravnici, na Krasu ... Takih stvari zlepa ne najdeš po svetu,« je sklenil.

Čudovit ambient in odlična glasba ta petek na Simfoniji Kopra

Ta petek, 30. junija ob 20. uri bo potniški terminal koprskega pristanišča znova prizorišče edinstvenega dogodka, na katerem se povežeta gospodarstvo oz. pristaniška dejavnost in kultura.

Koprsko mesto in pristanišče se bosta ta petek na Simfoniji Kopra po štirih letih ponovno kulturno obarvala in povezala. »Simfonija Kopra je že ob svoji premierni uprizoritvi leta 2019 navdušila množico obiskovalcev, ki so lahko v soju luških žarometov uživali v izjemnem dogodku. Prav zaradi tako uspešne prve izvedbe si želimo, da bi Simfonija Koper prerasla v tradicionalen dogodek, ki bo še naprej povezoval in združeval dogajanje znotraj in zunaj luške ograde,« poudarja članica uprave Luke Koper **Nevenka Kržan** in dodaja, da bodo v njihovi družbi tudi v prihodnje podpirali podobne dogodke, s tem pa okolju in skupnosti vračali tisto, za kar jih s svojim

delovanjem v določeni meri prikrajšajo. Dogodek se bo tudi letos odvil v soorganizatorstvu Luke Koper, Mestne občine Koper in Društva prijateljev glasbe.

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE IN JADRANKA JURAS

Obdan z ladjami, kontejnerji in luškimi dvigali bo pod taktirko dirigenta **Simona Krečiča** zaigral Orkester Slovenske filharmonije, ki združuje najboljše domače glasbenike in izstopajoče tuje instrumentaliste. V zadnjih desetletjih so bogato tradicijo orkestra lahko spoznale tudi najprestižnejše dvorane in odmevni festivali po vsem svetu. Nastop orkestra bo s čudovitim glasom dopolnila prepoznavna in aktivna izvajalka tako zabavne kot klasične glasbe mezzosopranistka **Jadranka Juras**.

PROGRAM

- Marjan Kozina: Bela Krajina
- Uroš Krek: Pet ljudskih pesmi (solistka: Jadranka Juras)
- Antonin Dvořák: Slovanska plesa št. 2 in 8
- George Enescu: Rapsodia română No. 1
- Bedřich Smetana: Vltava

Vstopnice za edinstveno doživetje, ki bo pod zvezdnim nebom in luškimi dvigali tik ob mestnem jedru povežeta gospodarstvo in kulturo, so še na voljo na prodajnih mestih Eventim. Cene vstopnic so od 24,90 evrov.

Pogovor z Eduardom Strauchom, človekom, ki je preživel letalsko nesrečo v Andih

Eduardo Strauch: “Marsikdo misli da sem nor, ker se vračam na ta kraj.”

LANI JE MINILO 50 LET OD LETALSKE NESREČE, KI JE LETA 1972 OBKROŽILA SVET. VSE GENERACIJE OD TAKRAT POZNAJO TO ZGODOBO: NA LEDENE GORE MED ČILOM IN ARGENTINO JE STRMOGLAVILO LETALO URUGVAJSKE VOJSKE S 45 POTNIKI, MED KATERIMI SO BILI TUDI ČLANI RAGBI EKIPE OLD CHRISTIAN'S CLUB, KI SO SE ODPRAVLJALI NA PRIJATELJSKO TEKMO V ČILE. ZA VEČINO POTNIKOV JE BILA NESREČA USODNA, SAM ČUDEŽ PA SE JE ZGODIL PO 72 DNEH, KO SO REŠILI 16 PREŽIVELIH POTNIKOV. MED TEMI JE JE EDUARDO STRAUCH. DOM KNJIGE V KOPRU JE 23. JUNIJA SKUPAJ Z OBALOPLUS PRIPRAVIL NEPOZABEN IN EDINSTVEN DOGODEK. ČEPRAV JE BILA TA TEMA VEČ KOT 30 LET PO NESREČI ZA EDUARDA STRACHA TABU, SE JE ODLOČIL PREKINITI MOLK IN SPREGOVORITI O IZKUŠNJI: O SVOJIH ČUSTVIH, BOJU, UPIH IN STRAHOVIH. PO ZASLUGI KOPRČANKE BETTY FRANCA, KI ŽE DVE DESETLETJI ŽIVI V AMERIKI IN JE EDUARDOVA OSEBNA PRIJATELJICA TER ENA OD TISTI, KI SO SE Z NJIM ODPRAVILI NA 4000 M NADMORSKE VIŠINE, NA KRAJ NESREČE, SMO TUDI MI IMELI PRILOŽNOST SLIŠATI BESEDE ENEGA IZMED GLAVNIH JUNAKOV KNJIGE ŽIVI, ALIVE, AVTORJA PIERSA PAULA READA.

»Dolgo sem potreboval, da sem zbral svoje misli po nesreči. Nikoli mi ni bilo težko govoriti o tej zgodbi in zmeraj sem imel čisto vest in zadovoljstvo, kaj smo dosegli s to zgodbo. Nikoli se nisem zavedal, kaj smo pravzaprav preživeli, veličine tega dogodka, dokler ni izšel film v NewYorku,« je povedal Eduardo. Leta 1993 je ameriški režiser Frank Marshall posnel film o letalski nesreči z naslovom Alive, ki se je dotaknil marsikoga. »Imeli smo tudi sestanek z igralci, ki je potekal kot ta pogovor, ki ga imamo danes. Spoznal sem igralca, ki me je interpretiral v filmu. Na tem sestanku mi je bil z solzami v očeh hvaležen, ker sem mu povedal, kar se je v tej zgodbi zgodilo in mu s tem prenesel tudi pomembne izkušnje in informacije. Po tem sestanku sem dojel, da je ta zgodba pomembna. To me je vzpodbudilo, da sem spregovoril.«

Alpinistu iz Mehike se je leta po nesreči uspelo povzpeti skoraj do kraja nesreče. Ker je bila zima v tistem trenutku šibka, je alpinist našel Eduardove izgubljene stvari: »V letu 2005 je prišel na to mesto in ker je bilo tisto leto bolj toplo, mu je uspelo najti ostanke letala, ampak tudi moj suknjič z dokumenti. Dokumente in denarnico mi je poslal. Potem sva se hotela spoznati, ampak suknjiča mi ni hotel vrniti. Razložil je, da je to kodeks alpinistov, spoprijateljila sva se trideset let po nesreči se je našel suknjič.«

S tem aplinistom vsako leto vodijo ljudi na kraj, kjer je letalo strmoglavilo. »Marsikdo misli, da sem nor, ker se vračam na ta kraj. Do sedaj sem bil dvaindvajsetkrat.«

V takratni nesreči so bili na letalu predvsem mladi igralci ragbi ekipe, katere ustanovitelj je bil, kot nam je razkril, Eduardo. Takrat ni več treniral. Da bi bila cena čim bolj dostopna, so najeli vojaško letalo. »Da bi si delili stroške, sem povabil še svoje bratrance, ki niso trenirali ragbija. Od štirih bratrancev so trije preživeli.« Še danes ima Eduardo jasne slike trenutka nesreče, kot da bi se zgodila včeraj. »Sedel sem v desnem delu letala in gledal v gore, ki so bile polne snega. Bil sem zelo zadovoljen, ker sem šel prvič smučat. V trenutku sem se prestrašil, ker sem videl, da se vrhovi zelo približujejo letalu, ki se je začelo tresti, motor pa je začel spuščati nenavadne zvoke. Ko je letalo začelo padati, me je zgrabila panika, ampak upal sem v najboljše. Ko se je trup začel približevati tlem, smo začutili hladen zrak. V tistem trenutku je odletel moj suknjič, ki je bil najden 30 let kasneje. Letalo je zdrselo po sne-

gu. Ostali smo na vrhu ledenika, na skoraj 4000 m nadmorske višine. Takrat je bilo okoli 30 stopinj pod ničlo. Bili smo oblečeni le v srajce. Tako se je začela najhujša noč mojega življenja.«

Od prvega dne so imeli zelo malo hrane. Samo čokoladice in nekaj majhnih steklenic vina. Začeli so se zavedati, da to ne bo dovolj za preživetje. Četrty dan je eden od bratrancev šel iskat hrano. »Jedli smo sedeže in vse, kar nam je prišlo pod roko, da bi dobili vsaj malo energije. Eden od nas je že začel razmišljati, da bi jedel človeško meso. Vsi ostali pa smo zavračali to možnost, ker je to tabu v naši civilizaciji in kulturi. Tudi s psihološkega vidika je bilo zelo težko sprejeti to odločitev, amak smo to naredili, ker smo bili mladi in smo hoteli preživeti. Sklicali smo sestanek in debatirali. Zavedali smo se, da lahko končamo

tudi kot hrana drug drugemu, amapk nihče si tega ni želel.« Ko so sprejeli odločitev, so bili zadovoljni, ker so vedeli, da to delajo za preživetje.

Eduardo je dodal, da je bila najhujša žej. Glede na to, da so končali v snegu, nihče ni pričakoval, da bodo imeli težave s tekočino. »Žejja nas je spremljala od začetka. Jedli smo sneg, grlo pa nas je zaradi tega bolelo.« Led so dajali v aluminjske posode in ga talili, da so pridobili zalogo vode. V prvih tednih je bilo še posebej težko, saj so bile temperature zelo nizke. In potem še plaz. Sedemnajsti dan na gori so preživeli zaslišali tresenje: vsul se je plaz in skoraj do vrha zasul letalo. Eduardo je takrat izgubil še osem tovarišev. »Zdelo se nam je, kot da smo v nekemu eksperimentu.«

Kot se je izkazalo, je bil to trenutek, ko je začel razmišljati o smrti. Prevzela ga je

MILICA
GOLIJANIN

žalost zaradi minljivosti časa: »Kot v filmih se mi je vse življenje zavrtilo pred očmi. Staršem sem se opravičil za vse slabo, kar sem storil. Prepričan sem bil, da je konec in hkrati sem čutil veselje, da sem se rešil te situacije. Zadovoljen, da ne bom več trpel. Nekaj sekund, preden bi verjetno umrl, je spet prišel Adolf, me povlekel in mi dal kisik.«

Pri preživetju je bil odločilen razum, ki ni dopuščal žalovanja in depresije. Po njegovih besedah niso jokali: »To je eden izmed razlogov, zakaj se vračam v Ande, zato da lahko v miru objokujem svoje izgubljene prijatelje.«

61. dan po letalski nesreči sta dva najmočnejša med preživelimi, Canessa in Parrado, odšla po pomoč. Zakaj tako pozno? Eduardo nam je razkril, da je bila preostra zima, da bi lahko odšli po pomoč na samem začetku.

Po desetih dneh jim je uspelo: preostala ekipa je novico izvedela 22. decembra po radiu. Naslednji dan so prispeli reševalci. »Tako so se začeli najbolj veseli tedni mojega življenja.«

Eduardo je shujšal 22 kilogramov. Vrnitev v civilizacijo je bila sprva težka. Kot nam je razkril v zaupnem pogovoru, je na začetku težko sledil, kaj ljudje govorijo in besede so se mu zdele brez pomena. Med preživeli ma pa je ostala nezlomljiva vez. Še vedno se vsako leto zberejo na dan, ko so bili rešeni. Lani se je na praznovanju 50-letnice zbralo 140 ljudi. »Nameravam se še velikokrat vrniti na mesto nesreče. Postal sem prijatelj z vsemi ljudmi, ki gredo z menoj gor, tudi z Betty. Imam pa namen živeti 104 leta!« pravi 76-letni Eduardo. Ta neverjetna zgodba se je zapisala v zgodovino čudežev – kot motivacija in opomin na moč duha in človeka.

ISBE d.o.o.

Liminjanska cesta 96
6320 Portorož
T: +386 5 677 86 22
F: +386 5 677 06 22
E: isbedoo@gmail.com

Obožuje slovensko obalo in Melodije morja in sonca!

VSE, ČESARKOLI SE DOTAKNE BERNARDA ŽARN, JE POSUTO S ČAROBNIM PRAHOM PRIJAZNOSTI, PRIJETNOSTI IN HUMORJA. PRED KAMERAMI JE SAMOZAVESTNA IN SUVERENA. PO DOLGIH LETIH IN RAZNOLIKIH DOGODIVŠČINAH JE SKORAJ NOBENA STVAR NE SPRAVI S TIRA, PA TUDI TISTI, KI JO VABIJO NA VODITELJSKE ODRE, SI VEDNO ODDAHNEJO, SAJ VEDO, DA SE BO ZNAŠLA V VSEH SITUACIJAH IN Z VSEMI SOGOVORNIKI. VODITELJICA ODDAJE VIKEND PAKET, V KATERI SPRAVLJATA GLEDALCE V SMEH Z JOŽETOM ROBEŽNIKOM, JE RADA SPREJELA VABILO LORELLE FLEGO, DA OSMEGA JULIJA ŠE V TRETJE PRIPRAVITA NEPOZABEN VEČER GLASBE, ZABAVE IN SPROŠČENOSTI NA MELODIJAH MORJA IN SONCA V PORTOROŠKEM AVDITORIJU, V KATEREGA SE BERNARDA VEDNO ZNOVA RADA VRAČA.

Bernarda je od nekdaj velika ljubiteljica umetnosti, še posebej literature, kot iz topa izstrelji globoke življenjske misli, ki ji pomagajo pluti med čermi življenja. Skozi leta se je kalila v novinarski in voditeljski kovačnici na Kolodvorski 2-4. Nasmejano dekle iz Anž v Brestanici pri Novem mestu je po koncu študija našlo nov dom, a je še vedno zelo navezana na kraje svojega otroštva in se tja tudi redno vrača k svojim domačim. Še posebej se veseli srečanj s sestro, ki je tudi njena zaupnica in najboljša prijateljica. Čeprav je pred kamerami vedno brezhibno urejena, je doma sproščena in z veseljem poprime za delo v domačem vinogradu, ki ga zlepa ne zmanjka. Delo na zemlji in druženje z domačimi ji daje energijo za izzive, ki jih ji radovedni in nemirni, zlepa ne zmanjka. Vedno znova najde kaj, kar jo še zanima, kar bi še rada naredila, prebrala, poskusila. Pri tem ji leta minivajo kot blisk, izkušnje pa se kopičijo. Po koncu sezone Vikend paketa se je nasmejana Berni, kot jo kličejo prijatelji, lotila oddaje Poletni večer, posvečeni 65-letnici televizije. Pred zasluženim odhodom na dopust pa jo čaka še vodenje Melodij morja in sonca, kjer bosta na odru Avditorija v Portorožu stali z Lorello Flego.

BEG PRED TRAMONTANO

»Melodije morja in sonca imam zelo rada. Ta festival ima poseben čar. Tudi zaradi občinstva, ki je sproščeno in dobrovoljno. Sodelavci Avditorija Portorož in Ob-

čine Piran so odlični gostitelji in skrbni organizatorji. Vsake Melodije morja in sonca se mi zdijo Mamljivo Morsko Slavje in Lorello Flego imam zelo rada. Tako vesela sem, da bova letos že tretjič skupaj vodili ta festival,« pravi Bernarda, ki se ji je na voditeljskem odru pripetilo že vse mogoče. Nikoli pa ne bo pozabila, kako je bilo, ko jih je v Avditoriju ujela prava tramontana. »A smo skupaj z občinstvom dobrovoljno počakali do konca neurja in potem nadaljevali s Festivalom. Letos mi bo na tem prekrasnem poletnem odru lepo tudi zaradi duhovite in nabrite družbe Tomaža Klepača in Iztoka Gustinčiča. Kaj pripravljamo, pa si oglejte v živo, 8. 7. ob 21-ih, v Avditoriju Portorož. Vstopnice so že v prodaji ali pa v neposrednem prenosu na TVSLO1,« pravi Bernarda, ki se bo po koncu festivala končno odpravila na zasluženi dopust. »Morje obožujem in poleti skušam vsak prosti trenutek izkoristiti za kopanje in počitek. Ob morju in v njem se sprostim in umirim,« je sklenila.

ANDREJA
COMINO

BERNARDA ŽARN JE ENA NAJLEPŠIH, PA TUDI NAJBOLJŠIH SLOVENSKIH VODITELJIC, KATERE ZAŠČITNI ZNAK JE PRIJAZNOST IN ŠIROK IN BLEŠČEČ NASMEH.

LETOS BO ŽE TRETJIČ STALA NA ODRU AVDITORIJA. SODELOVANJA Z LORELLO FLEGO SE ZELO VESELI.

Na obisku pri mladi inovativni kmetici iz Isole Martini Veršnik

Brez kmetov ni hrane, niti ohranjene narave

Slovenska Istra je vselej vznemirljivo čudovita. Še posebej me razveseli, ko vidim, da se ponekod še razvija kmetijstvo in obdelujejo obalni griči. Ob svoji nedavni poti na Obalo sem z veseljem obiskal Martino Veršnik iz Isole, mlado lanskoletno inovativno kmetico leta po izboru Zveze slovenske podeželske mladine, ki je na mojo pobudo zastopala Slovenijo na Evropskem kongresu mladih kmetov decembra v Bruslju. Njena ekološka družinska kmetija Olea ima čudovite nasade ekoloških oljk, češenj in fig, vsi njeni izdelki - od ekstra deviških oljčnih olj, namiznih oljk, zeliščnih soli, čajev, do marmelad, pa so vrhunske kakovosti. Martini želim uspešen nadaljnji razvoj, širjenje nasadov ter uresničitev načrtov z nadgradnjo kmetije.

Pomembno je podpirati slovenske kmete, še posebej pa mlade, ki se odločajo za kmetovanje. Martina Veršnik je zgled, da je z voljo in trdim delom možno dosegati vrhunske rezultate. Želim si, da bi sedanja Vlada RS imela pred očmi vse dobre zglede slovenskih kmetov in njihovega temeljnega poslanstva, ki je pridelava hrane. Kajti, brez kmetov ni hrane, niti ohranjene narave. Zato pozivam Vlado RS, da pomaga prekiniti negativno ozračje v družbi okoli kmetovanja in kmetov, ki se bojijo in borijo za svoj obstoj, kar so nedavno izkazali tudi s prvim vseslovenskim protestom kmetov, po pro-

MARTINA VERŠNIK IZ IZOLE, MLADA INOVATIVNA KMETICA LETA 2022, IN EVROPSKI POSLANEC FRANC BOGOVIČ (SLS/EPP)

padlih pogajanjih z Vlado RS pa še z drugim množičnim protestom, ko so s traktorji zavzeli Ljubljano. Opozorili so namreč na vedno večje obremenitve in omejitve za kmete ter zahtevali spodbudno okolje za kmetovanje. Treba se je zavedati, da EU politike, ki prek Evropskega zelenega dogovora, ki je bil sprejet l. 2019 v povsem drugih okoliščinah (pred pandemijo covid, vojno v Ukrajini in energetske krizo), prek izvedbenih uredb in strategij (Od vil do vilic ...) danes nalagajo evropskim kmetom vedno večje obremenitve ter omejitve, s čimer ogrožajo prehransko varnost v EU. Proti taki politiki se vseskozi aktivno borim v Evropskem parlamentu. Opozarjam tudi na neprimerno domačo kmetijsko politiko, ki npr. na primeru Nature dodaja še dodatne omejitve na zaščitnih območjih (primer Ljubljanskega barja) prek tega, kar nam predpiše oz. od nas zahteva

EU.

Tudi napovedani novi davčni primeži skrbijo kmete, prav tako nekateri povsem nesprejemljivi zakonodajni predlogi vladne koalicije, kot je npr. predlog Zakona o zaščiti živali, ki uvaja t. i. tečajniške inšpektorje, ki bi okoljskim aktivistom iz nevladnih organizacij dal pooblastila inšpektorjev, da bi lahko vstopali v hleve kmetov.

Spremeniti je treba javni diskurz, da so kmetje edini krivec za vse okoljske težave, in jih spodbujati, da ohranijo kmetovanje in s tem povečajo našo sposobnost preskrbe z lastno, kakovostno hrano. Hrana je strateška dobrina, prehranska varnost pa ena ključnih varnosti države, poleg vojaške in energetske.

Ne sme se nam zgoditi to, da se bo zaradi zaostrene okoljske zakonodaje in neprimerne odnosa države do kmetijstva, zmanjšala pridelava hrane v Sloveniji in Evropi, potrošniki pa bodo morali kupovati uvoženo hrano, pri proizvodnji katere se ne bo spoštovalo enakih standardov.

**KAJ JE TISTO, BREZ ČESAR
TISTI, KI STE V KORAKU Z MODO,
LETOS NE SMETE NA DOPUST?**

Pet obveznih modnih kosov za poletni oddih

Počitnice so pred vrati. Če ste v zadregi, kaj zložiti v kovček, da boste tudi na počitnicah modni, smo pripravili seznam letošnjih »must« oblačil.

ČRTASTA OBLEKA

Zdi se, da je črtasti vzorec vedno »in«. Obleka na črte je vsestranski modni kos, ki ga lahko oblečete tako za dnevni kot večerni izhod. Nabor črtastih oblek je letos zelo pisan. Od tistih, ki spominjajo na srj-

ce in jih, še zlasti v belo-modri kombinaciji, srečujemo že zadnjih nekaj let, do krajših in bolj oprijetih. Letošnje obleke na črte, ki so iz različnih materialov, dopolnjujejo razni dodatki, kot so velike pentlje in pasovi ter drugi zanimivi detajli. Črtasto obleko čez dan lahko odlično združite z japonkami, nizkimi sandali ali športnimi copati,

NE POZABITE NA VSAJ ENO OBLEKO S ČRTAMI.
(FREEPIK.COM)

zvečer pa s čevlji s peto. Ob hladnejših večerih se k obleki na črte odlično poda jakna iz džinsa ali lahkotnejša jakna iz umetnega usnja.

KRILO IZ DŽINSA

Oblačila iz džinsa so modni kosi, ki nas navdušujejo skozi vse leto, zato tudi v poletni potovalki ne sme manjkati najljubši kos. Svetujemo vam, da na letošnji dopust vzamete krilo. To je lahko dolgo, »midi« ali »mini«, v vsakem primeru ga boste v dopustniških dneh odlično izkoristili. V kombinaciji s preprosto belo majčko boste denimo delovali zelo lahkotno in sproščeno, če ga boste nosili s topom, bodijem ali kakšnim bolj zahtevnim kosom oblačila, pa bo vaš videz takoj bolj dodelan in zanimiv.

VREČASTA TORBICA

Letos so vsekakor v trendu vrečaste torbice, tudi take v obliki manjših ali večjih mošnjičkov. Manjši mošnjički iz satena ali svile so pika na i večernim outfitom. Njihova izbira je neskončna, od klasičnih črnih in belih, do vpadljivih rumenih, zelenih in drugih živih odtenkov, do modelov z različnimi potiski.

Čez dan pa vam svetujemo, da izberete večje vrečaste torbice iz umetnega usnja, blaga, ratana ali drugih poletnih materialov.

MODNE KOPALKE

Čeprav je tudi letos izbira kopalk zelo pisana, naj bodo v vašem kovčku vsaj ene enodelne. Slednje namreč lahko vedno uporabite tudi kot bodi in jih tako lahko odlično izkoristite za večerni izhod. Naš namig je, da se odločite za enostavne bele enodelne kopanke, ki bodo vašim poletnim izhodom dodale brezčasnost in svežino. Bela pa bo še dodatno poudarila vašo lepo zagorelo polt.

KVADRATNA SONČNA OČALA

Na poletni dopust nikakor ne morete brez kakovostnih sončnih očal, ki bodo ščitile vaše oči in dodelale vaš poletni »stajling«. Hit letošnjega poletja so okvirji pravokotnih in kvadratnih oblik. Trend, ki smo ga srečali v 90. letih in na začetku novega tisočletja, je znova tu. Izbire je veliko – od klasičnih črnih in rjavih modelov do modelov v bolj drznih barvah.

V KOVČKU NAJ BODO BELE
ENODELNE KOPALKE, KI SO
»MUST HAVE« TEGA POLETJA.
(UNSPLASH.COM)

Ne zamudite akustičnih večerov v Kogu

*Restavracija Kogo ob vinski kleti
Vinakoper ponuja julija in avgusta tudi
akustične večere*

Kogo ni le restavracija, v kateri se srečajo odlična kulinarika in izbrana vina največje istrske kleti Vinakoper, je tudi prostor za sproščeno druženje v prijetnem vzdušju. V Kogu so poskrbeli, da bodo poletni večeri resnično nepozabni. Vsak julijski in avgustovski četrtek bodo dogajanje na prostrani terasi začinili z akustičnimi večeri. Tako bo v četrtek, 6. julija, nastopila vokalna virtuosinja, zamejska Slovenka iz Trsta, Martina Žerjal ob spremljavi pianista, 13. julija vas bo z glasbo razvajala Polona Furlan duo, prav tako

ob spremljavi pianista, 20. julija bo nastopil akustični duet, ki bo poskrbel za vse ljubitelje glasbe Amy Winehouse, 27. julija pa bo čas za nastop Katy Maurel, Deep souls duo. Kogo, ki se ponaša z odlično lokacijo ob avtocesti in z brezplačnim parkiriščem, je odlična izbira tudi na poti na morje. Kuharski mojstri vas bodo razvajali z odličnimi poletnimi jedmi z najboljšo vinsko ponudbo. Več na Facebook in Instagram profilu **@rest_kogo**

PREVERJAMO URBANE MITE:

Enim po loju,
drugim po znoju

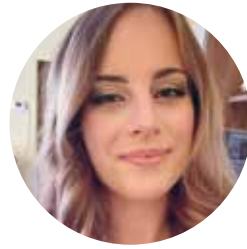
PRVI VROČINSKI VAL JE ŽE ZA NAMI. PREJŠNJI TEDEN SO SE TEMPERATURE POVZPELE KREPKO PREK TRIDESET STOPINJ CELZIJA IN TAKŠNE TEMPERATURE NAS BODO SPREMLJALE VSE POLETJE.

Znojenje je normalen fiziološki odziv telesa ob večji telesni aktivnosti ali ob višjih temperaturah zraka, s katerim uravnava normalno temperaturo. Gre za vodo, ki ji je primešan natrijev klorid oz. sol, ki vsebuje tudi številne druge sestavine v različnih koncentracijah (kalij in različni vitamini ter minerali). Brez sposobnosti znojenja bi se naše telo hitro pregrevalo.

1. **Moški se bolj znojijo kot ženske.** Res je. Moški se načeloma znojijo bolj od žensk, kar pripisujemo njihovi višji telesni masi. Prav zato lahko temperatura telesa pri ženskah naraste veliko bolj v primerjavi z moškimi pri isti intenzivnosti vadbe. Sposobnost termoregulacije je med spoloma enaka pri večini oblik telesne aktivnosti in pri zunanjih razmerah. Se pa sestava znoja med posamezniki razlikuje: nekateri med

potenjem izgubljajo več natrija, kar na oblačilih opazimo kot bele lise.

2. **Novorojenčki se znojijo že od rojstva dalje.** Ni res. Novorojenčkova sposobnost vzdrževanja telesne temperature je mnogo manjša kot pri odraslem, kar je še posebno izrazito pri nedonošenčkih – zaradi tanjše kože in revnega podkožnega maščevja je toplotna izolacija površine telesa zelo pomanjkljiva. Nekatere po 1. mesecu je otrok zmožen termoregulacije (potenja ali drgetanja in s tem odvajanja odvečne ali ustvarjanja manjkajoče toplote).
3. **S pospešenim znojenjem izgubljam odvečno maščobo in se razstrupljam.** Žal je to le mit. Med posamezniki namreč velja prepričanje, da bolj kot se znojimo, več maščobe izgubimo, zato se nekateri pred telesno aktivnostjo še

MANCA
HRIBOVŠEK

dodatno oblečejo, da bi se tako čim bolj spotili in posledično tudi shujšali. To prepričanje je napačno. Kvečjemu velja obratno. Večjo količino kalorij namreč porabimo v hladnih pogojih, ko mora naše telo več energije vložiti v proces termoregulacije.

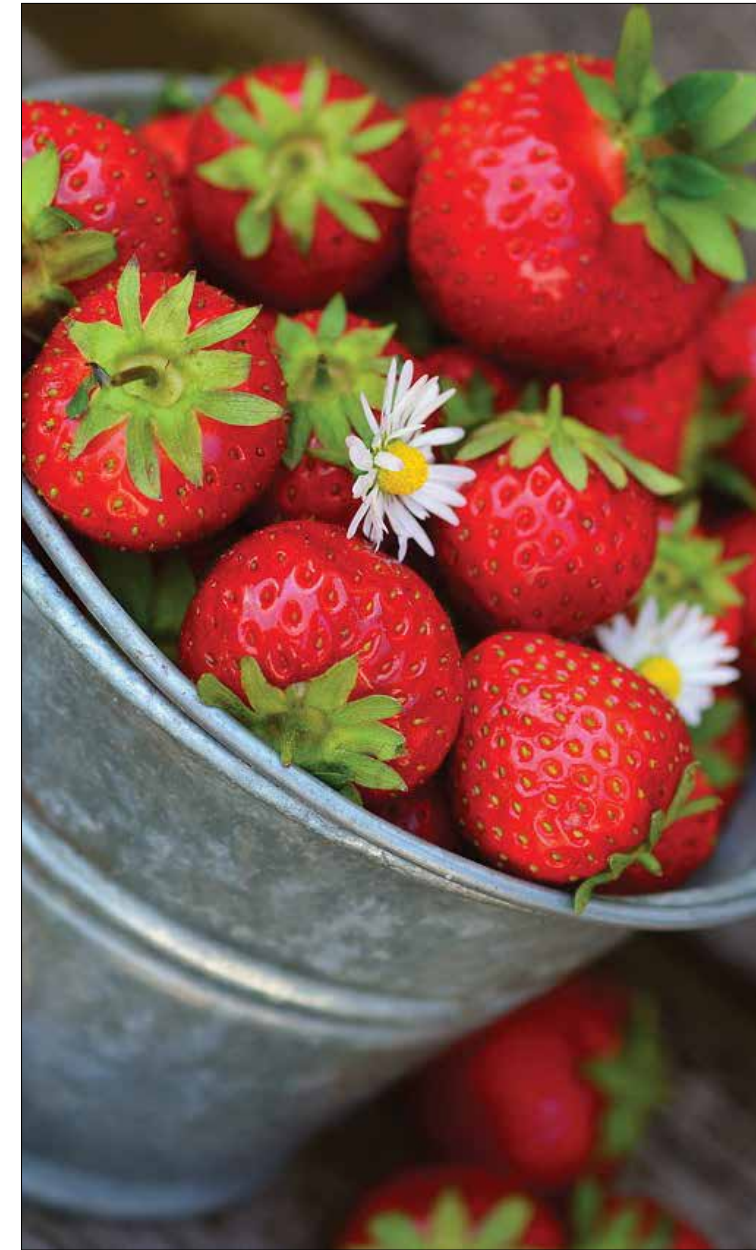
4. **Z znojenjem do hitrejšre streznitve.** Tudi to, da z znojenjem hitreje presnavljamo alkohol, ne drži. Iz telesa se alkohol v 90 odstotkih izloči prek jeter in le 10 odstotkov zaužitega alkohola se iz telesa izloči z dihanjem, znojenjem in odvajanjem urina.
5. **Edini namen znojenja je ohlajanje telesa oziroma vzpostavljanje normalne telesne temperature.** Ne drži. Z znojenjem se koža tudi navlaži, izločajo se feromoni, nekatere raziskave pa kažejo, da je v potu tudi poseben naravni antibiotik, ki ščiti kožo pred bakterijami.
6. **Ženske se po porodu bolj znojijo.** Drži. Zaradi hormonskih sprememb je v poporodnem obdobju pogost pojav, da se novopečene mamice močno potijo, predvsem ponoči. Vzrok je, da se med nosečnostjo pridobljena odvečna voda sedaj izloča skozi kožo.
7. **Z znojenjem telesno temperaturo uravnavajo tudi živali.** Delno drži. Ljudje seveda niso edini sesalci s potnimi žlezami, ampak smo vrsta, ki se z znojenjem najbolj ohladi. Z znojenjem svojo temperaturo uravnavajo tudi konji. Živali, ki se ne znojijo, pa morajo najti druge načine, da se ohladijo. Štorklje, pa tudi nekateri mrhovinarji, se hladijo z lastnimi izločki. Prašiči, podvodni konji, divje svinje in bivoli se hladijo z valjanjem v blatu. Sloni pa svojo telesno temperaturo uravnavajo s plahutanjem ušes.

Vrt v juliju

POS LAVLJA SE JUNIJ, V KATEREM NI BILO VELIKO PADAVIN, PA TUDI VISOKIH TEMPERATUR NE, PRED NAMI JE TOREJ JULIJ, POLN TOPLIH DNI, KO SE POKAŽE NA VRTU NAŠE TRDO DELO SPOMLADANSKIH MESECEV.

V juliju prevladujejo plodovke, kot so paradižnik, paprika, jajčevci, feferoni, bučke ... Pri paradižnikih je potrebno odstranjevanje zalistnikov ali »bastardov«, s čimer pomagamo rastlini do boljše osvetlitve in razbremenitve rasti. Pomembno je tudi namakanje in dognojevanje. Plodovke, za razliko od drugih rastlin, potrebujejo gnojila, bogatejša s kalijem in fosforjem. Do sredine julija sejemo radiče in endivijo, v drugi polovici pa sadike solatnic, radiča, zelja, ohrovt, kitajskega kapusa, katere dobimo v specializiranih trgovinah za kmetijstvo. Poskrbeti moramo, da sadike ob sajenju izdatno zalivamo, ker je julij lahko zelo vroč. Upoštevati moramo kolobarjenje, da bodo rastline krepke in zdrave. Svoj rastni cikel zaključita tudi jeseni posajena česen in čebula. Poskrbimo, da ju pobereemo v suhem vremenu in primerno uskladiščimo.

V **visokih gredah** sta najpomembnejši dejavnosti namakanje ter dognojevanje, da bomo zadovoljni s svojim pridelkom. Če imamo še prostor za kako rastlino v gredi, lahko obiščemo vrtnarije in preverimo zalogo rastlin s hitrim rastnim ciklom. V **zeliščnem vrtu** je bujno rastje. Poskrbimo, da se rastišče ne zapleveli, da omogočimo rastlinam razvijanje. Julij je

tudi mesec, v katerem nabiramo liste borage, koprive, majarona, melise, pehtrana, pelina, žajblja ... Listi, ki jih nabiramo, morajo biti popolnoma odprti in razviti. Pomembno je, da rastline, bogate z eteričnimi olji, nabiramo v vročih in suhih dopoldnevih. S shranjevanjem poskrbimo, da rastline zadržijo pomembne učine

SAŠO
MEJAK

kovine. Shranjevanje je najbolj primerno v tesno zaprtih steklenih posodah in temnem prostoru.

V **sadnem vrtu** se po obiranju opravi rezanje češenj, sliv, marelic, malin in tudi zeleni rez sadnega drevja. Ta je zelo pomembna, kajti z njo pripomoremo k osvetlitvi notranjosti krošnje drevesa, povečamo zračnost in s tem zmanjšamo možnost pojavljanja boleznin škodljivcev ter omogočimo višjo kakovost plodov.

Zgodnja jabolka, hruške, marelice, slive, breskve, maline, robide, rdeči in črni ribez, kosmulje ... nas razveseljujejo, saj imamo bogato bero vitaminov.

V **okrasnem vrtu** porežemo odcvetele cvetove trajnic in jih s tem spodbudimo, da še enkrat nastavijo, če so pogoji dobri, cvetne nastavke. Vrtnice se bohotijo s cvetjem, odrežemo odcvetelo zaradi lepšega videza in tudi zaradi novih mladih poganjkov. Opravimo še eno gnojenje, da nas bodo še naprej razveseljevale s cvetjem. V senčnih legah iščejo pozornost hortenzije.

Na **travni površini** moramo poskrbeti za dovolj vlage in da je košnja na primerni višini. Nizko košena trava je veliko prej izpostavljena sušenju, zato kosimo na višini pet centimetrov, s čimer preprečujemo hitro izgubo vlage, trata pa ohranja lep odtенок zelene.

ELEKTROCENTER

Za vaš hitrejši nakup sedaj z novim načinom samopostrežbe • Vabljeni v prenovljeno specializirano trgovino z elektrotehničnim materialom!

Salon svetil in največja ponudba elektromateriala
Vanganeljska c. 6, Koper • www.elektro-center.si
Tel.: 05/ 612 1500 • GSM: 041 283 385

GEODETSKE STORITVE d.o.o. PORTOROŽ

VBS d.o.o. Portorož
Obala 125, 6320 Portorož
tel.: 05/677-85-80
GSM: 031/637-176
e-mail: bogdan@vbs.si

POLETNA JED

Peperonata

Poletje je letni čas, ki nam ponuja vse na krožniku. Njive so polne okusnih pridelkov, za katere so se kmetje trudili in delali vso zimo in pomlad. Ni lepšega občutka, kot je ta, da greš na lastno zemljo, pobereš zelenjavo, ki si jo sam pridelal in jo pripraviš za kosilo. Tako sta to vedno počela tudi moja nona in nono.

Ena izmed priljubljenih poletnih jedi so bile patatine (mlad krompir) in peperonata. Glavna sestavina so seveda paprike (ime izvira iz italijanske besede za papriko) in ostala zelenjava. Peperonato lahko uporabimo kot prilogo, omako zraven testenin ali njokov ali pa jo postrežemo kot namaz zraven bruskete.

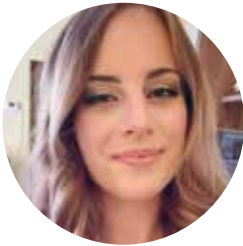
POSTOPEK

V pravi istrski kuhinji ne sme manjkati domačega olivnega olja, na katerem popražimo čebulo. Dodamo na koščke narezane in oprane paprike, melancan, vse skupaj popražimo in zalijemo z vodo. Še nekaj časa dušimo, nato pa dodamo narezane bučke. Začinimo po želji (sol, poper). Pred koncem dodamo še olupljen in narezan paradižnik (nekateri peperonato pripravijo brez paradižnika) in počakamo, da se jed zgosti oziroma da se voda pokuha. Peperonata je pripravljena, postrežemo pa jo lahko hladno ali toplo.

Če boste recepte preizkusili tudi v praksi, mi lahko fotografije in odzive pošljete na elektronski naslov manca.hribovsek@obalaplus.si ali na FB profil OBALaplus.

- Sestavine za 2 osebi:
- čebula,
 - rdeča paprika,
 - rumena paprika,
 - zelena paprika,
 - bučka,
 - melancan oziroma jajčevce,
 - zrel paradižnik,
 - začimbe (sol, poper, bazilika).

MANCA HRIBOVŠEK

DOMAČE ISTRSKE JEDI
KUHANE PO NAROČILU

DOSTAVA: Ankaran, Izola, Koper in Piran
vsak dan med 11. in 19. uro

Naročila do 17. ure dostavimo naslednji dan!

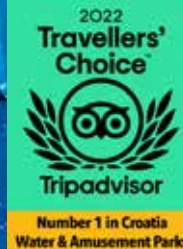

IZRAELSKI KRALJ, KI JE UVEDEL BAALOV KULT (875-854 PR. N. Š.)	STARO ŽELEZO	14 ČRKA ABECED Z ŽENSKO OBLAČILO	DLAKAVA RASTLINA Z ŠIROKIMI LISTI	GRGOR KREK	PREDEL CARIGRADA	KEMIJSKI ZNAK ZA BOR DELOVNA MIZA (NAR.)	ZVONE AGREŽ	VIETNAMSKI CESAR DAI V LETIH 1926-1945	6 ČRKA ABECED FRANCOSKI PISATELJ ALAIN GRILLET	REKA V ANGLIJI	VTISKAN DEL (STAR.)	JUNAK RUSKIH NARODNIH PESMI
NOETOVA BARKA									NASPROTNIK MARTINA KRPA			
ŠVICARSKI NOGOMETAS DOMINIGUE			SLO. PEVKA JAZBEC SLOVENSKI NOGOMETAS LOVREČIČ						MAROŠKI ATLET SAID JAP. POLITIK SASAKI			
IME SLOVENSKE PEVKE HORVAT				IME AMERIŠKE PEVKE BLYTH			MESTO OB SOČI REKA V NEMČIJI					
NAPIHLJIVA OTROŠKA IGRAČA				PRIPRAVA ZA TKANJE POSNETEK, PRERIS				ODPRT VOZ NA 4 KOLESIH RIKO DEBENJAK				
AJD, MALIKOVALEC, BREZBOŽNIK		IZDELEK ZA ZIDANJE PREDAJA, PRIZNANJE PORAZA				ODDELEK V SOLI IZOBRAZBA, VZGOJA (KNJIŽ.)				KAREL OŠTIR SLOVENSKI ETNOLOG MIRKO		
PETER VILFAN		OTOK ČAROVNICE KIRKE AM. IGRALEC GEORGE			ZAČETEK POTI TURŠKI POLITIK NIHAT				ORANJE (ZAST.) PRIPADNIK ORIJEV		STAR JAVANSKI KNJIŽNI JEZIK	OTOK V OTOČJU TUAMOTU, ATOL
OBLAČILO, OBLEKA (KNJIŽ., REDKO)			ŽENEVSKO JEZERO, LAC					DUŠA, DUH, DUŠEVNOST	JAPONSKO MESTO RIMSKA BOGINJA PLODNOSTI			
MADŽARSKI FILMSKI REŽISER ISTVAN			SIMBOL KRŠCANSTVA ŽLAHTNI PLIN				AMERIŠKA IGRALKA NATALIE					
TURŠKI NARODNI PLES				KRAJ PRI OPATUJI			MAKEDONSKA PEVKA NINA OTOK V PRESPANSKEM JEZERU					
ANGLEŠKI PISATELJ THOMAS				FRANCOSKI IGRALEC JEAN BIVALIŠČE UMRILI					ZNAMKA SLOVENSkih VIN OČETOVA SESTRA			
SESTAVIL B. K.	DEL KOLESARSKE DIRKE	PRIPADNIK SEMITOV	BEOTIJE RAZRED, STOPNJA KAKOVOSTI		SEKANJE, SEČNJA	NIHAJ (OKR.) PRIJETEN VONJ		PRŠNA KOPEL ZNAČAJ			TRTNI HROŠČ	RIMSKA PRESKRBA Z ŽITOM
REKA NA JUGU ŠKOTSKE			AMERIŠKA VESOLJSKA AGENCIJA GL. MESTO JORDANIJE				VERIGA (ZAST.) GRŠKI POLOTOK			OKRAJŠAVA ZA TARO BRUSNI KAMEN ZA KOSO		
PRISTANIŠČE V HONDURASU				RELIGIJA, VERSTVO MESTO V NIGERIJ				GRŠKA BOGINJA NESREČE	NAJ-JUŽNEJŠA KONICA JUŽNE AMERIKE			
OTOČJE JUŽNO OD JAPONSKE OBALE					VIŠINSKA TOČKA NA ZEMLJEVIDIH SREDIŠČE VRTENJA			ANTON AŠKERC IVAN NERAD		GLAVNI ŠTEVNIK KEMIJSKI ZNAK ZA ALUMINIJ		
PRIPRAVA ZA PISANJE						VZROK ZA DOLOČENO DEJANJE				IME DVEH PRELAZOV NA VELEBITU		
MAKEDONSKI KAJAKAS NIKOLOVSKI						BOLGARSKA KRALJEVSKA DINASTIJA				IME SLOVENSKE PEVKE BARUCA		

ROBBE: fr. pisatelj ALATA: del. Carigrada RENA: železo HERR: švic. nogometaš KOZO: jap. politik BRESK: voz NASHE: ang. pisatelj KAVI: javanski jezik

Istralandia

AQUAPARK

Predvideno
ODPRTJE SEZONE:
21. maj 2023.

**Pripravite se na fantastično doživetje,
pripravite se na najbolj zabavno vodo v Istri.**

Preživite čaroben dan z družino ali prijatelji, v Aquaparku Istralandia uživajo prav vsi. Ta fantastičen vodni svet nudi novo dimenzijo zabave vsem obiskovalcem. Atraktivni tobogani, številni bazeni in atrakcije za otroke, vrhunska ekipa animatorjev, bogata gostinska ponudba in druge vsebine bodo izpopolnile vašo zgodbo veselega poletja.

Pripravite se na novo dimenzijo zabave in se prepričajte, zakaj je najbolj zabavna voda v Istri prav v Aquaparku Istralandia.

Kupi vstopnice
na spletu!

Aquapark Istralandia Ronki 1 52474 Brtonigla, Istra, Hrvaška
Tel: 0038552866900 info@istralandia.com www.istralandia.com